

EVANGÉLIKUS Élet

**A négytornyú
templom titkai**

**Sztehlo
szolgáló
kistestvére**

**Luther Márton
a böjtről**

Nem jó a lelkésznek egyedül szolgálni... Képezzünk mellé munkatársakat!

Szakirányú gyülekezetimunkatárs-képzés Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Iroda, Budapest

Egyházunk új képzési lehetőséget kínál a gyülekezeti élet következő területein:

- **Gyermekmunka – növekedő gyülekezet:** tartalmi ötletek, játékok, figyelemfenntartás, szervezés...
- **Ifjúsági munka – befogadó gyülekezet:** csoportalakítás, közösségépítés, eszközök, módszertan...
- **Szeretetszolgálat – gondoskodó gyülekezet:** a segítségnyújtás lehetőségei és határai, idősek és betegek látogatása, karitatív programok szervezése...
- **Gyülekezetmenedzsment – felelős gyülekezet:** „jó sáfár” szemlélet, fenntartható gazdálkodás, pályázatfigyelés és -készítés...

A párhuzamosan – egy időben, de más teremben – zajló szakképzések mellett hitmélyítő, identitáserősítő **alapképzés** is része a programnak. A jelentkezők interaktív módon, élményszerűen dolgozhatják fel a Szentírás és hitvallásaink főbb tanításait.

Az előadók egyházunk országos irodájának szakemberei, gyülekezeti lelkészek és munkatársak.
A képzés gazdája: **Gáncs Péter**.

A képzések időpontjai és helyszíne: **2019. szeptember 21., október 19., november 16.; 2020. február 15., március 21. és április 18.**, szombatonként 9.30-tól 16.30-ig az országos iroda épületében (Budapest VIII. ker., Üllői út 24.).

A képzés és az ebéd költségeit az országos egyház állja.
Az útiköltség a résztvevőt vagy a küldő gyülekezetet terheli.

Jelentkezés és bővebb információ a gyulmisz.lutheran.hu/gyulmunkatars linken.
Jelentkezni lelkészi ajánlással lehet **május 20-ig**.

Evangelizációs és missziói gyülekezeti munkatársak képzése – Piliscsaba Béthel Evangélikus Missziói Otthon

- Evangelizációs és missziói ismeretek
- Bibliikus, missziói, befogadó, családi gyülekezetépítés
- Lelkészi és világi előadók

A tanfolyam gazdája: **Szeverényi János**.

A három hétvége időpontja péntek estétől vasárnap délig: **2019. május 24–26., november 8–10.; 2020. május 15–17.**

A részvétel – beleértve a szállást és az ellátást – ingyenes, az útiköltség a résztvevőt vagy a küldő gyülekezetet terheli.

Jelentkezés és bővebb információ az evmis@lutheran.hu címen. Jelentkezni lelkészi ajánlással lehet **május 15-ig**.

Országos presbiterképző tanfolyam – Révfülöp Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ

- Bibliaismeret, egyházunk tanítása, története, élete és működése
- Előadások, megbeszélések, műhely-foglalkozások, áhítatok, közösségi programok
- Lelkészi és világi előadók

A tanfolyam gazdája: **dr. Hafenscher Károly**.

A konzultációk időpontja péntek estétől vasárnap délig: **2019. szeptember 20–22., október 11–13., november 15–17.**

A részvétel – beleértve a szállást és az ellátást – ingyenes, az útiköltség a résztvevőt vagy a küldő gyülekezetet terheli.

Jelentkezés és bővebb információ a revfulop@lutheran.hu címen. Jelentkezni lelkészi ajánlással lehet **május 20-ig**.

Hozzáadott érték

Az elmúlt hónapban egyházkerületenként tanácskoztak az evangélikus gyülekezetek elnökségei. Ha úgy tetszik, a magyarországi lutheránusok „kemény magja” készítette fel magát az Úristen ügyének (tovább)szolgálatára...

Bár ajánlónk címe eredendően közgazdasági fogalmat takar, manapság már szinte az élet minden területén e szókapcsolattal illetjük azt a többletet, amellyel személyek vagy közösségek járulnak hozzá az adottságokhoz. A missziói munkaágak konzultációjának egyik résztvevője szerint ilyen „többlet” az egyházi médiamunka is.

Nos, kétségtelen szerkesztői törekvés, hogy megfelelő súllyal és minél színvonalasabb tálalásban kapjanak nyilvánosságot a hitéletünket erősítő témák és a közegyházi események, ám alapvetően persze a szerzők érdeme, ha az írások – az információk közvetítésén túl (vagy azon belül) – rá tudnak világítani „Krisztus ösvényére”. Példa erre mostani számunkban a Magyar Örökség díjjal kitüntetett Szehlo Gábor tiszteletére elhangzott laudáció (11. oldal) és – és további „többletként” – a gyermekmentő evangélikus lelkész egykori munkatársával készült interjú (22–23. oldal). De akár a Radvánszky János imádságoskönyveiről szóló „szakcikk” (32–33. oldal) is éppúgy hozzáadhat valami többletet a missziói szolgálathoz, miként

Szeverényi János jegyzete (36. oldal) vagy épp a Rákospalota lutheránus múltját feltáró riport (37–39. oldal); nem szólva a szentföldi élménybeszámolókról (16–17., illetve 50–51. oldal) és a 100%-ban evangélikus bizonyágtételekről (29–31. oldal).

És így tovább, és így tovább – íránk lelkesen, ha e mostani lapszám utolsó oldalai nem mutatnának túl virágvasárnap hozsannás ünnepén. De túlmutatnak – egészen a nagypénteki Golgotáig...

Egyházi médiamunkásként, gyülekezeti szolgálattevőként egyaránt okkal merítünk újra és újra erő a korinthusi közösséget biztató apostoli levélből: „...szeretett testvéreim, legyetek szilárdak, rendíthetetlenek, buzgólkodjatok mindenkor az Úr munkájában, hiszen tudjátok, hogy fáradozásotok nem hiábavaló az Úrban.” (1Kor 15,58) A golgotai kereszt azonban alázatra kell, hogy intsen! „Mert e romlandó testnek romolhatatlanságba kell öltöznie, és e halandónak halhatatlanságba” – írja öt verssel korábban Pál apostol, aki üdvözülésünk lehetőségét ugyanakkor kizárólag Jézus Krisztus érdemének, kereszthalálos áldozatának tudja be. És erről buzgólkodásaink közepette sem szabad megfeledkeznünk! A golgotai kereszt értékességéhez ugyanis – bárhogy erőlködünk – mi valójában semmit sem tudunk hozzáadni.

■ T. PINTÉR KÁROLY

A négytornyú templom titkai

Búzakalász és ekevas látható a főváros XV. kerületének címerében. Nem véletlenül, hiszen a történelmi Pest városától északra, a Pesti-síkságon még az Árpád-korban kialakult Palota nevű falu lakói mindig is elsősorban

a föld adta ajándékokból éltek. Ám Rákospalota evangélikusai nemcsak szorgalmas őseikre büszkék, hanem lutheránus kincseikre is.

37. oldal

Virágos Szentföld

Egy színes csokornyí izejtő a tejjel-mézzel folyó Kánaán természet-i szépségeiből... A virágos mezőt látva mi is szinte egygyé válunk a hegyoldalban összegyűlt sokasággal. Alul, a tó vizén megcsillan a

napfény, a túlsó parton párába olvad a Golán szürke tömbje. Lete-lepszünk mi is a fűre. Körülöttünk a langyos szellőben bólogatnak a tarkabarka virágok.

50. oldal

Magyar Örökség díj Szehlo Gábornak

A közönség megtekinthetett egy részletet Radványi Géza *Valahol Európában* című filmjéből, majd Fabiny Tamás méltatta videóbejátszásban Szehlo életét és szolgálatát. Az evangélikus elnök-püspök kiemelte, hogy a kitüntetett elsősorban lelkész volt, és legfőbb feladatának a Jézusról szóló tanúskodást tekintette. Laudációjában a püspök ezután áttekintette Szehlo kiterjedt, sokoldalú szolgálatát, említette őt mint gyülekezeti lelkészt, mint nép-főiskola szervezőjét, zsidómentőt, mint a Gaudiopolis gyermek-köztársaság létrehozóját, illetve a szervezett evangélikus egyházi diakónia megalapítóját, a fogyatékkal élő gyermekek segítőjét.

9–10. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Horcsák István óvodapedagógus, intézményvezető, presbiter – Kondoros. Konokul ateista ember voltam. Aztán felnőtt fejjel olyan dolgok történtek velem, amelyek akaratom ellenére Isten szerető karjaiba sodortak. Szép lassan elmúlt az ellenállásom, kialakult bennem az igény, hogy megkeresztelkedjek, hogy többet tudjak Istenről, és hogy egy keresztény közösség tagjává váljak. 2006 óta vagyok a gyülekezet tagja.

Mindig is fontos volt számomra a helyi közösség, számos civil kezdeményezés tagja vagyok. Az evangélikus gyülekezetben sok olyan emberrel találkoztam, akik követendő példával járnak előttem. Tuska Tibor személyében nemcsak a lelkiest, hanem egy jó barátot és a helyi ügyekért elszánt embert is megismerhettem. A gyülekezetben presbiteri szolgálatot is ellátok, és tagja vagyok az evangélikus kórusnak is. Feleségem katolikus, így egyik héten a katolikus, másik héten az evangélikus templomba megyünk. Gyermeink négyéves, fontosnak tartjuk, hogy mindkettőnk felekezetét ismerje.

Amikor a budapesti Sareptában dolgoztam, ott a szobám falán ez a felirat szerepelt: „Hagyjad az Úrra a te utadat, és bízál benne.” (Zsolt 37,5) Ezt sokáig nem vettem komolyan, de amióta teljes szívemből értem és érzem, attól kezdve az életem segítve van.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Csaknem ötmilliárd forintot ajánlottak fel az egyházak javára az egy százalékokból

Közzétette a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV), hogy 2018-ban hány adózó összesen mekkora összegben ajánlotta fel a technikai számmal rendelkező egyházak, illetve a kiemelt költségvetési előirányzat részére személyi jövedelemadójának egy százalékát. Az egyházak javára csaknem 994 ezren összesen 4,76 milliárd forintot ajánlottak fel. A legtöbben, összesen 529 123-an a Magyar Katolikus Egyházat

jelölték meg kedvezményezettnek, és összesen 2,51 milliárd forintról rendelkeztek. (A Magyarországi Református Egyházat 210 301 fő támogatta, az ő egyszázalékos felajánlásuk 1 002 779 043 forintot tett ki.) A Magyarországi Evangélikus Egyház számára 2018-ban összesen 310 366 143 forint gyűlt össze 60 358 fő felajánlásából. A felajánlásokat ezúton is köszönjük!

■ Forrás: Evangelikus.hu

ORATIO OECUMENICA

Urunk Jézus, te szóltál hozzánk, és szavaidból magunkra ismerünk. Igen, Uram, én vagyok az az ember, akit megbűvölt a pénz hatalma. Igen, Uram, én vagyok az, aki az ezüst csengésétől nem hallom a mellettem élők szavát és panaszt sem, és gyakran nem látom könnyeiket, amelyeket viselkedésem miatt ejtenek. Igen, Uram, én vagyok az, aki világosan látja igazságot, aki érzékeli teremtő nagyságod, mégis elárulak. És én vagyok, Uram, az, aki végül bűnimmel, látogatvassalossággal újra és újra azt kiáltom: „Feszítsd meg!”

Könyörülj rajtam, Uram, és ne vond meg azt a reményt, amelyet életed-halálad adott, és amelyet ma is sugárol! Ne vess meg engem, és ne ítélj bűneim szerint, hanem kegyelmezz áldozatodért.

Légy áldott, Uram, hogy a hirdett ige üzenetéből magamra ismerhettem. És köszönöm neked, hogy megérthettem: te ennek ellenére szeretsz engem, megítélsz ugyan, de nem vetsz el. Nem engeded, hogy rejtegessen nyomorúságaimat, rossz szokásaimat, bűneimet. Köszönöm, hogy megtisztítasz, és új erőt adsz, hogy változzam!

Légy áldott, hogy a szerettem, a gyülekezetem és egyházam felé fordítasz újra és újra. Légy áldott, hogy e világ kuszaságát, szörnyűségeit úgy tárod elém, hogy ne elfussak, ne magamba roskadjak, hanem kérjem és keressem a te megoldásaidat.

Megkegyelmeztél, Uram: mutasd meg, mit kell tennem! Indítsd fel szívemet, te csillapítsd sóvárgásaim, és te adj célt nekem.

Kérünk, ne engedd, Istenünk, hogy ellankadjunk, és elveszünk a reménytelenség és kilátástalanság pusztáiban. Urunk Jézus, te végigjártad poklainkat, és nem vesztl el, hanem győztél. Légy áldott, és győzelmed ereje újítson meg minket is! Változtasd meg szívünket, tisztítsd meg életünket, hogy szolgálhassunk neked! Ámen.

Böjt 5. vasárnapja (Judica) – Mt 27,15–26

Keresztfa titka tündököl

Jeruzsálemben a Via Dolorosa, a keresztút a város egyik legforgalmasabb utcája. Jobbról-balról bazárok, portékájukat hangosan, több nyelven kínáló árusok, fotózó turisták, embereket kerülgető robogók és építkezés zaja teszi lehetetlenné az áhítatot.

De ha belegondolunk, ez pontosan megidézi a kétezer évvel ezelőtti hangulatot, amikor a Názáretit elítélték. Pilátushoz sietett a tömeg, látványos vallatást remélve. Körülöttük zajlott az élet, kereskedtek, mulatoztak, sírtak és szerettek az emberek, miközben az Emberfia meghalni készült. Talán senki sem tudta, értette, hogy miattuk, érettük, helyettük vállalja magára bűneik terhét, hogy örök életük legyen. Katolikus testvéreink számára ez a keresztút első állomása.

A nagy kérdés: ki maradjon életben? Jézus vagy Barabbás? Böjt 5. vasárnapján olyan ígét kaptunk, amely a nagypénteki eseményekből kiemeli egy fontos történést. Jézus Pilátus előtt áll, ellentétes erők ütközési pontján. Pilátus és felesége menteni próbálják az életét. Ellenfelei pedig mindent megtesznek, hogy halálos ítélet szülessen. Mindegyik evangélista kitér erre a jelenetre, fontosnak tartják. Ők is arra a kérdésre keresik a választ a szenvedéstörténetben, hogy miért halt meg Jézus.

Az evangéliumokat olvasó ember maga is eljut erre a kérdésre: a betegek gyógyítója, a szegények, kirekesztettek pártfogója, Isten szeretetének közvetítője miért jut erre a sorsra? Miért nem tudják megmenteni az életét, akik erre töreksenek? És miért fontos másoknak az ő elnémitása, küldetésének kudarcként való demonstrálása? Máté feljegyzése szerint a kereszt alatt is így gúnyolják: „*Másokat megmentett, magát nem tudja megmenteni.*” (Mt 27,42) Ez a mondat ma is sokak számára érv Jézus elutasítása mellett.

Az evangéliumokból tudjuk, hogy Jézus nem menekült a szenvedéstől és a haláltól. Sőt tudatosan készült rá, előre bejelentette az övéinek háromszor is. Nemcsak hirdette Isten jelenlétét ebben a világban, együttérzését a szenvedőkkel, szánalmát a bűnös ember elrontott élete felett, hanem le is vonta a következtetést: a szabadulás egyetlen útja az ő halála.

Az ember képtelen magától változni. Pilátus gyávasága, a tömeg manipulálhatósága, Barabbás elrontott élete és a miénk sem változik meg egy csapásra az emberi erőfeszítések, ígérek, agykontroll, guruk, életvezetési tanácsadók szavára. Nem vagyunk képesek magunkat megmenteni. A bűn uralkodik rajtunk.

Szabadítóra, Megváltóra van szükségünk. Ahhoz, hogy az ember megváltozzon, istentagadóból Istent imádó legyen ebben a világban, szükséges volt, hogy meghaljon Krisztus. Az ő szenvedése, halála, az igaznak a halála a bűnösökért kellett ahhoz, hogy más emberré legyünk. A keresztre van szükség, hogy a mai Pilátusok ne a kezüket mossák, hanem igaz ítéletet hozzanak, a mai Barabbások megjavuljanak, és a társadalom hasznos tagjai legyenek. A tömeg arcot kapjon, közösséggé váljon, és védekezni tudjon mindenféle manipulációval szemben. Erre a szabadságra, a félelem nélküli élet megélésére szabadít fel minket Krisztus halála.

Mai igénk jól szemlélteti mindezt. Barabbás megmenekül a haláltól, helyette Krisztus hal meg. Barabbás élhet, mert kapott egy új esélyt. Ez mindenkire igaz. Meghalt helyettünk Jézus, hogy tiszta lapot, bűnbocsánatot, új esélyt kapjunk. Az ő halála győzelem a bűn, pokol, halál felett – vallották a reformátorok ötszáz évvel ezelőtt. Az ő halála a világ reménysége és a

LUCA GIORDANO: PILÁTUS MOSSA A KEZÉT (1655. UTÁNI)

mi egyetlen reménységünk a közelgő ökológiai katasztrófával szemben, a mérhetetlen önzéssel, a társadalmi igazságtalansággal, elnyomással szemben is.

■ GERŐFINÉ DR. BREBOVSZKY ÉVA

Imádkozzunk! *Urunk, köszönjük, hogy meghaltál helyettünk, megfizetted bűneink büntetését, és új élettel ajándékoztál meg minket. Végtelen szeretetedet látva kérünk, segíts nekünk, hogy meg tudjunk bocsátani másoknak, küzdjünk az igazság győzelméért, és adj erőt, ha szenvedünk. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (április 7.) *Jézus mondja: Maradjatok meg az én szeretetemben! Ezeket azért mondom nektek, hogy az én örömöm legyen bennetek, és örömetök teljes legyen.* Jn 15,9b.11 (Zsolt 84,3b; Mk 10,35–45; Zsid 5,1[1–6]7–9[10]; Zsolt 69,1–16) Jézus nem teljesítményt vár tőlünk, hanem azt, hogy fogadjuk el tőle a szeretetet, amelyet kínál. Maradjunk benne abban a szeretetegységben, amely közte és az Atya között öröktől fogva fennáll. Ez a közösség teljes örömmel ajándékozza meg azt, aki részesül belőle. Sokan mondják, hogy a hívők búskomor emberek, állandó büntudat marcangolja őket. Ellenben ha Jézusra figyelünk, meglátjuk és megláttathatjuk, hogy a szeretet természetességével tesszük majd a jót, és félelem nélkül, örömmel szolgálunk majd neki.

Hétfő (április 8.) *Lelkem várja az Urat, jobban, mint az örök a reggelt.* Zsolt 130,6 (Júd 20–21; Ef 2,11–16; Mt 26,1–16) Amikor betegség, álmatlanság vagy kötelesség miatt virrasztanunk kell egész éjjel, mindnyájan nehezen szoktuk várni a reggelt. Ugyanilyen türelmetlenséggel hívja a zsoltáros az Urat, ahogyan az örök lesik az ég alját. Ebben a várakozásban azonban nemcsak a sürgetés, de a bizonyosság is ott van: ahogyan az éjszakára jön a nappal, Isten érkezése is biztos. Nem késik, megérkezik a maga idejében. Meghozza az igazság és az irgalom idejét azok számára, akik állhatatosan várják, és reménykednek benne.

Kedd (április 9.) *Jézus így szólt Péterhez: A pokol kapui sem fognak diadalmaskodni [egyházamon].* Mt 16,18 (Zak 9,8; Jób 19,21–27; Mt 26,17–30) Amikor azt érezzük, „elszabadul a pokol”, minket is hatalmába keríthet a félelem. Mi lesz velünk? Meg fog minket őrizni Isten? Lesz jövőnk? Egyénként és közösségként is aggaszthat minket, hogy vannak-e kilátásaink. Jézus szavai egyértelműek. Nem emberi számítás, tehetség, spekuláció fogja megőrizni az egyházat és a Jézusban hívőket, hanem ő maga, Jézus Krisztus, a bűn és a halál legyőzője garantálja ezt. Az ő személyén kívül nincs kiben reménykedni. Ha egyedül benne bízunk, végső soron a gonosz sem árthat nekünk. Bár „e világ minden ördöge” ellenünk támadhat, Jézusban diadalmaskodunk fölötte.

Szerda (április 10.) *Az én kezem feszítette ki az eget, minden serege az én parancsomra állt elő.* Ézs 45,12b (Kol 1,16; Zsid 9,11–15; Mt 26,31–35) Kisgyermekek szokták kérdezgetni: „És ki csinálta az eget, a földet, a fákat, a mindent?” A gyerekek tapasztalja, hogy ő maga képes alkotómunkára, és ebből következtet: az őt körülvevő világ sem állhatott elő csak úgy magától. Mi már megtanultuk, hogy felnőtként elsétáljunk a

teremtett világ csodái mellett. Pedig ha hálával a szívünkben végiggondoljuk Isten teremtő munkáját, felnézünk a csillagok végtelen sorára, vagy belegondolunk egy gyermek születésének titokzatos folyamatába, joggal marad tátva a szánk. Hajtsunk fejet Isten előtt, aki mindennek teremtője és nekünk személy szerint gondviselőnk és megváltónk is!

Csütörtök (április 11.) *Jó és igaz az Úr, ezért megmutatja a vétkeseknek a jó utat.* Zsolt 25,8 (Mt 18,21–22; Jer 15,15–21; Mt 26,36–46) Mi, emberek nagyon gyakran attól tartjuk jónak magunkat – tévesen –, hogy minél inkább elkülönülünk a vétkeستől. Akárcsak a farizeusok az evangéliumban, mi is felháborodunk néha Jézus viselkedésén, aki nem átal egy asztalhoz ülni a bűnösökkel, azokkal, akiket mi megvetően elutasítunk, akiktől gőgösen el akarunk határolódni. Isten azonban mindig is a megbocsátás Istene volt. Az első bűnesettől kezdve folyamatosan irgalmas szeretetének bűvkörébe akar vonni mindnyájunkat, Kaint és Júdást is. Éppen azért, mert Isten jó és igaz, nem taszítja el magától az embert, aki ettől távol áll, hanem ismét önmagához hasonlóvá formálja megváltó és megszentelő munkájában.

Péntek (április 12.) *Ugyanígy a ti menyei Atyátok sem akarja, hogy elveszen egy is e kicsinyek közül.* Mt 18,14 (Zsolt 71,20–21; Zsid 10,1.11–18; Mt 26,47–56) Isten számára senki sem áldozható fel. Neki az egyetlen elkóborolt bárány is drága. Akit mi kicsinek, gyengének, értéktelennek látunk, az az ő számára kincs. Szeretete az eltévedt iránt odáig vitte őt, hogy egyszülött Fiát küldte értem-érted, hogy megtaláljon és hazavigyen bennünket. Ébresszen bennünket ez a szeretet felelősségre, hogy ugyanilyen elszántan keressük mi is az elveszetteket, akik ott vannak, talán egészen közel hozzánk, bemutatva nekik Megmentőjüket.

Szombat (április 13.) *Boldogok, akik békét teremtenek, mert ők Isten fiainak neveztetnek.* Mt 5,9 (Péld 15,1; Lk 18,31–43; Mt 26,57–68) Évi igékre rímel ez a mondás a *Hegyi beszédből*. Akik háborúskodás és konfliktusok közepette képesek arra, hogy ne a haragot szítsák tovább, hanem békét teremtsenek, azok Isten fiainak bizonyulnak. Az ember vak indulatával szemben a józan szeretetet képviselve mi is Isten gyermekei lehetünk. Isten már Atyánk lett, békejebbet nyújtott nekünk Krisztusban, gyermekeinek szólított, gyönyörködik bennünk. Most rajtunk a sor, hogy ezt a békét terjesszük a világon: azt, amely belőle fakad, és meghalad minden értelmet.

■ SEBEN GLÓRIA

EVANGÉLIKUS Élet FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

A hónap igéje

Társas lény az ember. Alapvető szükséglete, hogy legyen társa, legyen valaki, aki vele van. Isten a teremteskor látja is ezt, ezért azt mondja: „Nem jó az embernek egyedül lenni, alkotok hozzáillő segítőtársat.” (1Móz 2,18) (Jean Effel francia humorista, karikaturista maliciózan hozzászól: hogy annak oldalán élje át, menyire nem jó egyedül lenni.)

A magányos emberek kevesebb ideig élnek, és a hosszan tartó egyedüllét depresszióhoz vezethet – derült ki Harvard Egyetem egészségügyi közleményeiből. Egyedül lenni szenvedés. Aki egyedül marad, az szorongani kezd, védtelennek érzi magát. Jól ismert a csecsemő- és gyermekkorai szeparációs szorongás, az elválástól, az elhagyottságtól való félelem, ez az egyik legnagyobb kint jelentő állapot. Ha az anya hosszabb időre eltávolodik a gyermekétől, az torka szakadtából elkezd sírni, mert az édesanya hiánya a gondoskodás elmaradása miatt félelmet jelent, míg jelenléte biztonsággal és nyugalommal tölti be. Később, a felnőttkorban is ez áll sok lelki zavar hátterében, és ez a legfőbb oka a pánikbetegségnek. Amikor felnőttkorban valaki szorongani kezd, újra ezt a szeparációs szorongást éli át, egyedüllétet és bizonytalanságot, mint egy magára hagyott csecsemő, aki semmiben nem lehet biztos, abban sem, hogy egyáltalán életben marad-e. A börtönökben a magánzárka is ezért számít súlyos büntetésnek, sőt manapság már kínzásnak minősül, és tiltott.

Pedig a szeparációt mindannyian kénytelenek vagyunk átélni. Életünk olyan, mint

egy nagy utazás. Felszállunk az élet vonatára, emberek jönnek-mennek, talán beszélgetünk is, egy darabig velünk vannak, majd leszállnak egy következő állomáson. És minél tovább utazunk együtt, minél jobban megismertedtünk egymással, annál nehezebb az elválás.

A tanítványok három évig jártak Jézussal, mindennap, nappal és éjszaka vele voltak, és Jézus velük volt. Velük volt örömteli napokon, például a kánai menyegzőn, a virágvasárnapi menetben, és velük volt nehézségekben, veszélyekben, amikor kis csónakjukban halálfélelmet éltek át a viharos Genezáreti-tavon. De egyszer csak meg kellett tapasztalniuk, hogy elveszítették Jézust. Örökre. Elvétezték tőlük. Keresztre feszítették, meghalt, és vele együtt minden várakozásuk is meghalt. Rájuk tört a szorongás, pánikba estek. Mi lesz most? Hogyan megy majd tovább az élet? Félelem gyűrte le őket, bezárkóztak, tanácstalanokká lettek.

Így telik el három nap szeparációs szorongásban. Akkor megtörténik a csoda. Megjelenik nekik újra Jézus, a Feltámadott, meggyógyítja félelmüket, meggyőzi kételkedésüket, és akkor hangzik el a biztonságot jelentő mondat: „...én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” Jézus megígéri, hogy soha nem hagyja el őket, bármi történik is.

Ez a mondat, Jézusnak ez az ígérete *Máté evangéliumában* az utolsó. Ezzel ér véget az evangélium, és ezzel ér véget mennybemenetele előtt Jézus földi pályája. Ezt a biztatást, ígéretet adja akkori és mindenkori tanítványainak, nekünk is.

Jézus Krisztus mondja: *Íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig. (Mt 28,20)*

„...veletek vagyok minden napon...” Tárogatást, segítséget, megnyugtatót jelentenek ezek a szavak. Az ének szavai: „Elhagynak emberek, mit árt, ha ő veled” (ÉÉ 389,2), nemcsak vasárnap, amikor istentiszteletre megyünk, hanem életünk viharos hétköznapijain is, amikor szomorúak vagyunk, veszteség ér minket, amikor a tanítványokhoz hasonlóan félelmek között keményen küzdünk az élet hullámaival, és úgy érezzük, hogy Isten is elhagyott.

De Jézus utolsó ígérete így szól: „...veletek vagyok minden napon.”

Valószínűleg sokan ismerik azt a képet, amelyen egy homokos tengerpart látható, rajta lábnyomok, és a következő vers olvasható a képen:

Lábnyomok

*Álmomban Mesteremmel
tengerparton jártam, s az életem
nyomai rajzolódtak ki mögöttünk:
két pár lábnyom a parti homokon,
ahogy Ő mindig ott járt énvelem.*

*De ahogy az út végén visszanéztem,
itt-amott csak egy pár láb nyoma
látszott, éppen ahol az életem
próbás, nehéz volt, sorsom mostoha.*

*Riadt kérdéssel fordultam az Úrhoz:
„Amikor életem kezdedbe tettem,
s követődnek szegődtem, Mesterem,
azt ígérted, soha nem hagysz el engem,
mindennap ott leszel velem.
S most visszanézve a legnehezebb
úton, legkínosabb napokon át
mégsem látom szent lábad nyomát!
Csak egy pár láb nyoma
látszik ott az ösvényen.
Elhagytál a legnagyobb inségben?”*

*Az Úr kézen fogott, s szemembe nézett:
„Gyermekem, sose hagytalak el téged!
Azokon a nehéz napokon át
azért látod csak egy pár láb nyomát,
Mert a legsúlyosabb próbák alatt
Téged vállamon hordoztalak!”*

*(Ismeretlen szerzőtől
németből fordította Túrmezei Erzsébet)*

■ BALICZA IVÁN

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Petőfi-anziks – kiskőrösi kölcsön

Nemzeti ünnepünkön nyílt meg a Petőfi-anziks – Kortárs képzőművészek a kiskőrösi Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum gyűjteményében című időszaki kiállítás a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban. A kiállítás kuriozuma a Kiskőrösi Evangélikus Egyházközség irattárában őrzött, Petőfi Sándor születési anyakönyvi bejegyzését tartalmazó eredeti keresztelési anyakönyv, amely kizárólag a megnyitó ideje alatt volt megtekinthető.

A tárlat megnyitóján Lupták György esperes, a Kiskőrösi Evangélikus Egyházközség igazgató lelkésze elmondta: korábban még soha adták kölcsön az anyakönyvet, amely nemcsak a Kiskőrösi Evangélikus Egyházközségnek, hanem Kiskőrös városának is féltett, nagy becsben tartott kincse. A kiállítás ötlete tavaly nyáron született meg, amikor is Kiskőrös városa – Békéscsabához hasonlóan – szintén újrateremtésének háromszázadik évfordulóját ünnepelte.

A bemutatott kortárs gyűjtemény különlegessége, hogy minden darabja Petőfi Sándorral kapcsolatos, és jó néhány alkotás kötődik a költő családtagjaihoz, barátaihoz és a feleségéhez, Szendrey Júliához is.

A Munkácsy Mihály Múzeum közel ötven műtárgyat kapott kölcsön a kiállításra. Az április 14-ig megtekinthető tárlatot a kiskőrösi Petőfi Szülőház és Emlékmúzeummal együttműködve mutatja be az intézmény.

■ JACSEK MIHÁLY

Forrás: Koroshircentrum.hu

Március 15. emlékezete Stuttgartban

A Württembergi Magyar Protestáns Gyülekezetben – március 15. környékén – minden évben ünnepséggel adóznak az 1848–49-es magyar forradalom és szabadságharc emlékének. Idén március 10-én a fellbachi Lutherkirchében – Luther-templomban – ökumenikus istentisztelettel kezdődött az alkalom, azután a szomszédos Paul Gerhardt Házban folytatódott a Csöbörccsök néptáncgyűttes, illetve a stuttgarti amatőr színjátszó kör műsorával.

A délután három órakor kezdődött istentiszteleten Gémes Pál, a gyülekezet evangélikus lelkésze köszöntötte Isten igéjével az egybegyűlteket. A liturgiában e sorok írója szolgált, majd az igehirdetést dr. Tempfli Imre, a Stuttgarti Szent Gellért Magyar Katolikus Egyházközség papja mondta el Jézus megkísértésnek történetére alapozva. Beszédének elején a szabadságharc egyházi áldozatairól szólt, olyan papokról, akik nem voltak hajlandók lemondani az igazságról. A templomi együtlet úrvacsorai közösséggel, illetőleg áldozással zárult.

A Paul Gerhardt (1607–1676) evangélikus lelkész-költőről elnevezett épületben terített asztalok mellett folytatódott az emlékező ünnepség. Vita Norbert

presbiter köszöntötte a vendégeket. Petőfi Sándor *Európa csendes* című versét Tamás Péter, a helyi amatőr színjátszók vezetője szavalta, majd – Hortobágyi Ivett és Botka Bálint vezetésével – a Kis Csöbörccsök néptáncgyűttes tagjai császárszállási tánccal perdültek a színpadra.

Az idei ünnepség középpontjában Klapka György és a komáromi erőd állt. A gyülekezetben évtizedeken át hűségesen helytálló – ma már nyugalmazott – lelkész, Gémes István által szerkesztett darabot két felvonásban adták elő a stuttgarti színjátszók. Mint ismert, a komáromi várat Haynauék sem tudták bevenni „sem csellel, sem erővel”. (A színdarab mottója is ez az – eredetileg még a török elleni helytállásra emlékeztető – idézet volt.)

A vár – hat héttel a világosi fegyverletétel után – végül ugyan osztrák kézre került, de Klapka az általa megszabott kedvező feltételekkel adta át: minden védő menlevelet, azaz *Geleitscheint* kapott – mondta el összekötő szöveggént Gémes Pál. Ennek révén több ezer magyar katona és családtagja menekülhetett meg, többek között Laborfalvi Róza férje, Jókai Mór is...

Az ünnepség további részében Juhász Gyula 48. *március 15.* című versét szavalta el Knill Valéria, a Csöbörccsök néptáncgyűttes pedig – Kemény József és Vajda Mátyás vezetésével – Küküllő menti táncot mutatott be. Bittner Abigél zongorkíséretével csendült fel a vár védőjeként szolgáló Egressy Béni által Komáromban komponált *Klapka-induló*, amelyet Thaly Kálmán 1861-ben írt szövegével („Föl, föl, vitézek, a csatára, a szent szabadság oltalmára...”) közösen el is énekelt az ökumenikus gyülekezet. Az idei március 15-i stuttgarti ünnepi megemlékezés – Gémes Nóra zárszava után – a székely himnusz eléneklésével zárult.

■ STERMECZKI ANDRÁS

Kitüntetett evangélikusok

A legutóbbi lapszámunk nyomdába küldését követő ünnepnapon vált ismertté, kik vehették át idén március 15-én a legmagasabb állami kitüntéseket. Utólag is örömmel nyugtázzuk, hogy az Országházban tartott ünnepségen több – szerkesztőségünk által is ismert – evangélikus személyiség munkássága részesült állami elismerésben.

Nemzeti ünnepünk, március 15. alkalmából Áder János köztársasági elnök (képünkön) Széchenyi-díjat adományozott:

Csermely Péter, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kara Orvosi Vegytani, Molekuláris Biológiai és Patobiokémiai Intézetének egyetemi tanára részére a komplex rendszerek adaptációs, tanulási és döntéshozatali mechanizmusainak hálózatos vizsgálata területén elért iskolateremtő, a gyógyszerkutatásban is sikeresen alkalmazott eredményei, valamint a tudományos élet ifjú tehetségeinek felkutatása és pályájának egyengetése érdekében végzett, nemzetközileg is kiemelkedő tevékenysége elismeréseként;

Karádi István Péter, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi

Kara III. Számú Belgyógyászati Klinikájának egyetemi tanára részére a zsír- és szénhidrátanyagcsere-betegségek kutatása, valamint megelőzése és terápiája terén elért kiemelkedő eredményei, továbbá a belgyógyászat számos területét magába foglaló, iskolateremtő oktatói munkája elismeréseként;

Kiss Jenő, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézete Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszékének professor emeritusa részére a magyar nyelvtörténet, a nyelvjárások és a szociolingvisztika területén folytatott kimagasló színvonalú kutatásai, valamint iskolateremtő oktatói és jelentős tudományszervező tevékenysége elismeréseként.

FOTO: KOSZTICSÁK SZILÁRD / MTI

Magyarország köztársasági elnöke nemzeti ünnepünk, március 15. alkalmából a Magyar Érdemrend középkeresztje polgári tagozata kitüntetést adományozta **Lukáts Miklós** építészmérnök, evangélikus lelkész, az egykori Miniszterelnöki Hivatal egyházi kapcsolatokért felelős politikai államtitkára részére a rendszerváltás utáni közéleti tevékenysége során az egyház és az állam kapcsolatának új alapokra helyezésében, valamint az egyházi ingatlanok tulajdonrendezésének elindításában vállalt szerepe elismeréseként.

■ Forrás: Evangelikus.hu / MTI

Választott is az országos presbitérium

Ülést tartott egyházunk országos presbitériuma március 21-én a budapesti Üllői úti székház Radvánszky-termében. Az első két napirendi pont két fontos intézmény vezetőjének a megválasztása volt.

Közel kétórás vitában elemezték a presbiterek az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) helyzetét, megállapítva, hogy az intézménynek kulcsszerepe van az egyház jövőjének alakításában. Kitértek az intézmény anyagi helyzetére, adminisztrációs problémáira és arra is, hogy miképpen lehetne a jövőben jobban összehangolni az EHE működését az egyház stratégiai érdekeivel. Az országos presbitérium az egyetem rektorává választotta négy évre Csepregi Zoltán professzort, az egyháztörténeti tanszék vezetőjét.

A Luther Kiadó tevékenysége az elmúlt években jelentősen kibővült, a könyvkiadás mellett a sajtóportfólió is egyre több munkát és sokrétű képességeket követel. A presbiterek egyetértettek abban, hogy az átlátható és kiszámítható gazdálkodás érdekében világosan el kell különíteni egy-

mástól az egyház kommunikációs céljait szolgáló tevékenységet, amelynek a költségvetése nem a piaci viszonyoknak megfelelően alakul, és a kreatív könyvkiadói munkát. A presbitérium Antal Bálint eddigi gazdasági vezetőt választotta meg a Luther Kiadó igazgatójának.

A gazdasági ügyek között a presbiterek meghallgatták Rónafalvi Györgyné belső ellenőr beszámolóját a 2018. évről, megállapítva, hogy a belső ellenőri tevékenység nagyban hozzájárult intézményeink gazdálkodásának javulásához.

Oktatási ügyekre terve a testület döntött a szegedi MÁV-kollégium átvételéről és a Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium, illetve a soproni Eötvös József Evangélikus Gimnázium, Egészségügyi és Művészeti Szakgimnázium profilbővíté-

séről. A presbiterek támogatták Kondor Péter déli egyházkerületi püspök előterjesztését a budapesti Szešlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium fejlesztési koncepciójának lehetséges megvalósításáról.

A presbitérium részletesen foglalkozott a Fébé Szeretetszolgálat nehézségeivel, kezdeményezte a legsürgősebb intézkedések megindítását. Szintén döntött a debreceni Szabó Gyula Szeretetszolgálat vezetőjének, Asztalos Richárd lelkésznek a megválasztásáról.

Az országos elnökség előterjesztését elfogadva az országos presbitérium döntött egy álláshely biztosításáról egyházunk tényfeltárási bizottsága munkájának megerősítéséhez. Ennek értelmében a jövőben Mirák Katalin történész főállásban látja majd el feladatát. Végezetül Krámer György országos irodaigazgató a teremtésvédelmi munkaág megindításáról tájékoztatta a presbitereket.

■ Forrás: OP

Magyar Örökség díj Sztehlo Gábornak

Társadalmunk elismerésének jeleként a nemzeti örökség része lett Sztehlo Gábor evangélikus lelkész élete és szolgálata. A Magyar Tudományos Akadémia székházának díszterme adott helyet március 23-án a legutóbb odaítélt Magyar Örökség díjak átadóünnepségének.

FOTÓK: MÁGYARI MÁRTON

Telt ház előtt zajlott az ünnepség, amelyen Sztehlo Gábor (1909–1974) posztumusz Magyar Örökség díjban részesült, és neve bekerült a magyarság Aranykönyvébe.

A díjátadón Klinghammer István akadémikus, a Magyar Örökség Bizottság elnöke köszöntötte a jelenlévőket, majd Böszörményi Gergely, a Magyar Örökség és Európa Egyesület elnöke ismertette a díjakat, kiemelve, hogy olyan személyeket és szervezeteket részesítenek a kitüntetésben, akiknek és amelyeknek a tevékenysége az egész társadalom számára példa lehet.

A közönség megtekinthetett egy részletet Radványi Géza *Valahol Európában* című filmjéből, majd Fabiny Tamás méltatta videobejátszásban Sztehlo életét és szolgálatát. Az evangélikus elnök-püspök kiemelte, hogy a kitüntetett elsősorban lelkész volt, és legfőbb feladatának a Jézusról szóló tanúskodást tekintette. Laudációjában a püspök ezután áttekintette Sztehlo kiterjedt, sokoldalú szolgálatát, említette őt mint gyülekezeti lelkészt, mint népfőiskola szervezőjét, zsidómentőt, mint a Gaudiopolis gyermekköztársaság létrehozóját, illetve a szervezett evangéli-

kus egyházi diakónia megalapítóját, a fogyatékkal élő gyermekek segítőjét.

A Magyar Örökség díjat Novotny Zoltán, a Magyar Örökség Bizottság tagja, a Protestáns Újságírók Szövetségének elnöke adta át. A posztumusz elismerést Sztehlo Gábor Magyarországon élő unokahúga, a Sztehlo Gábor Alapítvány kuratóriumának

FOTÓ AZ EVANGÉLIKUS ÉLET ARCHÍVUMÁBÓL

Sztehlo Gábor

tagja, Weissmahr Zsuzsanna, illetőleg Andrási Andor egykori „Sztehlo-gyerek”, a Sztehlo Gábor Alapítvány elnöke, a *Sztehlo-gyerekek voltunk* című kötet egyik szerkesztője és Keveházi László nyugalmazott evangélikus esperes, Gaudiopolis első miniszterelnöke vette át.

Az ünnepségen Magyar Örökség díjban részesült a több mint százötven éves Bethesda Gyermekkorház szolgálata, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum, valamint M. Katanics Mária zenepedagógiai munkássága és az általa alapított Szilágyi Erzsébet női kar énekművészete, illetve Ilia Mihály irodalomtörténésznek és Pásztor Bélának, Veresegyház város polgármesterének a munkássága is. Színházművészeti tevékenységéért posztumusz elismerésben részesült Németh Antal.

■ G. Á.

Keveházi László, Weissmahr Zsuzsanna és Andrási Andor

Laudáció Sztehlo Gábor tiszteletére

A legutóbb odaítélt Magyar Örökség díjakat március 23-án adták át a Magyar Tudományos Akadémia székházában rendezett ünnepségen. A posztumusz díjban részesült Sztehlo Gábor embermentő evangélikus lelkész tiszteletére dr. Fabiny Tamás, egyházunk elnök-püspöke mondott laudációt. Beszédének szerkesztett szövegét közöljük.

Sztehlo Gábor evangélikus lelkészről sokat elmond a következő epizód. 1944. novemberében értesítették őt, hogy egy idős házaspár Király utcai lakásában egy elhagyott kislány kér menedéket. Sztehlo Gábor azonnal autóba ült, és odaérkezvén megígérte a házaspárnak, hogy biztonságba helyezi a gyermeket. Már indult volna, amikor egy asszony arra kérte, hogy a szomszéd gyereket is vigye el: a szülőknek gettóba kellene vonulniuk, de inkább a szökést választják. Sztehlo immár két gyerek kezét fogva indult el a kocsijához. Kint utcagyerekek álltak körül az autóját. Egy kisfiú elmondta neki, hogy egyedül maradt, nincsen senkije. A lelkész a három gyermeket az autó padlójára fektette, pokróccal betakarta, és a fegyveresek mellett elrobogva egy budai villába vitte őket.

A beszédes történet után életének néhány mérföldkövét felidézve, tovább árnyalva a róla alkotott képet, lássuk: ki is volt Sztehlo Gábor?

Elsősorban evangélikus lelkész. Egy prédikációjából idézek: „Szükségünk van valakire [...], aki nem tehetetlenül áll a világméretű problémákkal szemben; aki felismeri a szociális bajokat, és képes azokat elhárítani; aki nem bőriük és intelligenciájuk szerint osztályozza az embereket; aki vezet, aki összeköt minket; aki békeséget ad; aki képessé tesz szeretni; aki megszabadít a félelemtől és problémáktól; aki nem a bűneim szerint ítél meg; aki megbocsát és nem vádol; aki értelmet ad életnek. Tehát Jézusra van szükségünk!”

Igen, evangélikus lelkészként legfőbb feladatának a Jézusról szóló tanuskodást tekintette. Finnországi tanulmányai után Hatvanban volt – egyebek mellett templomépítő – lelkész, majd Nagytarcsára került. Kora reggel – nem csak vasárnap – felvette Luther-kabátját, és elindult a templom felé. Útközben mind többen csatlakoztak hozzá, a templom környékén már feketéllett az út. Sztehlo kisu-gárczását érzékelteti ez a jelenet.

Népfőiskolai szervező. Hadd idézzek ebben az összefüggésben is tőle: „Célunk, hogy mély lelki életet élő, a műveltség útján elindított, szakmailag képzett parasztfűsűságot neveljünk, akik később képesek lesznek vezető pozíciók betöltésére is.”

Sztehlo hamar felismerte, hogy az egyházak többségében olyan iskolákat tartanak fenn, amelyek a népnek csak a módosabb rétegét fogadják. Nem volt olyan intézet, ahol a parasztság továbbképezhetette volna magát. Ezért Magyarországon elsőként népfőiskolát szervezett. Vallotta, hogy az ifjúságot a nevelés és a képzés segítségével lehet csak felemelni. Itt legfőbb cél nem a tudomány és az ismeretek közlése volt, hanem a mezőgazdasági, irodalmi, történelmi, néprajzi és egyéb ismeretek befogadási készségének fejlesztése és gyakorlati alkalmazása.

Zsidómentő. „Vétkeztünk a zsidó nép ellen. A felebarát ellen. Nemcsak 1944-ben, hanem már sokkal korábban” – írta ezt *Isten kezében* címmel közreadott naplójának végén. Pedig ő élete kockáztatásával mentette az üldözötteket. Püspöke küldésére először a Jó Pásztor Misszióban, azután lényegében önállósulva, immár mindenfajta jogi keretet szétfeszítve ment utána a bajbajutottaknak. Szervezett, konspirált, mozgósított. A nyilas államtitkár ezt mondta róla: „Mondjátok meg annak a lutheránus papnak, hogy jól ismerem. Hagyjon fel a zsidók mentésével, mert széttöröm rajta a lovaglőostoromat.” Őt azonban nem lehetett megfélemlíteni. Ma már történelem, hogy legalább ezerhat-száz gyermeknek és négyszáz felnőttnek adott menedéket a lelkész, akinek tevékenységét – egyebek mellett – az Izrael Állam által adományozott Világ Igaza címmel is elismerték 1972-ben.

Gaudiopolis, Örömváros megálmodója és első államfője. Ismét tőle idézek: „A társadalom szélső pólusai találkoztak:

arisztokraták és proletárok, nagykereskedők és kispolgárok, illegális kommunisták és jobboldali mentalitásúak gyermekei verődtek össze. Nálunk egyedül az volt a kérdés: rászorul-e a segítségre az a gyermek? Üldözött-e, elhagyott-e? Ha igen, be kell fogadni.”

A háború utáni zűrzavarban már valóban ilyen sokszínűvé vált a helyzet. Árván maradt zsidó gyerekek mellett egykori csendőrök és bebörtönzött háborús bűnösök gyerekei is az utcán kóboroltak. *A Valahol Európában [Radványi Géza árva gyerekekről szóló 1947-es filmje – a szerk.]* nemzedéke volt ez. Sztehlo Gábor itt sem szabott feltételeket, az általa alapított Örömvárosban a szabadság köreit hozta létre. Demokráciát és önkormányzatot valósított meg akkor, amikor az országban már az önkény uralkodott.

Fogyatékkal élők pártfogója. A hatalom 1950-ben elégelte meg a szabadságnak és az örömmek ezt az önfelelt gyakorlatát. Amikor Sztehlot eltávolították, majd Gaudiopolist is megszüntették, ő alázatosan a fogyatékos gyermekek felé fordult. Erről így vallott: „Sokszor kérdik, miért végzi ezt az egyház. Nem jobban végezné ezt a tanács, az állam? Mennyivel inkább tudná elvégezni ezt valamilyen minisztérium, amelyiknek több pénze van erre. [...] Miért végzi ezt az egyház? [...] Mert Isten az irgalmas samaritánusnak ezt mondta: »Vedd fel ezt a te felebarátodat.« Ezt mondotta, és azt teszi az egyház. Ezért kell tennie... Nem szociális munkát, nem baráti cselekedetet, hanem Isten parancsát teljesítve.”

Amikor rá akarták venni, hogy az általa gondozott szellemi és testi fogyatékosokat otthagya jobb körülmények között éljen, rájuk mutatott: „Ezek itt mind szeretnek engem. Ezt a szeretetet nem szabad megcsúfolni!”

Hisszük, hogy Sztehlo Gábor, a gyermekmentő evangélikus lelkész azok közé tartozik, akiknek Jézus az utolsó ítélet során ezt mondja: „...éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, jövevény voltam, és befogadtatok, mezítelen voltam, és felruháztatok, beteg voltam, és meglátogattatok, börtönben voltam, és eljöttetek hozzám.” (Mt 25,35–36) ■

Örökségünk kötelez

Találkoztak a nyugati egyházkerület gyülekezeti elnökségei

Hogyan élünk az ajándékul kapott lelki örökséggel, a különleges dunántúli identitással, hogy az ne csupán hagyományörzés legyen, hanem ma is gazdagítsa közösségeink életét? E kérdés körül forgott a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület gyülekezeti elnökségeinek találkozója, amelyet március 1–2-án tartottak Révfülöpön, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban.

Pénteken este, a közös vacsora után Szemerei János püspök és Mészáros Tamás egyházkerületi felügyelő köszöntötte a résztvevőket, majd az egyházkerület lelkészi vezetője a *Dunántúli örökségünk* címet viselő bevezető előadásában a reformáció korától kezdődően sorra vette azokat a történelmi hatásokat, amelyek máig alakítják a térségre jellemző településszerkezeti, nemzetiségi és gyülekezeti adottságokat. „Az evangélikusságnak a Dunántúlon vannak a legmélyebb gyökerei; ezt fontos tudni és tudatosítani” – fogalmazott.

A konferencia programjának gerincét az egyházmegyék bemutatkozásai adták. Az esperesek és az egyházmegyei felügyelők ismertették az adott régióra jellemző sajátosságokat, a gyülekezetek jelen lévő képviselői pedig kiegészíthették ezeket sa-

ját hagyományokkal. A napot Dobó Dániel órimagyarórsdi lelkész Róm 8,14 alapján tartott áhítata zárta. Isten vezetése nélkül, amelyet az ígén és az imádságon keresztül ismerhetünk meg, gyülekezeteink és egyházunk nem tud jól működni – hangsúlyozta.

Szombaton Fatalin Helga vadosfai lelkész Róm 8,15 alapján elhangzott reggeli igeszolgálata után további két egyházmegye prezentációjával folytatódott a program.

Az ez év szeptemberében Nemeskérre tervezett artikuláris napra való készülés jegyében a Soproni Egyházmegye artikuláris helyeit mutatta be Ihász Beatrix esperes, Polgárdi Sándor esperes pedig a Veszprémi Egyházmegyét mint a középkori eredetű evangélikus templomok hazáját ismertette meg a jelenlévőkkel.

A találkozó főelőadását az Evangélikus Hittudományi Egyetem nyugalmazott rektora tartotta *Örökségünk kötelez – Gyökerektől a gyümölcsig* címmel. Dr. Szabó Lajos a következő témákat járta körül: Mit jelent az egészséges örökségörzés? Mi az az örökség, amely képessé tesz ma a megújulásra? Melyek azok a gondolkodásbeli, érzésbeli, hitbeli impulzusok, amelyeket életünk során kaptunk? Hogyan tudjuk ezeket frissen tartani? Humoros és interaktív előadása mindenkit megmozgatott.

A délelőtti Vasi Egyházmegye bemutatója zárta; Rostáné Piri Magda esperes és Mórotz Zsolt egyházmegyei felügyelő a kemenesaljai magyar gyökerű evangélikusság történetébe avatták be a résztvevőket, majd kvíz formájában versenyre hívták az egyes egyházmegyék csapatait.

A konferencia úrvacsorás istentisztelettel ért véget. Baranyay Csaba községi lelkész a két nap igei mottóját is adó Róm 8,16–17 alapján tartott ígehirdetésében arról beszélt, hogy az örökség mindig kapcsolatot feltételez annak adójával.

■ ADÁMI MÁRIA

Változó világ, változó segítségnyújtás

A Déli Egyházkerület gyülekezeti elnökségeinek konferenciája

A gyülekezet és a diakóniai szolgálat kapcsolata volt a központi témája március 22–23-án a Déli Egyházkerület gyülekezeti elnökségei konferenciájának. A tanácskozásnak a Szent István Egyetem szarvasi Tessedik Campusa adott otthont.

Pénteken az összegyűlt mintegy száz lelkész és gyülekezeti felügyelő – Kondor Péter püspök köszöntője és nyitóáhítata után – két előadást hallgathatott meg. Buda Annamária, egyházunk országos irodája diakóniai osztályának vezetője napjaink társadalmi változásait és ezeknek a diakóniai munkára gyakorolt hatásait elemezte, Lázár Zsolt esperes, a szarvasi Ótemplomi Szeretetszolgálat vezetője pedig a szolgálat fejlődését mutatta be csaknem két évtized távlatából. Az estét Aradi Andrásnak, a Tolna-Baranyai Egyházmegye esperesének

esti imája zárta, a szombat pedig a Kelet-békési Egyházmegye esperesének, Nagy Zoltánnak az áhítatával kezdődött.

A konferencia második napján Buda Annamária osztályvezető a gyülekezetek előtt álló lehetséges diakóniai szolgáltatásokkal foglalkozott prezentációjában. A Magyarországi Evangélikus Egyház diakóniai koncepciójával és a diakóniai hivatástudattal kapcsolatban fogalmazta meg gondolatait Korányi András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzora, a Déli Egyházkerület püspökhelyettese, majd a

résztvevők – az egyházkerület espereseinek moderálása mellett – szekcióbeszélgetésben vitatták meg a hallottakat, illetve osztották meg egymással gyülekezeteik diakóniai vonatkozású tapasztalatait.

A délutáni előadások fókuszában a kommunikáció állt. Antal Bálint, a Luther Kiadó igazgatója a Magyarországi Evangélikus Egyház ez évi egyszázalékos kampányáról adott tájékoztatást, e sorok írója pedig a marketingeszközök és a naprakész PR fontosságáról, valamint az egyházkerületi kommunikáció várható változásairól tartott előadást. A tartalmas és konstruktív konferencia Cselovszky Ferencnek, a Pesti Egyházmegye esperesének igei útravalójával zárult.

■ HAJDÚ TIBOR

Más övez fel téged

Összefoglaló az északi gyülekezeti elnökségek tanácskozásáról

Az Északi Egyházkerület gyülekezeteinek lelkeszei és világi vezetői március 23-án a huszonöt éves Roszik Mihály Evangélikus Általános Iskolában adtak találkozót egymásnak, élvezve a Mányi Sándorné igazgató vezetésével működő intézmény és az iskolát fenntartó alberti gyülekezet vendégszeretét.

A százötven fős találkozón tapasztalt szolgálattevők és egy éve szolgálatba állt új tisztségviselők tanulhattak egymástól. Dr. Cserhátiné Szabó Izabella püspökhelyettes igei gondolatait követően Fábri György egyházkerületi felügyelő előadásában szó esett a szervezet teológiai megalapozásának fontosságáról, az egyházközségek gazdasági önállósodása felé vezető út lépéseiről. Fabiny Tamás püspök a színvonalas igehirdetések fontossága mellett két szentegünk komolyan vételére hívott – ökümenikus viszonylatban is. Élénk megbeszélés követte a lelkeszi életpályamodell gyakorlati kérdéseiről szóló bemutatót, amelyen Krámer György országos irodaigazgató és Kendeh K. Péter, az országos iroda gyülekezeti és missziói osztályának lelkesziéletpályamodell-koordinátora válaszolt a felvetésekre.

A *Friss szemmel a szolgálatról* című beszélgetés keretében három különböző korú és szakmai háttérből érkezett világi szolgálattevő mutatkozott be. A püspök moderátor mikrofonja előtt Csengeri Tamás egyházkerületi másodfelügyelő, Papp Zoltán gödöllői felügyelő és Harmati Dóra kelenföldi presbiter vallott családi kötődéseiről, a gyülekezeti tagok motiválásáról.

A gyülekezetépítési szekcióban részt vevők Bence Imre budavári lelkesz vezetésével beszélgettek a leépülő, stagnáló, épülgető, illetőleg a lendületesen épülő közösségekről, majd arra a kérdésre keresték a választ, mit kíván a magyar lelkesz a felügyelőtől (és viszont).

Béres Tamás professzor, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Rendszeres Teológiai Tanszékének vezetője a környezetileg fenntartható és megújuló egyházzól szólva hívta fel a figyelmet az Ararat teremtésvédelmi munkacsoportra, amely elkötelezetten munkálkodik világunk épiségének megőrzésén és a személyes felelősségvállalás növelésén.

Gáncs Péter nyugalmazott püspök a gyülekezetimunkatárs-képzés új, profeszionális modelljéről szólva hivatott a Budapesten hat szombati napon megszervezendő képzésre, amely a komoly lelki alapozás mellett szakági bontásban folyik majd. Az infrastruktúra és a fenn-

áll arra, hogy előrenézzen, és a jövővel foglalkozzon.

Egy közösségi lelkeszt az a gondolat foglalkoztatott, hogy 2020 az úrvacsora éveként milyen változásokat hozhat a gyakorlatba. Kiemelte, hogy ebben is határozott identitás kialakítására van szükség. Véleményével egyetértve egy másik település felügyelője hangsúlyozta: jó lenne, ha mindenhol lehetne minden istentiszteleti alkalmon élni az úrvacsorával, de nem szabad hagyni, hogy az úrvacsoravétel automatizmusává váljon.

FOTÓK: HORVÁTH-HEGYI ADÁM

tarthatóság szempontjából szolt a jövő gyülekezetéhez vezető út építéséről Benyó Balázs, az Evangélikus Fejlesztési Iroda intézményvezetője és Kocsis István, az országos iroda pályázati és fejlesztési osztályának vezetője.

Az úrvacsorás záró istentisztelet Fabiny püspök és a helyi lelkeszek, Szilák-Túri Krisztina és Györgyi Zsolt szolgálatával zajlott, középpontjában a „szolgálatra való felövezés” témájával.

Tizenkét északi kerületi teológus biztosította a találkozó gördülékeny lebonyolítását. Egy missziói gyülekezet munkatársa bizakodva tekintett a nap programjaira; megemlítette: örül neki, hogy két évvel ezelőtt megünnepeltük a reformáció indulásának ötszázadik évfordulóját, de az egyház most már készen

Az egyház pénzbeli fenntartásáról megoszlottak a vélemények: van, aki a gyülekezeti tapasztalata alapján el tudja képzelni, hogy a jövőben egyházunk önfenntartóvá váljon, de akadt olyan is, aki szkeptikusabb volt a kérdésben. Abban azonban egyetértettek a megkérdezettek, hogy a gyülekezetekbe is el kell vinni ezeket az információkat, ezeket az előadásokat, amelyek szembesítenek a Magyarországi Evangélikus Egyház anyagi valóságával.

Egy fiatal lelkesz kifejezte abbéli reményét, hogy a találkozón az északi kerület lelkeszei és felügyelői az ismerkedésen túl egy elhivatott közösség hosszú távú munkáját indították el, amelynek célja a jövő iránti felelősségünk vállalása.

■ PAP KINGA MARJATTA
SLEZÁK BENCE

Misszióban munkálkodók konzultáltak

Konzultációt tartottak március 20-án egyházunk országos irodájának budapesti Üllői úti székházában az evangélicációs és missziói bizottság tagjainak, az egyházkerületi és az egyházmegyei missziói felelősöknek, valamint egyházunk missziós munkásainak.

Bevezető áhítatot Szemerei János, a missziót felügyelő és segítő püspök tartott, majd az újonnan megválasztott bizottság elnöke, Gáncs Péter nyugalmazott püspök

számolt be az alakuló bizottsági ülésről. Ezután a hat évre választott egyházkerületi és egyházmegyei missziói lelkészek osztották meg egymással tapasztalataikat, terveiket. Élénk beszélgetés alakult ki a missziós rendezvényekről, a gyülekezetplántálásról, az erőtlén gyülekezetek megsegítéséről, a hamarosan induló, háromféle típusú gyülekezetimunkatárs-képzésről.

Munkaágak fóruma következett ezután, amelyen a női, a férfi-, a cigány-, az

alkoholbeteg-mentő-, a börtön-, a vak-, a siket-, a zsidó-, a repülőtéri, a média-, illetve a felvidéki misszió felelősei adtak tájékoztatást szolgálatukról (beszámolójuk megtalálható az Evangélikus Missziói Központ honlapján: Misszio.lutheran.hu).

A tartalmas, áldott nap zárásaként Bálintné Varsányi Vilma, a felvidéki misszióban részt vevő nyugalmazott lelkész hirdette Isten ígétét.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

Nagyvárosi misszió – felekezetközi konferencia

Bemutatták Tim Keller gyülekezetplántálásról szóló könyvét

A budapesti Wesselényi Utcai Baptista Gyülekezet épülete adott otthont március 23-án a nagyvárosi misszióról szóló felekezetközi konferenciának, illetve egy különleges és jelentős könyv bemutatójának.

A teljes nap Tim Kellernek, a New York-i Redeemer Presbiteriánus Gyülekezet egykori lelkészének, a City to City gyülekezetplántáló hálózat vezetőjének a most magyarul is megjelent, *Gyülekezet a központban (Center Church)* című könyve köré épült. A kötet fordítója Tim

Keller munkásságának egyik legkiválóbb magyar ismerője, Győri Péter Benjámint evangélikus lelkész, a Dél-Pest Megyei Egyházmegye esperese volt. A kötet egyik kiadója – a Harmat és a Kálvin mellett – a Luther Kiadó. A főelőadások mellett – amelyek egyikét Győri Péter

Benjámint tartotta – kerekasztal-beszélgetések is zajlottak; ezeken megszólaltak új gyülekezetek plántáló lelkészei és régi gyülekezetek revitalizálói, köztük Grendorf Péter, a Budapest-Angyalföldi Evangélikus Egyházközség lelkésze.

Az egész napos konferencián több evangélikus lelkész mellett részt vett Gáncs Péter nyugalmazott evangélikus püspök is.

■ GYŐRI TAMÁS

Böjti gyűjtés Bajorországban

„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” – hangzott az ige (Jn 3,16) böjti második vasárnapján Bajorországban, az ortenburgi Marktkirchében tartott ünnepi istentiszteleten – magyar evangélikus püspök szájából. A Déli Egyházkerület lelkesi vezetője, Kondor Péter németországi szolgálatának apropója a Bajorországi Evangélikus Egyház idei Fastenaktionja, azaz böjti gyűjtése volt.

Három magyarországi projekt megvalósulásához járulnak hozzá adományokkal a bajor testvérek: az Evangélikus Kántorképző Intézetnek otthont adó főtí Mandák-villa, a piliscsabai, korhadásnak indult fatemplom felújításához, illetve szintén Piliscsabára, a Béthel Evangélikus Misszió Otthon kertprojektjéhez érkezik bajor gyűjtésből a böjti támogatás. Ez utóbbinak a célja, hogy megváltozott munkaképességű és/vagy fogyatékkal élő testvéreink magaságyságú veteményesben természetesenek zöldséget, gyümölcsöt.

A március 15–17. között megrendezett böjti gyűjtési akcióra Orosháza evangélikus gyülekezetének bajor testvérgyülekezte fogadta nagy szeretettel a magyar delegációt: Ördög Endre lelkeszel az élen az orosháziakat, Gregersen-Labossa György lelkes vezetőjével a szombathegyeket, valamint Kézdy Péter lelkeszt Piliscsabáról.

Kondor Péter püspök mellett a küldöttség tagja volt még Hajdú Tibor püspöki titkár, Hallgatóné Hajnal Judit bajor–magyar iskolai referens, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Ökumenikus és Külügyi Osztályának részéről pedig Cselovszkyné dr. Tarr Klára osztályvezető és két munkatársa, Balicz Klára és e sorok írója. A magyar csapatot erősítette – és a háromnapos találkozó színvonalát emelte – az Alföld kvartett és a Bence Gábor karnagy által összefogott Mandák kórus.

Nemzeti ünnepnapunkon érkezett meg a magyar csoport Ortenburgba, ahol – a hosszú út után felfrissülve – Sabine Hofer helyi lelkesztő fényképekkel illusztrált ismertetőjét hallgathatták meg a városkörnyék evangélikusságának múltjáról, jelenéről. A péntek este a Theater Maskarában zárult. E tóparti magánszínházban az Alföld vonósnegyes ajándékozta meg az érdeklődőket fantasztikus nyilvános koncerttel.

Másnap reggel a magyar kontingens Passaubába indult. A Klosterkirche zum

Heiligen Kreuz (Szent Kereszt-kolostortemplom) adott helyet a reggeli áhítatnak, amelyet az evangélikus Passauai Egyházmegye esperese, dr. Wolfgang Bub tartott. A templomban láthatók Boldog Gizella földi maradványai (leszámítva a később Magyarországra hozatott jobbját), aki államalapító Szent István királyunk özvegyeként nyolcvanöt éves koráig, egészen haláláig apátnóként élt. Az áhítat után ide-

FOTÓK: INCOMAR REIMER

genvezetők mutatták meg és be Passau történelmét és látványosságait, kiemelve mindazokat az eseményeket és tényeket, amelyek a tartományi várost mind a mai napig összekötik Magyarországgal.

Az esperesi hivatal meghívásának eltevéte – hamisítatlan bajor ebéd után – Ortenburgba tért vissza a magyar delegáció, ahol az evangélikus reáliskola adott otthont a délutáni műhelymunkának. A nap fénypontja a bajor–magyar est volt, a két nemzet zenéjén, táncán és énekein keresztül közvetítve a keresztyén testvériséget.

Miként a vasárnapi istentiszteleten, a Bence Gábor karnagy vezette – és tanult zenészekből, kántorokból álló – Mandák kórus tagjai ezen az estén szívet-lelket melegengető koncertet adtak az iskola sportcsarnokának színpadán: egyházi énekek-

kel, kánonokkal és ismert magyar dalokkal gazdagították a Fastenaktion programját.

A nagyon jó akusztikájú Marktkirchében (piaci templomban) csak úgy zengett az énekszó. Az ortenburgi evangélikus gyülekezet templomában Kondor Péter püspök arra mutatott rá igehirdetésében, hogy a szeretet az, amely az embert az Úrral és embertársaival együtt és egyszerre köti össze. Az úrvacsorás istentiszteletet – a bajorországi böjti gyűjtés ünnepi megnyitóját – köszönőbeszédék zárták. Magyar részről Kézdy Péter piliscsabai lelkeszt és Cselovszkyné dr. Tarr Klára osztályvezetőt hallhatta a gyülekezet. Német oldalról Manfred Ertl kanonok, a passauai római katolikus püspökség ökumenéért felelős referense, Wolfgang Bub esperes, Sabine Hofer

lelkesztő, Raphael Quandt egyháztanácsos, Franz Meyer, a tartományi parlamentben a Keresztényszociális Unió (CSU) képviselője, egykori államtitkár, Stefan Lang polgármester (CSU), valamint a bajor diakóniát képviselő Sandra Schumann és Wolfgang Layh, a Duna–Ries Egyházmegye esperese mondott beszédet. Az ünnepi alkalmat Michael Martin, a Bajorországi Evangélikus Egyház főtanácsosa is megtisztelte jelenlétével (képünkön Kondor Péter püspök jobbján).

A 2019. évi Fastenaktion, böjti gyűjtés megnyitója és a köré szervezett program túlmutatott a találkozó elsődleges célján: e három nap valódi testvérünnep lett, amelyen a résztvevők lélekben megdagadva élhettek meg a határokon átvélő, nemzeti különbözőségeket elfedő – Krisztusban közös – keresztyénséget.

■ DOMOKOS ILDIKÓ

1. Az istentisztelet után
Munther Isaac lelkésszel
2. Betlehem evangélikus temploma
3. Az Augusta Victoria evangélikus kórház az Olajfák hegyén
4. Graffiti egy betlehemi ház falán
5. Cserhátné Szabó Izabella püspök-helyettes igét olvas a betlehemi Születés templomában
6. A betlehemi kenyér megtörése Jeruzsálemben, az utolsó vacsora színhelyén

Betlehem, Betlehem...

Fabiny Tamás püspök
Északi Evangélikus Egyházkerület

„Betlehem, Betlehem, a te határidbba / Érkezett Mária rongyos istállóba...” – dúdolgatjuk a kedves karácsonyi éneket. Kis csoportunkkal – amelyet lelkészek, felügyelők, családtagok és barátok alkotunk – valóban Betlehem határához érkeünk. A Lutheránus Világszövetség közösségébe is tartozó mintegy háromezer fős egyház hivatalos neve: Jordániai és Szentföldi Evangélikus Egyház.

A korábban német vezetésű egyháznak 1979 óta van saját palesztin püspöke. Egy gyülekezetük Jordániában, hat pedig Jeruzsálemben, illetve Cisjordániában található. Igen, azon a palesztin területen, amely évtizedek óta izraeli megszállás alatt van. Ezért ahogy kisbuszunkkal „Betlehem határhoz” közeledünk, már messziről látjuk azt a falat, amelyet Izrael Állam a kétezres évek elején épített. A nyolc-kilenc méter magas, szögesdróttal, járőr- és monitoringrendszerrel ellátott „biztonsági kerítés” a hivatalos indoklás szerint az izraeli állampolgárok védelmét szolgálja, gyakorlatilag a palesztinok számára nehezíti meg rendkívüli mértékben a közlekedést. Tudjuk persze, hogy megépítése előtt milyen erőszakos cselekedetek zajlottak itt.

Nem látjuk azt a rengeteg állig felfegyverzett katonát, akiknek jelenlétéről a korábban erre járt ismerőseink számoltak be, a határvédelem bizonyára kevésbé feltűnő módon történik. Amint átjutunk az ellenőrző ponton, a Palesztin Hatóság területére érkeünk, ahol bizonyos önkormányzatiság jellemző. Az egyik falon megpillantok egy hatalmas graffitit, a híres Banksy stílusában készült képet, amelyen egy arcát kendővel eltakaró fiatal lendületes mozdulattal egy csokor virágot hajít el. Igen erős az üzenet: nem követ, pláne nem kézigránátot látunk a fiú kezében, hanem a megbékélésre utaló virágot.

„Betlehem, Betlehem, a te határidbba / Érkezett Mária rongyos istállóba...” Néhány napja a galileai Názáretben járhattunk Mária és József nyomdokában, és most azt idézzük fel, hogy arra a bizonyos összeírásra miként érkezhettek Dávid városába.

A belvárosban lüktető forgalom közepette áll a gyönyörű evangélikus templom, amelyet 1893-ban építettek a német misszionáriusok. Ennek jeleként számos német nyelvű felirat olvasható a templomtérben, egyebek mellett az evangélistákat ábrázoló üveglablakok alatt. Az

1967-es, majd a 2002-es harcok, bombázások idején ugyan sérüléseket szenvedett a templom, az üvegtáblák azonban csodával határos módon épek maradtak.

A templom előtt dr. Munther Isaac fogad minket, aki 2017 óta a betlehemiek lelkésze. Az istentisztelet elején rögtönzött interjú keretében mesélhetek neki – és a mintegy százfős gyülekezetnek – a magunk egyházáról. Angolul elmondott igehirdetésemet is ő fordítja arabra. A kiírt ige alapján Nikodémusról szólok: arról a folyamatról, ahogy Jézus titkos követőjéből aztán az ő temetésén nyíltan szerepet vállaló, önmaga árnyékát így átlépő hitvalló ember lett.

Az istentisztelet végén Pröhle Gergely országos felügyelővel átadjuk egyházunk ajándékát. A lelkész spontán módon egy kenyeret ajándékoz nekünk: egy olyan cipőt, amilyenben az úrvacsorai közösségben volt részünk. Amikor ezt kezembe veszem, eszembe jut, hogy Betlehem azt jelenti: „a kenyér háza”. A cipőt visszaviszem magammal Jeruzsálembé, hogy délután aztán azon a helyen törjük meg, ahol a hagyomány szerint az utolsó vacsora zajlott.

Az istentisztelet után a lelkipásztor – aki mellett ott áll építész felesége és két kisgyermek – kávézás mellett számol be gyülekezetük életéről és a palesztin keresztények nehéz helyzetéről. Örömeik mellett szól a megszállás és az elszigeteltség okozta közlekedési és gazdasági nehézségekről, köztük a munkanélküliségről. Korántsem tartja természetesnek, hogy némely keresztény egyház a mai Izrael Állam létét a próféciaik beteljesedésének tekintik, ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a zsidósággal békében kívánnak élni. Némi keserőséggel jegyzi meg, hogy a nyugati turisták nem igazán vesznek róluk tudomást: Betlehembe is néhány órára érkeznek, hogy megálljanak azon a szent helyen, ahol Jézus született. Később magunk is megtapasztaljuk, hogy a hömpölygő turistaáradat közepette itt valóban nem könnyű átélni az áhítatot, ezért aztán a templom egy csendesebb helyiségében imádkozunk és énekelünk.

A betlehemi evangélikusokkal való találkozás azonban egészen személyes. Azzal a reménységgel búcsúzunk tőlük, hogy látogatásunk egy talán tartós kapcsolat első állomása volt. ■

Ahol megölelik egymást a gyerekek

Beszélgetés Lénártné Kiss Virág óvónővel

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház intézményeiben szolgálatot végző munkatársakat szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Lénártné Kiss Virág, a Váci Evangélikus Egyházi Óvoda óvónője először mint szülő ismerte meg az intézményt.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Hogyan lett szülőből az óvodában dolgozó pedagógus?

– Kisfiamnak választottuk ezt az intézményt, és állami óvodában dolgozó szakmabeliként össze tudtam hasonlítani az itteni szellemiséget a más intézményben folyó pedagógiai munkával. Nagyon megtetszett számomra az itt valóban érezhető keresztény lelkület, a családi-as légkör. A kisfiamon is azt láttam, hogy sokban gazdagodott az érzelmi világa. Jelenleg már a kislányom is ide jár.

– Az intézménybe nem mindenki érkezik egyházi kötődéssel. Miként jelenik meg ez a sokszínűség az óvoda életében?

– Felekezeti hovatartozástól függetlenül a mindennapi tevékenységeink során

a gyerekek belső világát próbáljuk a hitünkön keresztül megközelíteni. A keresztény érzés áthatja mindennapjainkat, így például a felmerülő konfliktusokat is igyekszünk keresztény szellemben megoldani. Egymás elfogadására, nyitottságra és alázatosságra neveljük az óvodásainkat. Az egyházi énekek, a bibliai történetek, az áhítatok és az ünnepi istentiszteletek áthatják életünket. Az aktív lelki életet nem élő családokhoz is a gyermekeken keresztül vezet az út.

– A gyermekek által közvetve a szülőkre is hatással van az óvoda...

– Valóban, ösztönözzük a szülőket is, hogy miként folytassák azt a keresztény szemléletű nevelést, amit mi itt képviselünk. Szülői értekezleteken és fogadó-

órákon is hangsúlyozzuk, hogy szülők és óvónők együtt dolgozunk, kölcsönösen neveljük a gyermekeket.

– Az óvoda életében melyik az ön számára a különösen is fontos alkalom?

– A reggeli után csendesperceket tartunk. Ilyenkor meggyűjtjük a gyertyát, felolvassuk a napi igét, elbeszélgetünk róla, énekelünk, imádkozunk az adott napért és azokért az esetlegesen beteg gyermekekért is, akik nincsenek jelen közöttünk. Az alkalmat úgy zárjuk, hogy megöleljük egymást. Körbeülünk, én elindítom az ölelést, a mellettem lévő gyermek pedig továbbadja, míg vissza nem ér hozzám ez a közvetlen szeretetgesztus. Ezzel megalapozzuk a pozitív érzelmi hangulatot a gyermekek számára, hogy otthon és biztonságban érezzék magukat.

– Hívó katolikusként mit jelent önnek evangélikus intézményben dolgozni?

– Itt nemcsak a gyermekek között, hanem a munkatársi közösségben is megéljük az ökumenét. Hiszem, hogy egy Isten van. Családunkban és az óvodában sem a felekezeti hovatartozás, hanem Isten igéje és üzenete a meghatározó.

– Miért választotta az óvónői szolgálatot?

– Nagyon szeretem a gyerekeket. Már a tanulmányaim alatt is a hátrányos helyzetű gyermekek felé fordult a figyelmem. Azt éreztem, hogy ez hivatás, azaz többet kell nyújtani, mint ha valaki „csak” óvónő. Talán ezért is találtam rá erre az óvodára. Itt a fenntartónkkal, a gyülekezettel összefogva olyan érzelmi pluszt tudunk adni a gyermekeknek és a szülőknek, mely tényleg többletet jelent a számukra. Ennek legjobb példája, hogy az iskolába menő gyermekeinkről a tanító nénik tudják, kik azok, akik az evangélikus óvodánkból jöttek, mert felismerik őket a viselkedésükön, az érzelmi intelligenciájukon, az empátiás készségükön keresztül. Számunkra ez a pozitív visszajelzés.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Öröm és siker

Cigány népszerű vetélkedőre invitált bennünket a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karán (DE GYGYK) működő Lippai Balázs Roma Szakkollégium március 1-jére. A *Talentum* projektben meghirdetett versennyel az volt a rendezők célja, hogy a hallgatók, diákok körében egyfelől megismertesse a roma kulturális hagyomány kimagasló értékeit, másfelől hozzájáruljon annak továbbörökítéséhez. A Kárpát-medencei cigány kulturális és néprajzi hagyományok lényeges szerepet játszottak a cigányság társadalmi helyzetének meghatározásában, önértelmezési folyamatának kiteljesítésében.

A múlt század hetvenes éveitől öszszegyűjtött és feldolgozott zenei, népköltészeti, viseleti, szokásjogi hagyományok megismerése, életben tartása lényeges a tanult roma fiatalok identitásának megerősítése szempontjából. A hajdúböszörményi szervezők a verseny meghirdetésével nemcsak az előzetes felkészülést tették lehetővé, de a programot úgy állították össze, hogy a fiatalok élményszerű tudásmegosztás részesei lehettek.

A benevezett csapatok nagy része középiskolákból érkezett: Biriből, Debrecenből, Püspökladányból jöttek érettségire készülő fiatalok, de a felsőoktatási szakkollégiumi hálózat is képviseltette magát például Debrecenből, Szegedről, a házigazdák pedig két csapatot is indítottak a megmérettetésen. A változatos feladatsor némelyik eleme kifejezetten kreativitás-

ra buzdított, kezdve a névválasztástól, a bemutatkozástól a saját logó tervezéséig. A tesztek sorával azonban az a csapat tudott megküzdeni, amelyik érdemi felkészültségre, rendszerezett tudásra tett szert akár a szokások, a néprajz, a mesterségek, a nyelv, az irodalom, a zene, a tánc vagy éppen a cigányság történetének témájában. [...]

Az Evangélikus Roma Szakkollégium (ERSZK) tagjai – az elsőéves gazdaság és menedzsment szakos Balogh Melissza, a harmadéves, hittanárnak készülő Rézműves Norbert és az utolsó pillanatban beugró harmadéves szociálpedagógia szakos Varga Ákos (Balogh Rolandot a tanítási gyakorlat tartotta itthon) – izgalommal és kíváncsisággal készültek a megmérettetésre. Melissza érettségizett roma népszerűtől, Norbi nem csupán anyanyelveként használja a lovárit, de felsőfokú nyelvvizsgálója is van belőle, és Ákos is sokat dolgozott már népe értékeinek megismeréséért, épp az identitásdilemmáktól motiválva – de hogy ez mire lesz elég, senki sem tudhatta, egészen az eredményhirdetésig. Végül a házigazda intézmény egyik csapata nyerte a versenyt, az ERSZK pedig a képzeletbeli dobogó második fokára állhatott fel.

A mezőnyt neves szakemberek értékelték: Biczó Gábor kulturális antropológus, Láposi Terka bábművész, valamint Tóth Norbert, mindnyájan a DE GYGYK oktatói.

■ *Forrás: Evangélikus Roma Szakkollégium*

Egy hét közösségi média nélkül

Hamvazószerda óta eltelt egy hét, számomra közösségi média nélkül. Vajon hogyan vészeltem át, és mik a tapasztalataim? Először is nagy tapasztalás volt, hogy rengeteg időm felszabadult. Állandóan a telefonunkat nyomkodjuk, akár tudatosan, akár tudatlanul, de pörgetjük a különböző tartalmakat. Érdekes volt az első napokban, hogy egy-egy szabad percben a megszokott rutint követve oldottam fel a telefonom képernyőzárát, és kerestem az FB-t vagy a Messengert, aztán viccesen konstatáltam, hogy jaaa, ezeket töröltem.

A legfőbb kérdés az (amit persze nagyon helyesen kommentben is megkaptam), hogy ezt a felszabadult időt sikerül-e értelmesen, Isten felé fordulva töltenem.

Első „szabályként” azt fogalmaztam meg, hogy ahányszor valakinek bármit is küldenék, elmondok érte egy rövid imát. Ez elég jól bevált, és rájöttem, hogy imáiban olyan kevésszer szerepelnek mások. Ezt az imaformát, amikor másokért imádkozunk, közbenjáró imának hívjuk. A közbenjáró ima a *Magyar katolikus lexikon* szerint „kérő imádság, mely mások számára kér Istentől elsősorban lelki javakat (kegyelem, megtérés, a hit, remény, szeretet erősödése stb.), illetve az ezek befogadásához nélkülözhetetlen anyagi javakat (mindennapi kenyér)”.

Megdöbbenő volt felismerni, hogy eddig a saját imáiban legtöbbször csak én vagy a hozzám közel állók (persze ők is csak akkor, ha éppen valami problémájukról tudok) szerepeltek.

Szóval: hajrá, imádkozzunk egymásért! „Zitttu”

■ *Forrás: Szoljbeapapnak.blog.hu, 2019. március 14.*

FOTÓ: VÉSPRÉMI ÉRSZÉBET

Naptárban talált örökség

Régóta szúrta a szememet az „iratárban” egy doboz, amelyben régi újságok voltak. Az év végi rendezés közben erre is sor került. A sok egyforma között volt egy nem odavaló. Kihúztam. Egy evangélikus naptár volt. 1969 – olvastam rajta a nagy számokat. Egyből feléledt bennem a szerkesztő.

Ez pont ötven éve volt. Ebben biztosan talállok valami segítséget az évfordulókhoz. Nézzük csak... 450 éve: Luther lipcsei vitája Eckkel. Ez jó! 400 éves a Szepesi hitvallás; 250 éve választották pozsonyi lelkésznek Bél Mátyást; 325 éve építették a vadosfai gyülekezet első

templomát; évfordulója van Leonardónak, Rembrandtnak és Radnótnak... Továbblapozva érdekesnek tűnő elbeszélés következett. Beleolvastam. Sajátos megközelítés: egy Luther-kabát szemszögéből a lelkészi szolgálat. Az illusztrációra tekintve elrévedtem. Az enyém is már mennyi mindent látott, élt át, sőt a régít már le is cseréltem... Nézzük csak, ki írta. És akkor jött az igazi meglepődés. A nagyapám!

És attól kezdve megelevenedtek a történetek és a helyszínek. Láttam magam előtt a gyóni parókiát és templomot. Hallottam a harangszót, mely istentiszte-

letre hív, és megjelent nagyapám akkurat alakja a Luther-kabátban, ahogy belép a templomba, szól az orgona, melyen a nagymamám játszik, s a gyülekezet felállva éneklí: „Mi Urunk, édes Atyánk, / Add nekünk Szentlekedet...!” (EÉ 233,1) Mezősiné Tóth Ágota illusztrációja pedig teljesen élethű képet ad a készülődés, az összeolvadás pillanatairól. Édes emlékek. Jó volt gyermeki egyszerűséggel tapasztalni, magamba szívni, majd örökségként továbbvinni az ő szolgálatukat. És ezeket az emlékeket ezen a kis íráson keresztül megosztom.

■ KOCSOR GYÖRGY

Egy Luther-kabát emlékeiből

Pályámat nem egy időben kezdtem a gazdámval. Elődöm kölcsönkabát volt. A felszentelés szépségét és örömét viszont ez egy cseppet sem rontotta. Amikor az öreg püspök apostoli csókkal testvérévé fogadta fiatal gazdámat, azt a viseletes kölcsönkabátot oda nem adta volna semmiféle arannyal átszótt, brokát hercegi köntösért.

A következő nyolc és fél hónap alatt még ő állt helyt a szolgálatban. A „házamnál szeretet és megbecsülés, asztalomnál pedig jó polgári étkezés” parókusi díjazás mellett a harmincöt pengős *kongrua* minden elsején sóvárogva várt küldemény volt, és nem akart növekedni, hogy lehetővé tette volna az én világra jöttömet. De bizonyára így volt a jó.

Születésem – keletkezésem, létrejöttöm – legalább megközelítően egybeesik azzal a püspöki levéllel, mely gazdámat a fővárosba rendelte szolgálatra. Ott már jobban feltűnt, hogy a kölcsönkabát még bokáig sem ér. Pedig a gazdám ott sem nőtt nagyobbra (ha néha úgy is érezkelte!), de hát... nos, igen. Most már telt is annyi, hogy a szabó, aki Luther-kabátot még nem csinált életében, a gazdám gazdájának Luther-kabátját szemrevételezve nagy bátran nekivágott, és – dicsekvés nélkül – remekbe megalkotott engem.

✱

Itt kezdődik hát az én saját külön életem. (Nem mondhatom azt, hogy „szolgálatom”, mert az sohasem volt egyedül az enyém. Azt sem, hogy „tündöklésem”, mert az igazán csak évtizedek elmúltával, most jutott teljességre – a kopástól.) Aki évtizedekben számolja a múltját, az nem vállalkozhatik arra, hogy életéből mindent elmond. Ezért csak egy-egy képet villantok fel, s ebben sem idői, sem tartalmi sorrendet nem követek. Csak ahogy a redőim közül kihullanak. Például...

Egyszer az öreg püspök professzor megkért bennünket (a gazdámat meg engem), hogy abban a kis vidéki gyülekezetben, amely az ő gondozása alatt nőtt fel, végezzünk egy temetést. Egy

édesanyát temettünk, akiről nem tudhattunk sokat, de annyit láttunk, hogy a gyászoló családban legalább nyolc gyerek van, akik hangos jajveszékkel siratták az édest. Azóta nagyon sok ravatal mellett álltunk már, de ilyen őszinte, nagy fájdalmat nem láttam. Akkor a gazdám azt tette, amit talán azóta sem: amikor el-elcsukló hangon befejezte a síri imádságot, és a legfájdalmasabb következett: a sírba bocsátás, két kicsi árvát magához ölelt, és bő szárnyaimmal betakart. Azok a nyomok, amelyeket a végig szipogó kicsik szép fekete testemen hagytak, talán nem váltak volna díszére egy szalonkabátnak, én azonban még ma is azt érzem, hogy akkor a gazdámval nagyon szép istentiszteletet végeztünk.

✱

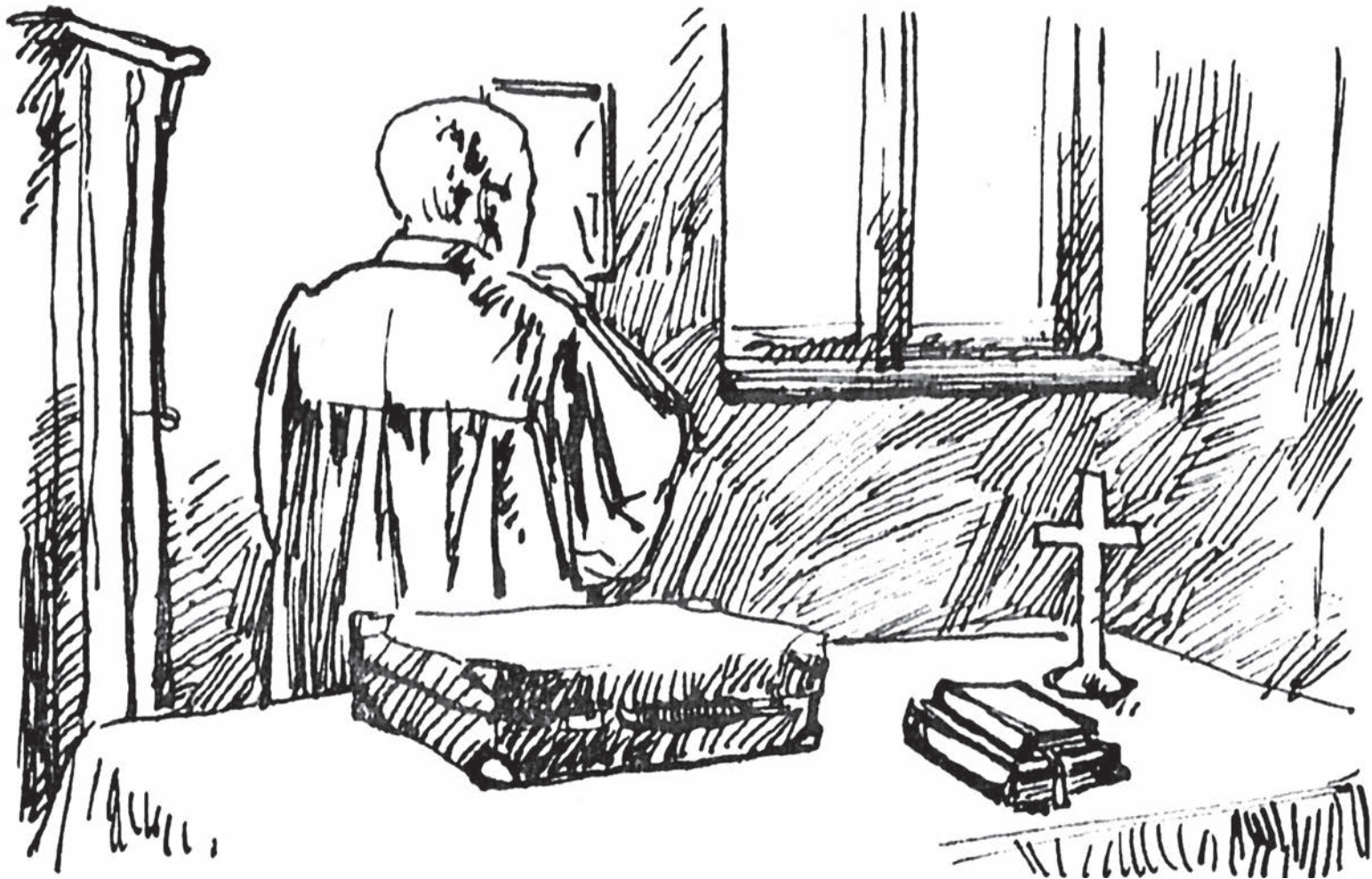
Aztán elmúlt a fővárosi dicsőség is, s azt az időt, amely ezután következett, én magamban mindig a „kofferes időszaknak” nevezem. Mit tudtok ti, mindig fogason függő Luther-kabátok, mit jelent az, amikor a gazda hetenként legalább háromszor összehajtogat, s begyűr a táskába, aztán – Jézus segíts! – ki a szórványokba! Mi még szekéren vagy biciklin mentünk, s én ott feküdtem a saroglyában, vagy ott lógtam a kormány szarván a kofferban. Volt úgy, hogy tele terem várt bennünket, akkor szépen kisimultak gyűrött redőim. Máskor talán csak ketten-hárman, bizony akkor nehezen vasalódtak ki a kofferlakás ráncai.

✱

Sokan talán azt gondolják, hogy a Luther-köntös élete természetesen magányos élet. De azért vannak nekünk is kiváltságos ünnepnapjaink. Jó rájuk visszaemlékezni. A nagy alföldi városban majdnem háromszáz társammal együtt vonultunk a templomba szép rendben. Elöl a püspökök, közben gyülekezeti lelkészsereg. Luther-kabátban és barettban, hátul, a legvégén pedig a két házigazda lelkész Luther-kabátban és keménykalapban, cilinderben. Azért nagyon szép volt!

S hadd emlékezzem meg még egy ilyen sokadalomról. Az is szép volt. Szomorúan szép. Püspököt temettünk. A Deák térről

RAJZ: MEZŐSINÉ TÓTH ÁGOTA (EVANGÉLIKUS NAPTÁR 1969)

kétszázán indultunk el, hogy a félrehúzódo forgalom sorfala között eljussunk a Kerepesi temetőbe. Kétszáz próbált férfitörökéből szállt a végtisztességadó ének: „Krisztus, te vagy életem...” [Evangélikus keresztyén énekeskönyv] és „Minden e földön csak elmulandó...” [EE 372], úgy, ahogy ő akarta, aki egykor a *Confirma Deust* intonálta az oltár előtt, fejünkre tett, áldó kézzel.

Időben előreugrottam egy kicsit, de visszalépek, mint aki elhagyott valamit. Egyszer megint táskába gyűrt a gazdám, és rákötött a csomagtartóra. Ez nem volt jó. Körülöttünk dörögtek az ágyúk, az aknavető, zúgtak a repülőgépek, bevilágították az éjszakát a toroktüzek, amikor hajnalban kiadták a parancsot: aki tud, menjen! Nehéz volt. Amikor egy-egy vasárnap szószékre álltunk – én tudom legjobban –, a Luther-kabát alatt nyugtalanul vert a szív az elhagyott, talán el is veszett gyülekezetért.

A Luther-kabátok gazdáinak Nagy Gazdája azonban ott adott békeséget, ahol legkevésbé gondoltuk volna. Az oltalmat adó pince sok kis fülkájából előjöttek a családok, kicsinyek, nagyok, és szállt az ének, csodálatosan szállt. Együtt zengték: „Erős vár a mi Istenünk...” [EE 254], „Tebenned bízunk eleitől fogva...” [EE 339], „Magyarországról, romlott hazánkról, ne feledkezzél meg szegény magyarokról...” Egy kis teasztal volt az oltár és szószék, és – különös! – a zsirból, padlóviaszból eszkábált mécses füstölgő világánál el tudtam felejteni az oltárak fényét, ragyogását, melyben olyan sokszor megfürödtem már.

Hét hét múlt így el. Az utolsó nap vasárnap volt. Dél előtt még együtt könyörgött a katakomba népe megmaradásáért, szabadulásáért, aztán lelket bénító, szörnyű tűz után minden

elcsendesedett, szinte bántó csend lett, és egy óra múlva megnyíltak az óvóhely vasajtajai, és az utcára tódult nép a szokatlan fénytől pislogva ismergette a sebeitől alig felismerhető várost.

Nekünk csak egy gondunk volt: mikor kerül most már újra ránk a sor? Ebben a szorongásban még jobban összeforrunk, a gazdám és én, a Luther-kabát.

De egyre jobban sóvárogtunk „hazafelé”. És hamarosan el is indultunk. Gazdám sokszor emlegeti: kár, hogy fénykép nem örökített így meg bennünket. Kucsma, bajusz, télkabát, alatta én, a Luther-kabát és a kézben egy romeltakarításkor talált sítob mint zarándokbot.

*

Érdekes! A béke áldott életének alig van története. Ahol rend van és nyugalom, ott az emlékek elsimulnak. Így jó, és így szép. A hazatérés óta talán öt vasárnap sem volt, amikor a fogason maradtam. Szolgálunk.

*

Nem is várunk már semmi nagyot, semmi izgalmasat, bár ez teljesen a Nagy Gazda kezében van. Egy szerepemre azért mégis remegve gondolok. Az még el fog jönni. Egyszer majd megáll a szív a Luther-kabát alatt, és én odasimulok a gazdámhoz, aki elindul a templom nélküli város felé. Tudom, ott nem lesz rám szükség. De nem baj, nem fáj. A fekete köntös fehér ruhává változik.

Ha hazaértünk. Ha igazán hazaértünk.

■ RUTTKAY-MIKLIAN GÉZA

Forrás: Dunántúli Harangszó, 2019/1.

Sztehlo szolgáló kistestvére

Múltidézés a Sarepta egykori ápolójával

A gyermekmentő evangélikus lelkész, Sztehlo Gábor életében 1951-ben új fejezet kezdődött: „a diakónia papjaként” fogyatékos gyermekek, illetve idős emberek gondozását kezdte el megszervezni. Beszélgetőtársamat, dr. Beck Zoltánnét még Sztehlo vette fel ápolónak a fogyatékos gyermekek Budán létrehozott otthonába, a később Sareptának elnevezett intézménybe.

– **Manyi néni eredetileg szarvasi. Hogy került huszonévesen a Hűvösvölgybe?**

– Kulákcсалádból származom. Huszonévesen viszont már egy állami gazdaságban kellett munkába állnom. Olyan beteg lettem, hogy aztán hat évig nem is dolgoztam. Nagynéném – akinek Ries György evangélikus lelkész volt a férje – a Sarepta indulása után az akkor még a Modori utcában levő fogyatékosotthonba ment dolgozni. Engem szintén érdekelt az egészségügyi pálya, így 1961-ben én is jelentkeztem ápolónak, Sztehlo Gábor pedig fel is vett, majd többedmagammal beiskolázott a kétéves ápolói szakiskolába.

– **Sokak „Gábor bácsija” karizmatikus ember volt. Önben milyen kép él róla?**

– Emlékszem, milyen nagy szeretettel fogadott bennünket – akkoriban ugyanis többen is jelentkezünk fiatal lányok. Minden kézre szükség volt, hiszen a diakonisszák akkor már egy évtizede szét-szórta éltek, kevesen maradtak, akik a fogyatékos gyerekek gondozásában segítettek. Gábor bácsi bennünk a szolgáló kistestvért látta – így is hívott minket –, a szeretetét pedig igyekezett minél többféleképpen kimutatni. Gyakran mentünk kirándulni is. Emlékszem, akkor már volt egy kék kisbuszunk is, ezt a Mátrába ment ő maga vezette. Amikor megtudta, hogy az ápolók szeretnék megnézni a *Mágnás Miska* című filmet a televízióban, elment, és a saját pénzén vett egy készüléket. Ennyire szeretett minket. Az Ördögárok utcában levő épület ebédlőjében az étkezésekkor két asztalnál ültünk. Gábor bácsi mindig velünk, fiatalokkal

étkezett. Nagyon nagy szegénységben éltünk, sokszor enni is alig volt mit, de az ő reggelijéhez mindig került zömlé. Ő ezt köszönettel elfogadta, ám soha nem ette meg, hanem mindig nekünk adta. Egyik nap én kaptam meg, másnap a másik, harmadnap egy harmadik. Nagyon önzetlen és segítőkész volt. Ha kellett volna, még a rajta levő ruhát is jó szívvel odaadta volna. Megegett, hogy a Luther-kabátjához nem volt Mózes-tábla, mert egy lelkészársának ajándékozta. Egyedül a pulóverétől nem vált meg soha, mert azt a lánya kötötte neki, és Svájból küldte. 1956-tól ugyanis a felesége és a két gyermeke ott éltek. Ő csak

1961-ben ment utánuk, fél évvel azután, hogy én a Sareptába kerültem.

– **Említette a szegénységet. A minden napok kiadásaihoz honnan volt anyagi fedezete az intézetnek?**

– Elsősorban adományokból és gyűjtőkörutakból. Gyakran mentünk gyülekezetekbe, ahol meséltünk a gyerekekről, a munkánkról, az otthonról. Ilyenkor nemcsak pénzbeli adománnyal segítettek minket, hanem mindig kaptunk élelmiszereket is – csigatészta, krumplit, babot, almát... Én akkor ettem életemben először igazi nyírségi almát, a mai napig emlékszem az ízére. Amikor a Sareptában bableves volt az ebéd, néha nehezebben lehetett összerágni benne egy-egy bab-szemet, noha volt közöttük finom, szinte omlós is. Jót neveltünk ezen, mert tudtuk, hogy több helyről származik az alapanyag, így sokak „szeretetét” ismerhettük meg egyszerre... Mindennek örültünk, minden adományt hálásan fogadtunk. Még egy pozitív eredménye volt ezeknek a körutaknak: a beszámolóik hatására nemegyszer új munkatársak is jelentkeztek hozzánk az ország különböző pontjairól.

– **Amikor ön a Sareptába került, hány gyerekről kellett gondoskodniuk?**

– Hűvösvölgyben talán hatvanról, aztán a későbbiekben nyolcvan is lett. Akkoriban nem voltak szigorú szabályok, valójában nem is voltak előírások, Gábor bácsi mindenkinek segíteni akart

A Modori utcai épület, a Sarepta első otthona

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

még olyan áron is, hogy túlsúlyos alakult ki. A hozzám tartozó szobában például nyolc izomsorvadásos lakott. Az egyébként a maga korában egyedülálló volt, hogy Gábor bácsi létrehozott egy olyan osztályt is, ahol szellemileg ép, de izomsorvadásos betegek éltek. A járóképes gyerekek külön lány- és fiúszobákban laktak, csak az emeleten, az ágyban fekvők voltak közös szobában.

– A gondozottak közül nem mindenki tudta magát ellátni, és ahogy említette, nem volt nagy létszámú az ápolószemélyzet. Hogyan oldották meg mégis, hogy a munka gördülékenyen folyjon?

– Mindig kevés volt a segítő kéz, ami különösen a fürdetéseknél okozott gondot, amikor a nagyobb fogyatékkal bíró gyerekeket be kellett emelni a kádba, illetve onnan ki. De majdnem minden osztályon volt olyan ügyesebb gyerek, akit meg tudtunk tanítani segíteni. Szívesen szolgálták ki egymást, például inni adtak a másoknak, vagy segítettek vécére menni, szóval, kisebb-nagyobb feladatokat el tudtak látni. És mindig boldogok voltak, ha segíthettek. Sokszor úgy dicsértem meg őket, hogy azt mondtam nekik, biztosan angyal suhant át a termen, és ő volt a segítőm. Ők ezt magukra értették, és nemegyszer maguk provokálták ki ezt az elismerést.

– Hogyan teltek akkoriban a napok?

– Az ébresztő reggel 7-kor volt. Ébredés után felöltöztek a gyerekek, vagy felöltöztettük őket. Én sokszor azalatt takarítottam ki a vécéket, merthogy a takarítás is a mi feladatunk volt. A pelenkásokat mindig reggel fürdettük. Délelőtönként, a reggeli után gyógytorna vagy egyéb foglalkozások várták a gyerekeket. Később gyógypedagógus foglalkozott velük. Ebéd után, ha az időjárás engedte, kimentünk az udvarra. Sokszor a fekvőbetegek közül is levittük, akiket lehetett. Nem volt lift, úgyhogy ölben hoztuk-vittük őket. Mi, ápolók két műszakban dolgoztunk, reggel 6-kor és este 6-kor váltottuk egymást. Több környékbeli gyülekezettel is jó kapcsolatunk volt. A kelenföldi evangélikusok vagy a pasaréti katolikusok és a csepeli baptisták rendszeresen eljöttek hozzánk, műsort adtak. A gyerekek mindig nagyon várták őket.

– Változott-e valami Sztéhlo Gábor távozásával?

– Utána Muntz Frigyes lelkész lett az intézmény vezetője. Ő csináltatott nekünk egy olyan konyhát, ahol a gyerekekkel sütöttünk-főztünk. Szerettük volna ugyanis, hogy ők is el tudjanak készíteni egy-egy egyszerűbb ételt vagy süteményt.

– A hatvanas-hetvenes években még nem lehetett kapni olyan prakti-

kus egészségügyi segédeszközöket, mint manapság. Hogyan oldották meg például a pelenkázást?

– Hagyományos textilpelenkákat használtunk, amiket naponta mi mosunk. Gumibugyit pedig felvágott nejlonokból készítettünk. Abban az időben mindenki így csinálta. Egyébként pedig akit csak lehetett, igyekeztünk minél előbb szobatisztává nevelni.

– A hosszú évek alatt biztosan sok Sarepta-lakó nőtt a szívéhez. Szeretne kiemelni valakit közülük?

– Nagyon nehéz lenne, mert ők mind a „gyerekeim” voltak. Ha mégis meg szeretnék nevezni valakit, akkor Lajoskát emelném ki. Ő izomsorvadásos volt. Háromévesen még óvodába járt, de utána elkezdett romlani az állapota, és hozzánk került. Ő volt az egyik kedvencem. Szeretett élni, és csupa szeretet volt. Ezek a gondozottak egyébként soha nem zúgolódtak. Sokan közülük írni-olvasni is tudtak, némelyikük még verset is írt. Sztéhlo Gábornak, majd az utódjának köszönhetően nagy szeretet vette körül ezeket a gyerekeket. Gábor bácsi, ha kellett, etette, pelenkázta is őket.

– Negyven évig dolgozott a Sareptában. Ez idő alatt sok, fogyatékkal született gyermeket megismert, olykor nehéz élethelyzeteket is átélt. Most nyolcvannégy évesen, többféle betegséggel küzdve, mégis jókedvűen, tele életörömmel éli a napjait a hűvösvölgyi szeretetotthonban. Honnan ez a kitaró életigenlés?

– Elsősorban a Jóistentől. Másodsorban otthonról, a családból és a szarvasi evangélikus gyülekezetből is hozok ebből. Emellett én az emberektől annyi szeretetet kaptam egész életemben! A gyerekektől különösen is. A mai napig elevenen élnek bennem például a karácsonyi alkalmak. Amikor ezekkel a kis betegekkel együtt vettem az úrvacsorát, úgy éreztem, a mennyországban vagyok. Az Úristen lelke teljesen áthatott minket. Szeretek élni. Nekem is vannak egészségi problémáim, de nem szeretem, ha emiatt szánakoznak rajtam. Igyekszem az élet jó dolgait meglátni, és ezt próbálom átadni a környezetemnek is. Ha már ilyen hosszú életet kaptam az Úristentől, akkor biztosan van még valami terve velem, és nem szeretnék szegyenben maradni előtte azzal, hogy nekikeseredek. Minden napért hálát adok, és a segítségét kérem. A többi pedig az ő kezében van.

■ BODA ZS.

Cranach, a magyarázó dokumentátor

Előadás a budavári evangélikus szabadegyetemen

Lucas Cranach, a reformáció keresztapja címmel tartott előadást a budavári evangélikus szabadegyetem legutóbbi alkalmán Zászkaliczky Zsuzsanna művészettörténész, az Evangélikus Országos Gyűjtemény közművelődési igazgatóhelyettese. Az elhangzottakból kiderült, hogy az udvari festőként dolgozó Cranach a jó pénzt hozó megrendelések teljesítése mellett a hitújítás képi dokumentálását, valamint a reformáció tanainak magyarázását is fontosnak tartotta, s ezzel jelentősen hozzájárult Luther Márton gondolatainak terjedéséhez.

Fabiny Tamás elnök-püspök a március 11-i alkalmat bevezető áhítatában Gal 3,1 alapján fejtette ki gondolatait. Arról beszélt, hogy a választott ige ízig-vérig lutheri szituációt teremt, mert Pál szinte mindennek a középontjába helyezi a keresztet. Éppen úgy, ahogyan a wittenbergi városi templom Cranach festette oltárképén, amelyen a feszületet a prédikáló Luther és a városi polgárok gyülekezete közé helyezte el a művész. A reformátor Jézusra mutat, a Megváltóra, aki mindig középen áll, úgy a Golgotán, ahogy a világban általában.

Az előadás elején, majd az este folyamán Bence Imre budavári igazgató lelkész és Péter Zoltán lelkész (*alsó képkönyv*) többször is – afféle rögtönzött színtársulatot alkotva – képzeletbeli párbeszédekben idézte meg Luther Mártont és Lucas Cranachot. Luther az első dialógusban úgy beszélt a reformációról, mint édesgyermekéről, és arra kérte a festőt, hogy legyen keresztapja a születőben lévő vallási megújulásnak.

Zászkaliczky Zsuzsanna (*felső képkönyv*) azzal kezdte az előadását, hogy vázlatosan megrajzolta a 15. századi, töröktől fenyegetett keresztény Európa képét. Az általános világvége-hangulatban az emberek mind jobban keresték az üdvösséget, erősödött bennük az istenkeresés. Lucas Cranach ebben a szellemi közegben, 1500-ban Bécsben tanulta a festészetet, expresszív stílusára ekkoriban különösen jellemző volt a természet dinamikus ábrázolása. Később Wittenbergbe került, ahol Bölcs Frigyes száz

választófejedelem udvari festője lett. Olyan sok megrendelést kapott, hogy manufaktúrát alapított, mert egyedül képtelen volt megfelelni a napjait elborító feladatoknak. A festészet mellett alkalmazott művészettel is foglalkozott: lakberendezőként működött, tapétákat és ünnepi dekorációkat tervezett. Feladata volt az is, hogy metszeteken örökítse meg és katalogizálja a fejedelem ötezer vallási ereklyéből álló gyűjteményét.

A bőven foglalkoztatott művész hamarosan a város tehetős polgára lett: patikát nyitott, nyomdát és borkimérést működtetett, sőt néhány esztendőn keresztül a polgármesteri feladatokat is ellátta. De a legfontosabb talán mégis az, hogy Lucas Cranach lett a reformáció festője – mutatott rá az előadó.

A budavári lelkészek által előadott egyik párbeszéd szerint Luther arra biztatta a festőt, hogy róla ne idealizált portrékat fessen, hanem mindenkor a valóságot ábrázolja. Az előadás illusztrációjaként vetített Luther-portrék igazolják, hogy a festő megfogadta a reformátor tanácsát. Lucas Cranachnak köszönhető, hogy Luthernek és feleségének, Bórra Katalinnak szinte az egész élete dokumentálva van – mondta Zászkaliczky Zsuzsanna.

FOTÓK: CSÚRY CSABA

Jelentős csapást mért a korszak művészetére, amikor a hitújítás egy pontján a reformátorok a templomi ábrázolások ellen fordultak, és elpusztították őket. Az akkor éppen Wartburg várában tartózkodó Luther hazasietett Wittenbergbe, és a képrombolókat igyekezett meggyőzni arról, hogy nem azt kell megváltoztatni, amit látunk, hanem a látásunkat kell megújítani.

Cranach műveit szemlélve nyilvánvaló, hogy legfőbb ellenségének Luther a római pápát tekintette. A művész az alkotásain kérlelhetetlen kritikával ábrázolja a pápaság bűneit, Péter kései utóda gyakran az Antikrisztus képében jelenik meg.

Az előadás során Zászkaliczky Zsuzsanna – Cranach képeit elemezve – beszélt az egyes teológiai témakörök képi ábrázolásáról is. Az egyedül hit általi megigazulás tézisének a művész előszere-ttel ábrázolta a Biblia súlyos személyes döntést hozó alakjaival, mint például Mária Magdolnával. Cranach visszatérő, többször feldolgozott témája volt Jézus és a házasságtörő asszony, valamint a gyermekeket megáldó Jézus története. Ugyancsak visszatérő motívumként bukkan fel Cranach képein Keresztelő János és az igehirdető Luther, valamint a szentségek kiszolgáltatása. Ezzel kapcsolatban – a vetített képek szakértő elemzése nyomán – a hallgatóság számára egyértelművé válhatott, hogy Cranach képei olykor elvont teológiai dogmákat magyarázó feladatot is elláttak. A törvény és az evangélium viszonyrendszerére vonatkozóan például Cranach képei mintegy elmagyarázták, alátámasztották Luther tanítását, vizuális üzenetté alakították a reformátor szavait. Ezzel afféle propagandacélokat is szolgáltak – nem ritkán engedve a minőség igényéből.

Mindezeket túl Lucas Cranach életművének egyik legjelentősebb része a német Biblia illusztrálása – húzta alá Zászkaliczky Zsuzsanna. Csak Wittenbergben huszonöt év alatt tíz teljes és nyolcvan részleges bibliakiadás készült összesen ötszáz ezer példányban, amely a mai viszonyok között is tiszteletet parancsoló mennyiség. Miként a latin nyelvű Bibliát németre lefordító Luther, úgy a szöveget illusztráló Cranach is alig felül-múlható missziós tevékenységet látott el a keresztény Európában – emelte ki az előadó.

■ ILLISZ L. LÁSZLÓ

Templomfelújítások a gömöri gótikus út mentén

Tovább halad Gömörben a szlovák gótikus út négy gótikus templomának a felújítása Martonházán (Ochtiná), Gecelfalván (Kocelovce) és Csetneken (Štítňik) a Rozsnyói járásban, illetve Ratkón (Ratková – Nagyrőcei járás). Erről a Szlovákiai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház (ECAV) tájékoztatott a honlapján.

„A gömöri régió tele van kevésbé ismert, értékes kulturális műemlékekkel, amelyek közül kiemelkednek a reformáció előtti korból származó templomok. Régen ez egy gazdag vidék volt az ércbányászatnak és -feldolgozásnak köszönhetően, ezért az emberek megengedhették maguknak, hogy a templomaikat ügyes olasz mesterekkel és ezek tanítványaival festessék ki” – közölte Peter Koska, a Gótikus Út Polgári Társulás munkatársa. Ezeket a fal-festményeket a reformáció után többnyire fehérre festették.

A Gótikus Út Polgári Társulás támogatja ezekben a templomokban a felújítását és a bennük lévő értékeknek a megővését. Tavaly négy projektet támogattak, 3232 euróval. Martonházán sikerült befejezni a tető felújítását és a zsindegy cseréjét, Gecelfalván pedig a barokk oltár felújítási munkálatainak az utolsó szakaszát fejezték be. Ratkón a templom tetőzetének a felújítását kezdték el. Csetneken az északi templomhajó tetőzetének az átvizsgálását támogatták, amely nélkül nem lehetne folytatni a tetőfelújítást.

■ Forrás: Bumm.sk / TASR-hír

A csetneki gótikus templom

Evangélikus központ épül Szabadka szélén

Evangélikus Gyermekek- és Ifjúsági Központ épül Szabadka közelében még az idén – árulta el a *Szubjektív* című televíziós műsorban Dolinszky Gábor evangélikus püspökhelyettes.

A Szerbiai-Vajdasági Ágostai Hitvallású Evangélikus Keresztény Egyház két évvel ezelőtt nyújtotta be pályázatát a magyar kormány óvodafejlesztési projektjéhez. A támogatásból elsőként egy négyezer négyzetméteres telket vásároltak. A tervek szerint a központ-

ban óvoda és játszóház mellett helyet kap egy konferenciaterem, illetve egy hatvan férőhelyes szálláshely, valamint egy népkonyhaként is működő korszerű konyha, összesen mintegy ezer négyzetméteren. A vajdasági lutheránusoknak így jobb lehetőségük lesz a hagyományos nyári gyermek- és ifjúsági táborok megrendezésére, illetőleg kapcsolataik erősítésére a külföldi evangélikus testvéregyházakkal.

■ Forrás: Pannonrtv.com

Dicsstelen százharminchárom nap

Az evangélikus egyház 1919-ben

A száz évvel ezelőtti hazánkban zajlott események, az 1919-es Tanácsköztársaság sokszerűen érték az evangélikus egyházat. Első találkozására volt ez a 20. században aztán sajnos visszatérő jelleggel „beköszönő” diktatúrákkal. A történekről még vázlatosan sem könnyű képet alkotni, mert az 1919-es események és az evangélikus egyház viszonyát még alig kutatták. Ráadásul a magyar történelemben az 1918–19-es időszakokkal kezdődik az a kor, amelynek megítélése a „nehéz, kényes” kategóriába tartozik...

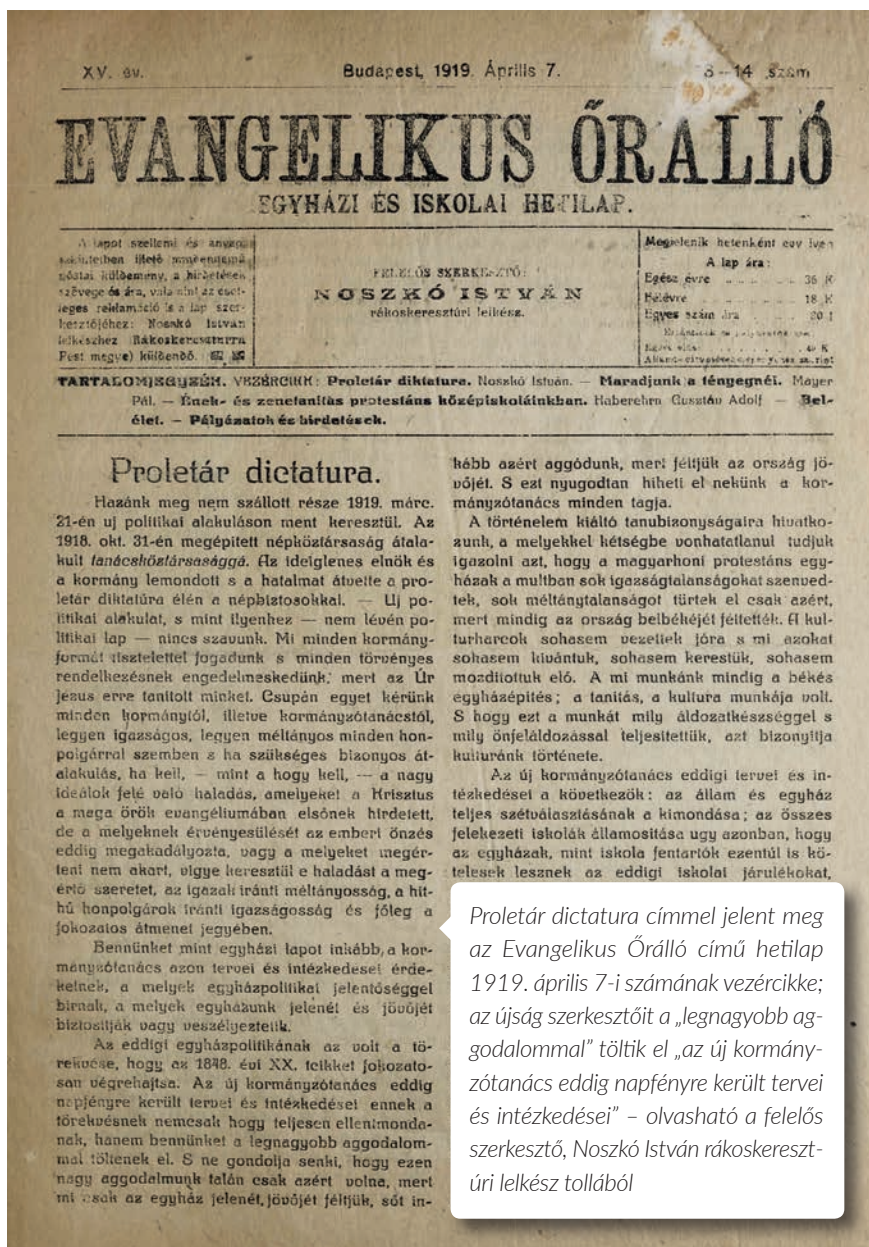
Az első magyarországi kommunista uralmat 1989 előtt „a dicsőséges 133 nap”-nak hívták: hivatalos állami ünnepeken „dicsőítették”, szobrok, emléktáblák, utcanevtáblák emlékeztettek rá. A budapesti Vörösmarty-állt tanácsköztársasági emlékmű vagy a Parlamenthez közeli Károlyi-emlékmű elszállítására jelzi ugyan az 1918–19-es korszak megítélésének negatívabbá válását 1989 után, de az értékelés még korántsem ért nyugópontra.

Forradalmi tanácstalanság

Az 1919-es Tanácsköztársaság szorosan összefügg az 1918-as őszirozás forradalommal, amely egyfajta „előzményének” is tekinthető. Komplex események zajlottak; a forradalmi időszak képét az első világháború elvesztése, a történelmi Magyarország széthullása foglalja komor keretbe. Az addigi politikai-társadalmi viszonyok radikális megváltoztatását célul kitűző 1918–19-es forradalmak így óhatatlanul összekapcsolódnak a vereség, az összeomlás fogalmával. Nem volt nehéz akár ok-okozati összefüggést is találni a Mohács utáni legnagyobb nemzeti tragédia – Trianon – és az ilyenformán rossz előjelek alatt kitört forradalmak között.

A nemzet és a társadalom e válságos sodrába kerültek az egyházak, így az evangélikus is. A dunántúli egyházkerület élére 1916-ban került Kapi Béla, illetve az 1918 őszi – a történelmi Magyarország utolsó püspökeként – beiktatott Raffay Sándor bányakerületi püspök emlékirataiból, feljegyzéseiből személyes megvilágításba kerülnek az események.

A protestáns egyházak 1918 őszi még várakozó állásponton voltak, sőt érződött egyfajta reménység, pozitív várakozás is a polgári demokratikus átalakulás irányában. A protestánsok hagyományosan „haladáspártiak” voltak, és a Habsburg-di-

Raffay Sándor (jobb szélen)
a magyarok első világggyűlésén

nasztiához sem ragaszkodtak túlságosan. A nagybirtokokkal rendelkező katolikus egyházzal ellentétben – az ellenreformáció századaiból következően – a protestáns papság nem élt fényűző életet, nem idegenkedett a polgári viszonyoktól.

A forradalom első hónapjaiban, nagyjából 1918 végéig még eltartott ez a reménykedő időszak. A történelmi Magyarország széthullása ellen még a kormánzzal is együttműködtek a protestáns egyházak, a semleges országok protestáns egyházaival meglévő kapcsolataikat igyekeztek aktivizálni az ország érdekeinek érvényesítése érdekében.

Raffay püspök az addig a bányai egyházkerülethez tartozó Zólyom és Túróc megyébe utazva próbálta meg a felvidéki evangélikus papságot rábírni – bár nem túl sok sikerrel – az ország iránti hűségre. Év végére kiderült azonban, hogy az ország megszállása, majd széthullása nem tartóztatható fel. Megkezdődött a Károlyi-kormányzat balrasodródása, amely az antant újabb és újabb követelése során beletorkollott az 1919. március 21-i kommunista hatalomátvételbe.

Ízelítő a diktatúrából

1919 elejétől fogva az evangélikus egyház vezetősége is tisztába jött avval, hogy különvált a forradalom és az egyház érdeke. Az egyház és az állam radikális szétválását ellen küzdve a korábban meglehetősen sokat vitatkozó katolikusok és protestánsok közös platformon találták magukat. A budapesti Deák téri evangélikus épületekben is folytak az egyházak és a kereszténypartí politiku-

sok egyeztető tanácskozásai, amelyeken Raffay püspök is részt vett.

Az 1919. márciusban kezdődött protétárdiktatúra aztán radikálisan végrehajtotta az egyház és az állam szétválását. Államosították az egyházi iskolákat, elvették az egyházi vagyont, eltörölték az egyházi adó állami beszédését, ugyanígy a kötelező vallásoktatást is. Így aztán a vallásszabadság és a vallásos élet engedélyezése sovány vigasz volt a veszteséget érző egyházak részére.

Mivel ugyanakkor a Tanácsköztársaság nem demokratikus, hanem diktatórikus berendezkedésű volt, érdekeit kíméletlenül és erőszakosan érvényesítette, nyíltan ellene fellépni az egyházak részéről alig volt lehetséges. Voltak persze ebben az időben is olyan egyháziak – több tanító, kevesebb lelkész –, akik még ekkor is egyfajta várakozással, sőt szimpátiával követték az eseményeket, de számuk már csökkenőben volt.

Ébresztő idő

Kapi Béla püspök emlékirata részletesen leírja, szombathelyi székhelyéről milyen erőfeszítéseket kellett tennie, hogy el-ensúlyozza a kommunista uralmat. Mekkora lelkerő és elszántság kellett ahhoz, hogy körleveleivel, intézkedéseivel tartsa a lelket lelkészeiben, a gyülekezetekben. A helyi és a budapesti kommunista potentátokkal, népbiztosokkal való megalázó „tárgyalások” során éreztették vele, hogy megtűrt, nem egyenrangú félként

tekintenek az egyházra. Nem kis bátorságot igényelt az, hogy a burkolt és nyílt fenyegetések, nélkülözések között püspökként helytálljon.

„Az első világháború után bekövetkezett nemzetközi szocialista, majd bolsevista uralom az egyházakat és a válást gyökereiben támadta meg” – így írt Raffay Sándor püspök a visszaemlékezésében negyedszázaddal később (*Ötven év távlatából*; kiadta a Magyarországi Evangélikus Lelkészek Egyesülete, Budapest, 1944, 27. o.).

De még ebben a nehéz helyzetben is összeállított az egyházvezetés egy nyilatkozatot, majd ezt személyesen adta át Garbai Sándornak, a tanácskormány vezetőjének. Aki persze a forradalom érdekeinek az elsőbbségét hangsúlyozva túl sok reménnyel nem kecsegtette a megjelenő püspököket.

Nem csoda, hogy az első magyarországi kommunista kísérlet 1919. augusztus 1-jei összeomlását az egyházak valódi felszabadulásként élték meg. Mintha egy rossz álomtól szabadultak volna; fokozatosan helyreállt a „világ rendje”, az egyházi vagyont, az egyházi iskolákat visszakapták. Megszűnt a megtűrt és a fenyegetettség érzése. Ilyen körülmények között az egyházvezetés a keresztény-nemzeti erőket támogatta a mély válságból való kilábalás, az új ország építése érdekében.

■ CZENTHE MIKLÓS

A szerző az *Evangélikus Országos Levéltár* vezetője

Egyházunk memoranduma. Csendes munkával tömör pontokba foglaltam egyházunk emlékiratát. [...] A memorandumot küldöttség élén én nyújtottam át Garbai Sándor elnöknek. (A forradalmi kormányzótanács elnöke volt. – A szerk.) Az elnök nem a beszédre válaszolt, nem is a memorandum elsorolt pontjairól beszélt, hanem a párt felfogását tárta elénk. Elmondotta világos és határozott szavakkal, hogy a Kommunista Tanács az osztályharc és a diktatúra alapján áll, és a régi társadalmi rend minden tényezője ellen harcol. Diktatúra, tehát senkivel se alkuszik. Osztályharc, tehát önmagán kívül minden más osztály létjogát tagadja, és megsemmisítésére törekszik. Elismeri, hogy a protestáns egyházak mérsékeltbb megítélést érdemelnének, mint a minden változást megakadályozó katolikus egyház, de kivételt nem tehetnek.

Egy más alkalommal tárgyaltam Fáber Oszkárval, a közoktatásügyi népbiztosság vallásügyeket likvidáló [felszámoló] politikai megbízottjával. [...] Elismeri azon súlyos kifogásom igazságát, hogy a helyi direktóriumok sokféle jogtalan és erőszakos elzárkózást tanúsítanak. Az egyházi vagyont elviszik, a lelkészeket, tanítókat elüldözik a gyülekezetből, az istentiszteleteket betiltják. [...]

(Részlet Kapi Béla dunántúli evangélikus püspök emlékirataiból. Megjelent a *Lámpás az oltár számolyán* című kötetben; szerk. Mirák Katalin, Berzsenyi Dániel *Evangélikus Gimnázium [Liceum] és Kollégium, Sopron, 2004, 228–229. o.*)

Ígéretes tervek a láthatáron

Ülésezett a Magyar Bibliatársulat Alapítvány kuratóriuma

Tavaszi ülését tartotta március 13-án a Magyar Bibliatársulat Alapítvány kuratóriuma. A munkaévet indító hagyományos alkalmat D. Szevik Imre kuratóriumi elnök áhítata nyitotta meg. A nyugalmazott evangélikus püspök a napirend elfogadása előtt – nyolcvanadik életévének betöltésére hivatkozva – új elnök megválasztását javasolta. Mivel az alapszabály az elnök megválasztását az alapítók gyűlése elé utalja, az elnöki tisztséget D. Szevik Imre továbbra is ellátja – az alapítvány zökkenőmentes működése érdekében – a gyűlés decemberben esedékes összehívásáig.

FOTÓ: GALSI ÁRPÁD

Főtitkári beszámolójában dr. Pecsuk Ottó a jelnyelvi bibliafordítás munkájáról, a revideált Károli-Biblia mai magyar helyesírás szerinti kiadásának helyzetéről, valamint a deuterokanonikus (a protestáns Bibliában nem szerepeltetett, de a latin nyelvű *Vulgata* szerinti katolikus bibliai kánonban szereplő) bibliai könyvek kiadásának előkészületeiről szólt.

Folytatódott az alapítvány biblia-adorományozási tevékenysége: az elmúlt időszakban Kárpátaljára, valamint Venezuelába juttatott el magyar, illetve spanyol nyelvű Bibliákat a rászorulókhhoz. Az adományozás pénzügyi háttérét céladományok biztosítják. Mivel a rendelkezésre álló forrásokat az alapítvány még nem használta fel teljes

egészeben, döntés született arról, hogy – illeszkedve az adományozók szándékaihoz – a közelmúltban Venezuelából Magyarországra visszatért másod- és harmadgenerációs honfitársaink kapjanak adomány Bibliákat. Ezenfelül az elmúlt időszakban a bibliatársulat kiadványai és különféle bibliakiadások ajándék formájában alapítványi források terhére jutottak el számos ifjúsági és missziós rendezvényre is.

Az ülésen beszámoló hangzott el a Bibliatársulatok Nemzetközi Szövetségének (UBS) Budapesten megrendezett januári konferenciájáról. A jól sikerült találkozó résztvevői ellátogattak a Kálvin Kiadó, illetőleg a Magyar Bibliatársulat Alapítvány Bocskai úti székházába is,

valamint – a sajnálatos tüzeset előtt pár nappal – még felkereshették a Bibliamúzeum és a Ráday Gyűjtemény épületét is.

A bibliatársulat idén ünnepli alapításának hetvenedik évfordulóját. Ezért az alapítvány ez év őszére olyan kiadványt tervez, amelyben hetvenen valának majd egy-egy bibliai könyv, illetve könyvrészlet kapcsán az Írásnak a személyiségükre gyakorolt hatásáról. (A bibliatársulat tevékenységét támogatókon kívül a Biblia ügye iránt elkötelezett közszereplők is szerepelnek a felkért szerzők között.)

Az ökumenikus bibliafordítás ügyében az előkészületek ez év májusában reménység szerint lezárulnak, és szeptembertől munkabizottságokban kezdődik a próbafordítás: egyelőre egy-egy ó-, illetve újszövetségi könyv erejéig. E próbakiadás alapján előreláthatólag 2020 őszén kerül majd sor a katolikus és protestáns szempontokat tisztázó konferenciára, amely a munka folytatásának alapja lehet.

Az ülés végén a kuratórium tájékoztatást kapott a Skót Bibliatársulat *Bible 2020* elnevezésű kezdeményezéséről, amely a közösségi médiumok segítségével elsősorban a fiatalok körében kívánja népszerűsíteni a Szentírást. Az e célra kifejlesztett mobiltelefonos alkalmazás mindennap egy-egy bibliai szakaszt kínál el-, illetve felolvasásra. Az alkalmazás segítségével rövid videók is felkerülnek egy honlapra, ott egy napig mindenki számára hozzáférhetőek lesznek, majd törlődnek. A filmrészletet feltöltőknek lehetőségük lesz kapcsolatba lépni egymással, s így e projekt a közösségépítésnek is hasznos eszköze lehet. A kuratórium tagjai egyetértettek abban, hogy a bibliatársulat készítse el az alkalmazás magyar nyelvű felületét, hogy ily módon a tagegyházak fiataljai is csatlakozhassanak e világot átfogó mozgalomhoz. (Előzetesen tájékozódni a Bible2020.org honlapon lehet.)

Az ülés dr. Vásárhelyi Judit kuratóriumi tag záróimádságával fejeződött be.

■ ZSUGYEL JÁNOS

100%-ban evangélikus

Videóklip is üzeni: ne feledkezzünk meg az 1%-okról

Egyházunk ez évben is igyekszik felhívni a figyelmet: a magánszemélyek idén is dönthetnek úgy, hogy megfizetett adójuk egy százalékát felajánlják egy technikai számmal rendelkező egyháznak – a Magyarországi Evangélikus Egyház technikai száma 0035 –, további egy szá-

zalékát pedig egy regisztrált civil szervezetnek, amely akár valamelyik evangélikus gyülekezet vagy intézmény alapítványa is lehet. A megszólítás, tájékoztatás, figyelemfelhívás része egy videóklip is, ennek szereplői valla-

Endreffy Máté evangélikus lelkész – Soltvadkert. Számomra az evangélikusság vér szerinti és nem vér szerinti értelemben is a családot jelenti. Felmenőim között több lelkész van. Ezenkívül ez egy olyan közösség, amelynek számos barátot köszönhetek. Gyermekkori gyülekezeti társaim közül többekkel ma is tartom a kapcsolatot. Jó megélni, hogy velük nemcsak a barátság, hanem Isten is összeköt minket. Összetart bennünket, hogy egy célért, Istenért vagyunk együtt.

Vallom, hogy ma, a 21. században evangélikus lelkésznek lenni ugyanazt jelenti, mint évszázadokkal ezelőtt: tisztán és igazán hirdetni az evangéliumot az embereknek. Ez a feladat Jézus Krisztus mennybemenetele és a Szentlélek kitöltése óta ugyanaz. Természetesen az emberek megszólításának, gyülekezetbe hívásának a lehetőségei változnak, erre mindig keressük a megoldásokat, de az alap ugyanaz marad.

Látom, és számos korombéli ismerőstől hallom, hogy körünk egyre kritikusabb az egyházzal szemben. Számukra azt képviselem, hogy Isten igéjére kell a hangsúlyt tenni, és nem az emberi hibákra. El szoktam mondani, hogy nem Isten követte el a hibákat, hanem egyes emberek. Nem Isten vonható felelősségre az ember hibáiért, hanem éppen ő az, aki képes arra, hogy megbocsásson.

Kuti Pálné Benyik Zsuzsanna nyugdíjas – Kiskőrös. Kisgyermekkoromtól az evangélikus egyházhoz tartozom. Fiatalon, nyolcévesen lettem árva, de ez sem tántorított el attól, hogy higgyek az Úrban. Egész életemben Jézus Krisztus nyomdokában próbálok járni, élni. Hiszem, hogy nemcsak bibliai igékkel, hanem a saját életünkkel is hirdetni kell, hogy Jézus követői vagyunk. Ehhez nagyon fontos, hogy alázatosak legyünk, hogy ne a mi döntéseink, hanem az Úr akarata érvényesüljön az életünkben. Jézus megmosta a tanítványai lábát – amikor gőgösek vagyunk, akkor jó lenne látnunk, hogy Urunk milyen alázatos tudott lenni.

Sok szenvedést, rengeteg terhet kaptam az életben. Arra kértem mindig a Jóistent, hogy ha terhet mér rám, akkor adja a segítséget is, hogy a nehézséget el tudjam viselni. A megbocsátás gyakorlása ezért is nagyon fontos. Hajlandónak kell lennünk a megbocsátásra – sajnos ez nagyon hiányzik a mi időnkben...

Idén töltöm be a nyolcvanadik évemet, de két hektár szőlőt még ma is gondozni tudok. Én a saját erőmből semmire sem lennék képes, de az Isten által sok mindent ma is meg tudok még tenni. Vallom, hogy akkor élünk jól, ha nem a magunkét keressük, hanem Isten dicsőségéért igyekszünk élni. Amennyiben a Jóisten útján járunk, akkor sok mindent megkapunk ahhoz, hogy teljes lehessen az életünk.

Kuti Zsuzsa Luca, a Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Szakgimnázium végzős diákja – Kiskőrös. Kiskőrösiként aktív tagja vagyok a helyi gyülekezetnek. Nagyon sok fontos élményem van innen, talán a legmeghatározóbb, amikor karácsonykor cserkészként viszem a betlehemi lángot. A gyülekezetben ismerjük egymást, ilyenkor mindenki rám mosolyog, nagyon nagy szeretetet, a közösség örömét élem meg ekkor.

A hagyomány tisztelete már óvodáskoromban kialakult bennem. Az óvodában kezdtem a néptáncal ismerkedni, aztán első osztályos koromtól – kisebb-nagyobb megszakításokkal – egyre komolyabb szenvedély lett az életemben. Most kiskőrösi szlovák hétköznapi népviselet van rajtam. Élvezem az öltözködés minden pillanatát, külön figyelek az apró részletekre is, hogy minden megfelelően álljon rajtam. Nagymamának van egy bácskai ünneplőse, azt is felvettem már. Azt nagyobb gonddal viselem, hiszen abban számomra nemcsak a hagyomány, de nagymamám és általa családom öröksége is megjelenik. A népi kultúra ápolását csak szeretettel lehet művelni, aki nem úgy teszi, azon egyből meglátják.

Siker Anna katekéta, lelképásztori munkatárs, tanító szakos hallgató – Porrogszentkirály. Édesapám lelkész, édesanyám kántor, így öcséimmel az evangélikus gyülekezetben nevelkedtünk. Számomra természetes és öröm, hogy evangélikus vagyok. Az evangélikusságról a család jut eszembe, de nemcsak azért, mert családom ennek a felekezetnek a tagja, hanem azért is, mert mi, evangélikusok valóban családias közösséget tudunk alkotni. Nagyon fontos számomra a hit, a remény és a szeretet. Jó megélni, hogy ez a hármas nagyon jól ötvöződik az evangélikus egyházon belül. Jó lenne, ha mindannyiunkban, köztük bennem is ez minél jobban mélyülni tudna.

A pedagógusi hivatás számomra összefügg a kereszténység tanításával. Jézus is tanította az embereket. Ő az a jó pedagógus volt, aki a környezetéhez igazodva mindig olyan példákkal magyarázott, amelyek által a legegyszerűbb ember is megértette az evangéliumot. Ez számomra hatalmas példa, arra törekszem, hogy őhöz hasonlóan én is egyszerűen és tisztán adjam át a gyermekeknek azt, amit meg kell tanulniuk. Emellett a legfontosabb, hogy pedagógusként szeretettel forduljak a gyermekek felé, és ne csak tananyagot, hanem a szeretet lelkületét is át tudjam adni.

Smidéliusz Gábor evangélikus lelkész – Budapest. Evangélikus vagyok – ez természetes módon hozzátartozik az identitásomhoz. Olyan hitbeli kapcsolódást és kulturális közösséget jelent, amely meghatározza a gondolkodásomat, mentalitásomat. A lutheri örökség része a vívódás, a megküzdött személyes istenkapcsolat, amelyből szabadság, közvetlenség, elfogadás, félelemmentes nyitottság, kreativitás és kritikus szemlélet is fakad. Alapvetően ez a szellemiség határozta meg a szűkebb és tágabb családi környezetemet, ezt tanultam a konfirmáló lelkészemtől, ifjúsági konferenciákon Gyenesdiáson, gyülekezeti közösségekben. Ennek a szemléletnek a megragadására és továbbadására törekedtem a barátaimmal létrehívott különböző zenei projekteken keresztül is.

Azt csak néhány éve tudom, hogy Smidéliusz Györgyöt, aki felvette ezt a humanista nevet, 1595-ben Wittenbergben avatták lelkésszé, és többek között a szülővárosában, Breznóbányán is szolgált, ahova a reformáció indulásának ötszázadik évfordulóján el is látogathattunk. Meglepő és meghatározó felfedezés, hogy a kegyelmes Isten milyen megerősítő és mélyen gyökerező érveket is felszínre hoz, hogy megtartsa az övéit.

Végh Szabolcs, az Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon vezetője, az Evangélikus Motorosok egyik alapítója – Balatonszárszó. Az evangélikusság számomra összefügg a zene és az éneklés örömeivel. Korábban tudat alatt tapasztaltam ennek az erejét, most már tudatosan is megélem, hogy amikor énekelek, dalolászok, akkor kapcsolatba kerülök Istennel. Egyházzent, ifjúsági zenét, népzene-t több hangszeren is játszom. „A zene Isten ajándéka, ami megvidámítja az ember lelkét” – mondja Luther Márton. Mára tudom, hogy az ének az Úristen ajándéka a számomra.

Telekiben szociális munkában roma gyermekeket gitározni tanítok. Ezekon az alkalmakon nemcsak azt oktatom, hogy miként lehet jól zenélni, hanem örömet és Istennel való találkozási lehetőséget próbálok átadni. Azt gondolom, hogy a zene eszköz lehet, hogy a fiatalok közelebb kerüljenek az Úristenhez. Barátaimmal, Kocsis Istvánnal és Lakatos Ildikóval ezért is írtunk keresztény tartalmat autentikus cigány népzene-re. Ez kimondottan az ottani cigány fiataloknak készült, arról szól, hogy az ember bármilyen nehézségekkel küzd is, az Úristennel való közösségben megtalálhatja az élet értelmét. Luther is hasonló-t tett, hiszen népzene-re írt egyházi éneket, ami által meg tudta szólítani az embereket.

Telekiben szociális munkában roma gyermekeket gitározni tanítok. Ezekon az alkalmakon nemcsak azt oktatom, hogy miként lehet jól zenélni, hanem örömet és Istennel való találkozási lehetőséget próbálok átadni. Azt gondolom, hogy a zene eszköz lehet, hogy a fiatalok közelebb kerüljenek az Úristenhez. Barátaimmal, Kocsis Istvánnal és Lakatos Ildikóval ezért is írtunk keresztény tartalmat autentikus cigány népzene-re. Ez kimondottan az ottani cigány fiataloknak készült, arról szól, hogy az ember bármilyen nehézségekkel küzd is, az Úristennel való közösségben megtalálhatja az élet értelmét. Luther is hasonló-t tett, hiszen népzene-re írt egyházi éneket, ami által meg tudta szólítani az embereket.

■ *Összeállította: Galambos Ádám*

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Radvánszky János imádságoskönyvei

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának őrizetében lévő családi levéltárak között számos nevezetes protestáns család anyagát megtalálhatjuk. A református Lónyay, Szilassy, Teleki, Tisza, az evangélikus Jeszenák, Ostffy, Radvánszky, az unitárius Pákei, Kornis, Petrichevich-Horváth családok levéltári dokumentumai között bőven találunk kutatásra érdemes iratokat vagy éppen érdekességeket.

Az evangélikus Radvánszky (II.) János (1666–1738) kéziratos, németről magyarra fordított imádságoskönyve az anyanyelvű hitélet egyik szép példája. A család Zólyom vármegye legrégebbi családjai közül való. Származásukat a messzi múltba, egészen a 13. század elejére tudták visszavezetni.

A tulajdonos és családja

Radvánszky János – aki költőként és naplóróként is említést érdemel – II. Rákóczi Ferenc egyik legközelebbi munkatársa volt. Apja az a Radvánszky (IV.) György volt, aki 1687-ben az I. Lipót utasítására létrehozott, Antonio Caraffa által vezetett eperjesi véisztörvényszék áldozata lett. Fia, akit szintén e törvényszék elé citáltak, kiszabadult, s Zólyom vármegye alispáni tisztét töltötte be, amikor 1703 szeptemberében csatlakozott a

kurucokhoz, az év novemberében pedig már ezereskapitány. 1704-ben az Udvari Tanács tagja. Rákóczi őt küldi fejedelmi biztosként Erdélybe 1704 nyarán, hogy készítse elő a fejedelemválasztó országgyűlést.

Radvánszky magyarországi mintára szervezte meg az erdélyi kuruc hadsereget, és e tevékenységének köszönhetően készült el a hadsereg összeírása, a korszak egyik kiemelkedő értékű forrása. 1707-ben a szécsényi országgyűlésen megválasztották az alsótábla elnökévé (*personalis*), majd e tisztségét hatálytalanították, mivel ugyanebben az évben kincstartó (a Gazdasági Tanács alelnöke) lett.

A szabadságharc után, rövid lengyelországi emigrációt követően hazatért, ismét Zólyom vármegye alispánja, többször országgyűlési követ (1715, 1717), utoljára 1727–28-ban. 1735–1738 kö-

zött Michaelides Sámuel püspök elnöktársaként a Bányai Evangélikus Egyházkerület felügyelője volt.

A Radvánszky család a későbbi évszázadokban is támogatója maradt az evangélikus egyháznak. Tagjai közül többen viseltek egyházunkban tisztséget. Radvánszky Béla művelődéstörténészként a magyar viselet- és életmódkutatás egyik úttörője, a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság alapító elnöke volt, Radvánszky Albert koronaőr, a felsőház alelnöke pedig a 20. században egyetemes felügyelőként szolgálta az evangélikus egyházat.

Imádságoskönyv 1722-ből

Az imakönyvet a kötet elején található bejegyzés tanúsága szerint maga a tulajdonos másolta. Keletkezési helyét (Radvány) és idejét (1722) ugyancsak ebből a pár soros bevezetőből ismerjük: „Mely kérésekben, könyörgésekben, esedezésekben, hálaadásokban csak rövid szókkal minden embereknek, minden korban, minden házban, minden szükségben, minden helyen minden üdőben istenesen véle élésre foglaltattot s egy batalyák németből magyar nyelvre tolmáclása után írta le már homályos szemmel Radvánban ezerhétsházhuszonkettedik esztendőben Radvánszky János.”

Az irategyüttes

Radvánszky János imádságoskönyve része annak a nagy irategyüttesnek, amely a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának őrizetében található, s a Radvánszky család radványi levéltára ne-

Az 1687-es imádságoskönyv

vet viseli. (Az Országos Levéltárban őrzik a család sajkókazai levéltári anyagát is.) A közel tízennégy iratfolyóméter anyag a család által 1735-ben végrehajtott rendezés nyomát viseli magán, amely öt „osztályt”, vagyis tárgyi csoportot alakított ki a dokumentumokból.

Radvánszky (II.) János kuruc kori politikai iratai és Radvánszky (IV.) György levelezése a III., a politikai és egyházi tárgyú iratok, így az imádságoskönyv is a IV. osztályba tartoznak. Sok érdekesség fedezhető fel még azonban az irategyüttesben, ilyenek például a család genealógiai táblái, az erdélyi kuruc hadak mustrakönyve (1704–1705) és Radvánszky (II.) János naplója.

A hagyatékban az 1722-es keltezésű kötet mellett más imádságoskönyvek, imádságok is fellelhetők. Ilyen többek között az a vegyes tartalmú, magyar és latin nyelvű kézirat, amely Radvánszky János gyermekkori jegyzetei között az áhítatok alkalmával elmondott imádságok szövegét, valamint az énekeket is tartalmazza.

Ugyanennek az irategységnek a része az 1687-ből származó imagyűjtemény, amely megrendítő lenyomata a két Radvánszky, a Caraffa börtönében sínylődő apa és fia szenvedésének, de Istenbe vetett hitének is. A kéziratból kiderül, hogy Radvánszky János az őket ért csapások közepette ezekkel az imádságokkal és énekekkel könyörgött sorsuk jobbra fordulásáért. „Számkivetéssim örvényib[en] íram vigasztalásomra 27 Mar[tii] Eper[jesini] 1687. mp. Ferendum! Sperandum!” – olvashatjuk bejegyzését a bőrbé kötött kis füzet 156. lapján.

A meglehetősen gazdag anyag az említett példákön túli egyéb magyar, latin

A lelki tanítókért:

Légy segítségül, Isten, hogy
a mi lelki tanítóink legyenek mindenkoron
alkalmasak a prédikálásra,
Tiszták a tudományban,
Megérthetők a magyarázatban,
Buzgók az intésekben,
Bátrak a feddésben,
Hathatók a vigasztalásban,
Tehetősek a megtérítésben,
Hasznosak az építésben,
hívek hivataljokban,
Szentek magok viselésekben,
Egyenesek életükben és
Minden dolgaikban fogyhatatlanok és csendesek.

és szlovák nyelvű imádságokat, verseket, énekeket és szövegeket is magában foglal. A Radvánszky János által írt világi és vallásos tárgyú költeményeket kései utóda, a művelődéstörténész Radvánszky Béla adta ki 1905-ben.

A kutatás szempontjából – különösen az egymással összefüggő dokumentumok esetében – nagyon fontos, hogy ne egyetlen gyűjtemény anyagát tanulmányozza az, aki akár a Radvánszky családot, akár Radvánszky János életének történetét szeretné kutatni. A levéltári anyag legnagyobb része a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárban, kisebb részben az Evangélikus Országos Könyvtár őrzésében lelhető fel.

Radvánszky János élettörténetét (és a család történetét) először fia, László írta meg a 18. században, 1905-ben jelent meg nyomtatásban. Azóta számos tanul-

mány látott napvilágot, de a téma még mindig tartogat meglepetéseket a kutatók számára.

Az érdeklődők a közelmúlt szakirodalmából is tájékozódhatnak, többek között dr. Hubert Gabriella tanulmányaiból: *Gyülekezeti énekek a Radvánszky-levéltárban* (megjelent a *Bibliotheca et Universitas – Tanulmányok a hatvanéves Heltai János tiszteletére* című kötetben, szerk. Kecskeméti Gábor és Tasi Réka, 2011); illetve *Radvánszky János kódexe* (megjelent a *Ghesaurus – Tanulmányok Szentmártoni Szabó Géza hatvanadik születésnapjára* című kötetben, szerk. Csörsz Rumen István, 2010).

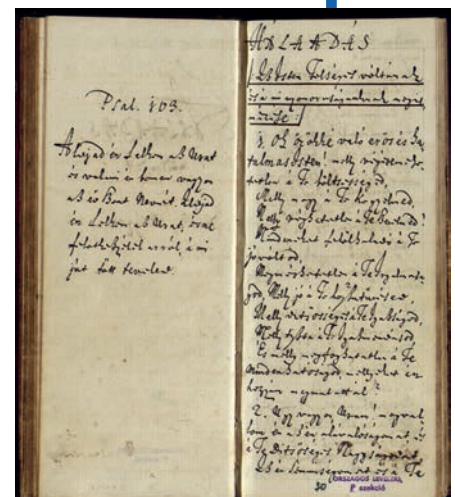
■ KOVÁCS ELEONÓRA

A szerző a Magyar Nemzeti Levéltár főlevéltárosa, egyházunk gyűjteményi tanácsának elnöke

(A cikkben felhasznált források a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárban [P 566 1 IV. XIV. No. 1. és No. 2.] találhatóak.)

Hálaadás

Az Isten felséges voltának
és a mi nyomorúságunknak megismerése:
Óh, örökké való erős és hatalmas Isten!
Mely véghetetlen a Te bölcsességed,
Mely nagy a Te kegyelmed
Mely véghetetlen a Te szerelmed!
Mindenedet felül haladó a Te jóvoltod,
Mégmérhetetlen a Te irtalmasságod,
Mily jó a Te hosszútűrésed,
Mely dicsőséges a Te igazságod,
És mely tiszta a Te igazmondásod,
És mely megfoghatatlan a Te mindenhatóságod,
melyeket én hozzám megmutattál.

Április 11. a magyar költészet napja

Minden nagy vers egy nagy titok is

Hogy értsük, élvezzük a verset, hogy katarzist váltson ki belőlünk, szükséges-e ismernünk a költő életpályájának valamennyi állomását, a műkeletkezésének háttérét? Milyen eszközök vannak az irodalomtanárok kezében ahhoz, hogy felébresszék az érdeklődést diákjaikban a költészet remekművei iránt, hogyan lehet „versfogyasztóvá” nevelni őket? Mit vegyen a kezébe, aki hosszabb kihagyás után fordul ismét a versek felé? Kérdéseinkre evangélikus iskolák magyartanárai válaszoltak.

Korompayné Sebestyén Nóra a Deák Téri Evangélikus Gimnázium magyar-francia szakos tanára, emellett hosszú ideig az irodalomtanítás módszertanát oktatta, és modern magyar irodalmat is tanított a Károli Gáspár Református Egyetemen.

A katarzis szempontjából mindig maga a szöveg a fontos, a vers, amely „beszél”, önmagáért szól; a befogadás folyamatában ez az elsődleges. Ha azután még háttérismeretek is erősítik a szöveg „dekódolását”, többet tudunk a műről, de az első találkozást ez a tudás nem változtatja meg: amit érzünk (öröm, megrendülés, tanácstalanság, csodálkozás), az már eldőlt az olvasáskor-hallgatáskor. Minden nagy vers egy nagy titok is egyben, amelyet fel kell tární – ehhez segítenek a pluszinformációk, de nem ezek fejtik meg a titkot.

Nagyon fontos, hogy olyan feladatokat tudjunk adni nekik, amelyek segítik a verssel épülő, valóban mély, személyes viszonyt. Én nagyon kedvelem a tárgyakhoz kapcsolódó feladatokat, például egyszer azt kértem a gyerekektől, hogy az Anyeginhez hozzanak olyan tárgyakat, amelyekről úgy érzik, hogy valamiért érintik a művet. Az egyik diák egy aprócska, sötétkék bársony ékszerdobozt hozott, és elmondta, hogy ez Tatjana: finom, meleg színű, rejt valamit, nehéz kinyitni, és nem is tudjuk, hogy mi van belül... Ez a tanárboldogság!

A „versfogyasztás” sok mindentől függ: családi indíttatástól, kinek-kinek a személyes alkatától, befolyásolják a tanárpéldák, de az épp aktuális lelkiállapot is; az, hogy flow-élményre vágyik-e épp

valaki, vagy a lelkében háborgó indulatokat akarja-e lecsillapítani, esetleg vigaszt vár egy múltól... Több diákom maga is ír, ez persze még fogékonyabbá teszi őket a versolvasásra.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

„Következnek Balassi Bálintnak kölem-kölemféle szerelmes éneki...” – jobban értjük a verset, ha tudjuk, hogy 17. századi kódexben maradt fenn a szövege?

Az „újrakezdőknek” biztosan Weöres Sándort ajánlanám: villódzó, ezerszínű, gazdag lelkű költő, aki mindenki tud lenni. Ahogyan ő írja: „Ki minek gondol, az vagyok annak...” Humora van, okos, mindent érez és mindent tud a költészetről és az életről; néha keleti bölcs, máskor szerelmes férfi, néha meg bohóckodó, halandzsázó kiskölyök. Mélyen, szívből kötődik Istenhez, de ebbe a szoros költésbe a kérdések és kétségek is be-

letartoznak – azt hiszem, ettől is hiteles Weöres költészete.

Ha istenes verset kellene ajánlanom? Weöres. Nemes Nagy Ágnes vívódásai. József Attila „úgy segített, hogy nem seghetett” Istene. Balassi és Ady. De azért őket nem az újrakezdőknek, inkább a haladóknak. És mivel József Attilára gondolva ünnepelek, hadd idézzem őt: „...szükséges, hogy vers írassék, különben meggörcsülne a világ gyémántengelye.”

✱

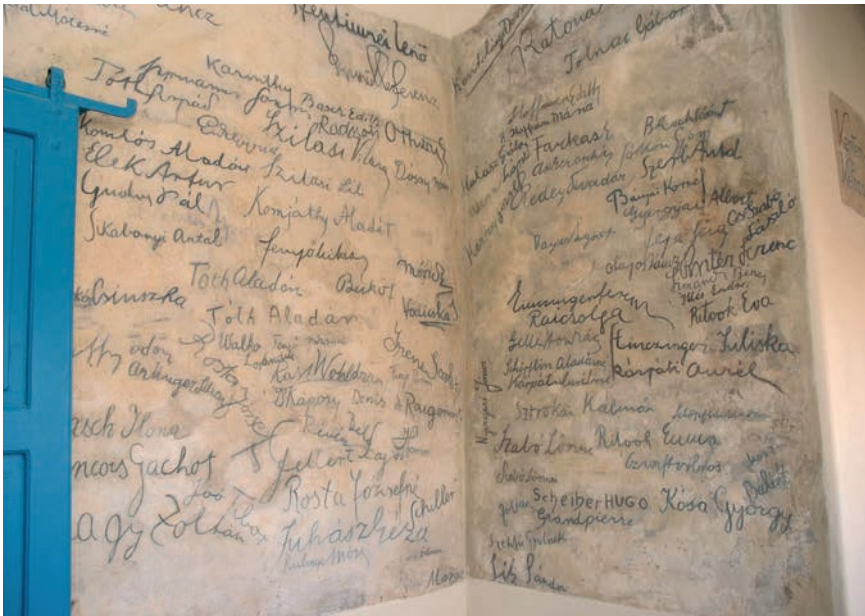
Miklósné Jancsó Hanna a győri Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium Gyurácz Ferenc-díjas pedagógusa, éveken át az evangélikus iskolák országos osztályfőnöki tantárgygon-
dozója volt.

A tapasztalat azt mutatja, hogy amint az élet megannyi területén, úgy az olvasó, érdeklődő emberré nevelés során is döntő fontosságú a szülői háttér. Ha a mesék, népmesék csodavilágában meg-

mártózva nő fel egy gyermek, akkor nagy eséllyel nem sorvad el az eredendő alkotó fantáziája, és nem ijed meg, amikor órai feladatként saját verset, mesét kell fabrikálnia.

Úgy látom, kevésbé hangsúlyos ma az irodalomtanításban az írói életművek alapos bemutatása, főleg ha a tankönyv felépítése tematikus. Ennek ellenére bizonyos művek esetében kihagyhatatlan, hogy alaposabban megismertessük diák-

Az autogramfal részlete Babits Mihály egykori villájában az esztergomi Előhegyen

jaikat a vers születésének körülményeivel. Például Radnóti Miklós eklogáira, József Attila késői verseire gondolok, de a sor hosszan folytatható lenne. Mérlegelni kell, mikor milyen összefüggésben időzünk el egy-egy életpályán és a háttér, a történelmi-társadalmi környezet bemutatása mellett. Számomra több visszajelzés tanúskodik arról, hogy egy-egy ilyen alkalom megérint(het)je a lelket, és megnő a figyelem az érintett művész irányában, az érdeklődés felerősödik.

Az irodalomtanár lehetőségei között feltétlen ott van a rendhagyó irodalomóra szervezése. Tavaly egy költővé érett volt diákunk látogatott el hozzánk. Maradandó emlék számomra, ahogyan költővé válásának útjáról beszélt, bemutatta kötetét, szemelgetett a számára fontos versekből. És jó volt látni diákjaim reakcióit is.

A másik nagy lehetőség a színházlátogatás. Nagy élmény volt például az Örkény Színház *Aranyozás* című előadása, amelyben 20. századi, illetve ma is élő költők írásai idézik meg Aranyt. A megzenésített versek hallgatása is motiválhat a kereső versolvasásra.

Az irodalom világával való viszonylag önálló ismerkedés támogatása is jó módszer lehet. Erre tettünk kísérletet az elmúlt évben, amikor a nyolcadikos kispályás osztály diákjainak a tanév során egy-egy választott regényt, novellát és költői életművet kellett megvizsgálniuk folyamatos döntési helyzetekben, szövegalkotási, szövegértési, kreatív alkotói feladatok megoldásával.

Amikor most költőket és alkotásokat javaslok, saját örömforrásaimra támaszkodom. József Attila és Radnóti Miklós ígéretes segítők lehetnek a nagy „visszatérésben”. Első találkozáshoz jó szívvel tudom ajánlani a *Szívlapát* című kortárs versgyűjteményt, amelyben tematikusan sorakozik nyolcvanöt ma élő magyar költő százötven alkotása. Nem hagyhatom ki Szabó Lőrinc Örök *barátaink* című fordításgyűjteményét, mely fiatalkorom egyik meghatározó olvasmányélménye volt. Istenes költő általam nagyra becsült verse Reményik Sándortól a *József, az ács, az Istenel beszél*; és gyönyörűen szól egy másfajta istenélményről József Attila *Az Isten itt állt a hátam mögött...* kezdetű csodája.

Üveges Tamás a miskolci Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakgimnázium magyar-tanára, többkötetes költő, a Spanyolnátha művészeti folyóirat egyik szerkesztője.

Egy vers katarzis nélkül szimpla fogalmazás, nem több. Ez nem azt jelenti, hogy rossz, csak annyit, hogy nem éri el célját. A vers célja ugyanis szerintem az, hogy megmozdítsa az embert – méghozzá nem csupán az esztétika szintjén; a lélekhez kell, hogy szóljon, a szívet kell elérnie.

A költő életének, illetve a társadalmi háttérnek a bemutatása azért fontos, mert így könnyebben megértheti az ol-

vasó egy-egy vers keletkezésének okát. Bár szerintem legalább ennyire fontos, hogy beszéljünk a költő motivációjáról is. Például ha valaki a húszas éve első felében „forradalmi hevületben” ír, az nem feltétlenül a társadalmi háttér függvénye: lehet, hogy a költő pusztán életkori sajátosságainak megfelelően viselkedett. Ha erre rámutatunk, abból láthatja a diák, hogy a művészt, akiről tanul, hasonló kérdések foglalkoztatták, mint őt; hogy hús-vér emberek voltak, és nem rögtön tankönyvek lapjaira születtek.

Kafka Margit, amikor tanított, a legfontosabb „kritikusaink” a diákjait tartotta, akiknek szívesen olvasta fel új verseit, és kíváncsian várta véleményüket az alkotással kapcsolatban. Szerintem ez nagyban befolyásolja egy költő-tanár módszereit mind az alkotásban, mind a pedagógiában. Én negatív tapasztalattal még nem „gazdagodtam”. Szívesen jöttek, jönnek velem egy-egy közönségtalálkozóra – a legtöbbször úgy, hogy én nem is tudok róla előre.

A világhálóval átszőtt mai világban akaratlanul is olvas az ember – persze igaz, hogy gyakran csak szemelvényeket. Mindenkinek van olyan vers vagy csak versrészlet az életében, amit magáénak érez, ami fontos számára, mert, mondjuk, egy sorsfordító trauma vagy öröm idején keresztezte az útját. Régebben a bérletokban hordtuk magunkkal, ma esetleg a közösségi oldalakon osztjuk meg másokkal a bennünket megérintő sorokat.

Az, hogy kinek milyen könyvet adnék a kezébe, nagyon személyfüggő. Ismernem kell hozzá a lelkiállapotát, anélkül nem is vállalkoznék rá. Különösen igaz ez az istenes irodalom tekintetében, amely nagyon személyes, intim szféra; talán a szerelmes verseknél is szemérmesebb. Nehéz írni, nehéz olvasni.

Ha valakit útba akarnék igazítani, akkor Ady Endrét idézném neki: „Te voltál az elindító, / S kell, hogy te légy utamnak vége.” (*A kimerék Istenéhez*) Ha valaki bizonytalan, annak József Attila nyomán azt mondanám: „Dolgaim elől rejtegetlek, / Istenem, én nagyon szeretlek.” (*Istenem*) Ha pedig valaki újra megtér, akkor Pilinszky János szavait tolmácsolnám számára: „Haza akartam, hazajutni végül, / ahogy megjött ő is a Bibliában.” (*Apokrif*) Aszerint választanék, kinek melyik szóra lehet szüksége.

■ Összeállította: VITÁLIS JUDIT

Jegyzetlapok

Nagyon nehéz. Idős nénihez vittem úrvacsorát. Liturgiánk szerinti kérdéseket tettem fel. „Megbocsátottál-e mindazoknak, akik vétkeztek ellened?” Erre a kérdésre nem érkezett válasz. Kis csend után még egyszer, hangosabban megismételtem. Nagyt sóhajtott, és annyit mondott: „Nagyon nehéz.” Erre én is megszólaltam: „Igen, néha nagyon nehéz.” Ma már azt is tudom, nemcsak nehéz, hanem lehetetlen. Súlyos bűnök lehetetlen megbocsátani. Erre is vonatkozik az ígélet: „Ami lehetetlen az embereknek, az Istennek lehetséges.” (Lk 18,27) Megbocsátani csak Isten tud. Ezért is hangsúlyozza Pál: Krisztus bennem, én Krisztusban. Nagy titok ez, csodálni és imádni való.

Dögölj meg! Telefonon hívott az atyafi. Több éve nem találkoztunk. Kérte, hogy menjek el hozzá, mert még hallani akarja tőlem azt az ígét, amellyel évekkal ezelőtt több alkalommal bocsátottam el az úrvacsorázókat: „Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!” (Ézs 43,1b) Jót beszélgettünk. Szeretem az ilyen találkozásokat, helyzeteket, amikor valakivel az otthonában nyugodtan végigbeszéljük életünk, hitünk dolgait. Jézusi műfaj ez.

Két óra múltán kivettem az asztalra az úrvacsorai készletet. Ekkor megszólalt a vonalas telefon. Testvérünk odalépett a készülékhez, és néhány másodperc után így szólt: „Dögölj meg!”, majd lecsapta a kagylót. Hogyan kezdjük ezek után az úrvacsorát? Oldásképpen megkérdeztem, kivel beszélt. „Reklámmal zaklattak” – válaszolta.

Megbotránkoztál, kedves olvasó? Ez az eset is mutatja, milyen az ember, mennyire szükségünk van az Istenre. Luther meg merte vallani, hogy még imádság közben is támadnak rossz, kísértő gondolatai. Az úrvacsora nem fegyelmi, hanem kegyelmi eszköz. Azon a nagygyá vált csütörtökön az Úr milyen „lelkialapotú” tanítványoknak mosta meg a lábát és adta a kenyeret és bort? Nem szabta feltételként, hogy előtte rendezzék az életüket Istennel és emberrel. A kegyelemnek nincsenek feltételei, csak következményei. Az úrvacsora, mint a keresztség is, isteni szentség, ajándék, nem a mi produkciónk. Isten dönt és

cselekszik. „Megbocsátattak a te bűneid.” „Menj el és ne vétkezzél.” Az Isten jelenléte, ígéje, Szentlelke győzhet meg minket bűneink felől.

Akkor veszem méltatlanul az úrvacsorát, ha önerőből próbálok rendezgetni dolgaimat, és így méltónak gondolom magam a bocsánatra. Akkor vagyok az ige szerint méltó, ha méltatlannak, koldusnak, kárhözatra méltónak gondolom magam. „Kik eltévedtek az úton, / Azokért jöttél, Jézusom.” (EÉ 415,4) Jézus az egyetlen reményünk.

Kórházban. Két beteget látogattam meg egy kórházban. A hozzátartozók kérték, hogy vigyek úrvacsorát. Amikor bemutakoztam az egyiknek, és elmondtam

ramot szerveztünk. Boldogok voltunk, szólt az ige, az ének, életek újultak meg. Sok esetben hajnalban feküdtünk csak le néhány órára. A program végére jóízű fáradtsággal gyülekeztünk a záró istentiszteletre. A gyónási kérdések és a bűnbánó imádság után a feloldozás szövegét eltévesztettem. Nem kicsit, nagyon. „Isten megbocsátotta bűnötöket” helyett azt mondtam a drága fiataloknak, hogy „Isten nem bocsátotta meg bűnötöket”. Az ifjak értetlenül néztek rám. Kis töprengés után rájöttem, mi az oka a döbbenetnek. Talán soha ilyen hangsúlyosan nem hirdettem még a bűnbocsánatot, mint ekkor, mindenki megnyugtására.

Azóta többször eltöprengtem az eset kapcsán. Tényleg automatikusan jár ne-

A SZERZŐ FELVÉTELE

jövetelem célját, ő méltatlankodva, mérgesen elküldött. Kellemetlen, furcsa helyzet volt. Fájó szívvel léptem ki a szobából. Felkerestem a másik beteget is. Kissé félénken szólítottam meg, mire ő így válaszolt: „Nagyon vártam!”

„Nem bocsátotta meg bűnötöket.” A rendszerváltás utáni években tartott ifjúsági konferenciák csodálatos élmények voltak. Évente tizenöt-húsz prog-

kunk a bűnbocsánat? Olyan természetes, hogy azt mondja nekünk az Úr a lelkesen keresztül, hogy megbocsátottak a mi bűneink, attól függetlenül, mikor mit követtünk vagy mulasztottunk el? Mi van akkor, ha Isten azt mondja egyszer: „Barátom, elég ebből a játékból! Nem veszed komolyan az isteni áldozatot.” És hogyan is lesz egykor az ítélőszék előtt? Uram, irgalmazz!

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

A négytornyú templom titkai

Séta a rákospalotai lutheránus múlt nyomában

Búzakalász és ekevas látható a főváros XV. kerületének címerében. Nem véletlenül, hiszen a történelmi Pest városától északra, a Pesti-síkságon még az Árpád-korban kialakult Palota nevű falu lakói mindig is elsősorban a föld adta ajándékokból éltek. Ám Rákospalota evangélikusai nemcsak szorgalmas őseikre büszkék, hanem lutheránus kincseikre is – köztük templomaikra. Ugyanis kettő is van nekik. A később épített, úgynevezett nagytemplomban az utóbbi években mindig nagyhéttől adventig tartják az istentiszteleteket. A nagytemplom titkairól és egyéb gyülekezeti érdekességekről Csernyik Ferencné korábbi presbiter és Domonyi Csizmadia Pál korábbi felügyelő, jelenlegi másodfelügyelő mesélt.

Minden egyházközség egyedülálló és kivételes a maga nemében, annál is inkább, mert Isten Szentlelke hívta életre. A rákospalotai evangélikusok történelmében azonban több olyan említésre érdemes momentum található, amelyek alapján akár a „legek” gyülekezetének is nevezhetnék magukat.

Menjünk vissza például a kezdetekhez. Egykori jegyzőkönyvek adatai bizo-

nyítják, hogy a palotai gyülekezet már a reformáció terjedésének idején megalakult. Igaz, a történelem és az egyház-történet viharai ugyanúgy rányomták a bélyegüket mindennapjaira, mint oly sok közösség életében. Az évszázadok során a palotaiak is többször tartoztak környékbeli más gyülekezetekhez – a csömörihez, a fótihoz, majd a cinkotaihoz –, de hitüket és az önállósodásba vetett

reményüket mindvégig megtartották. Ez utóbbira jóval az első templom felépítése után, 1872-ben került sor.

Érdekes lenne kikutatni, hány egyházközségnek volt a 19. században saját könyvtára. A palotaiaknak ugyanis 1899-ben, Kovácsi Kálmán lelkészisége idején ezerkötetes könyvtárunk nyílt azzal a céllal, „hogy a hívek rendelkezésére álljon, és a szellemi előrehaladást segítse”.

S ha már a könyveknél tartunk: a rákospalotaiak nem csak gyülekezetük és épületeik történetét tartják hűségesen számon. Egyedülálló az a kézzel készített gyülekezeti családfa is a nagytemplom karzatán, amely a közösséget alkotó tradicionális családokat veszi sorra. A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára készülve pedig 2017-ben egy impozáns albumban megjelentették az evangélikus eredetű rákospalotai családok képes családfáit. ▶

Álomból valóság

Amikor a gyülekezet épített kincseiről érdeklődöm, Pali bácsi elbeszélése nyomán pillanatok alatt időutazáson vehetek részt. Kezdőmondatai egészen az 1700-as évek elejéig repítenek vissza, amikor a közösségnek már állt az iskolája. Azonban csak szűk ötven évig nevelhették gyermekeiket a falak között, 1749-től ugyanis a palotai evangélikusok nem gyakorolhatták tovább szabadon vallásukat. Az iskolaépületet el kellett adniuk, tanítójukat a hatóságok elkergették, a közösség tagjai pedig a türelmi rendeletig hivatalosan a dunakeszi római katolikus plébániához tartoztak. Ám a palotai hívek a cinkotai evangélikus templomba jártak istentiszteletre, és 1774-ben százhatvanhárom fővel leányegyházként csatlakoztak a cinkotai gyülekezethez.

Tizenhét év múlva gyűlt reménysugár: II. Lipót uralkodása alatt iskolaépítésre kaptak engedélyt; a felszentelése 1793-ban történt. Ez nem csak a gyermekek szellemi fejlődésének lett otthona: a lévita tanítók – a cinkotai lelkész engedélyével – idővel tót nyelvű könyörgéseket, majd istentiszteleteket is tarthattak vasárnapként. 1820 táján már magyar nyelven is hangzott az igehirdetés, s hogy az alkalmakra hívó szó a távolabbi utcákba is elhallatsszon, 1802-ben egy százharminc font (közel hetvenöt kilogramm) súlyú harangot öntettek. Ennek lakhelye az iskola és a hozzá kapcsolódó imaház előtti harangláb lett.

A létszámában folyamatosan gyarapodó közösség tagjai azonban saját templomra vágytak, és ezért mindent megmozgattak. Kérvényükre Károlyi István gróf 1844-ben a mai Juhos utcában álló akkori iskola és imaház előtti telket adományozta számukra. A híveknek tizenegy évig kellett várniuk, amíg az álomból valóság lett. 1855. április 11-én kezdődhetett el az építkezés, és hét hónap múlva, november 18-án meg is történt a templom ünnepi felszentelése, s az addig haranglábban lakó harang immár templomtoronyba költözhetett.

Kútgyűrű és kupola

A palotaiak szorgalmasan látogatták is a templomi alkalmakat. A gyülekezet létszámában gyarapodott, hitben növekedett. Az egymást követő lelkészek – Seffarovsky János, Kolbenhayer Soma, Kovács Kálmán – olyannyira jól végezték

szolgálatukat, hogy az 1920-as évek elején a templom már kicsinek bizonyult: nagy ünnepeken két-három istentiszteletet is kellett tartani. Egyre erősebben fogalmazódott meg a vágy egy nagyobb templom építésére.

S bár a várostól a lutheránusok – csakúgy, mint a szomszédos katolikus és református testvérek – külön telket kaptak, a gazdasági világválság nem kedvezett az építkezés megkezdésének. Pedig az 1934-ben megindított és negyedévenként megjelent *Egyházi Értesítő*t kétezer-négyszáz gyülekezeti adót fizető tagnak küldték el ingyen – a hívek létszáma igencsak indokolta tehát a nagyobb hajlékba való költözést.

Az első kapavágásra végül 1936-ban került sor, a templom szentelését 1941. december 21-én dr. Kovács Sándor püspök végezte. Ez a László György építész tervezte épület joggal kerülhetne fel az evangélikus „leg”-ek listájára. Ugyanis az országban egyedülállóan csak ennek van négy tornya, illetve középen kupolája.

Az építkezés megkezdésekor a templom alatti talaj meglehetősen ingoványos volt, ezért a megszilárdítása érdekében nemcsak szekérszámra hordták a földet, hanem statikai okból az úgynevezett kút-alapozás technikájához is folyamodtak: az ingoványos földbe lyukakat fúrtak, amelyekbe kútgyűrűket állítottak, majd ezeket betonnal öntötték ki. A templom belsejében látható és a kupolát tartó oszlopok ezeknek a felszín feletti folytatásai. Az épületszerkezet másik különlegessége,

hogy az oltártér felett nem oszlopok tartják a kupolát, hanem egy áthidaló vasbeton gerendán nyugszik a kupolának az a része. Amikor a nagytemplom elkészült, a kistemplomból áthozták a korábban már említett harangot a másik két nagyharanggal együtt.

Gyülekezeti családfák falon és albumban

A kistemplom százötvenedik születésnapját 2005-ben ünnepelte a gyülekezet. Bene Jánosné az 1990-es évek elején lett a rákospalotai evangélikus közösség tagja. Mivel családja egyik ágáról korábban már készített családfát, azzal a felajánlással kereste meg a gyülekezet akkori lelkészét, Bátovszky Gábort, hogy a jeles évfordulóra elkészítse a gyülekezet tradicionális családjainak családfáit. Ehhez az anyakönyveket bújta hónapokon át, és vasárnapról vasárnapra kiosztott papírlapokon az érintett hívektől is gyűjtötte az adatokat. A megszerzett információkat aztán otthon összegezte, rendszerezte, majd több méter széles tekerccseken megrajzolta. A legrégibbi adatok az 1700-as évek legelejéről valók...

Ezt a munkát néhány évvel később Varga István amatőr családfakutató többbedmagával – köztük Csernyik Ferencnével, Évával – elevenítette fel. A rákospalotai gyülekezet magját adó, nyolc-tíz generációt is kitevő Agárdi-Sikter, Csizmadia, Dudás, Matuz, Cs. Molnár, Sinka és Turcsán(y) család fényképekkel gazda-

gon illusztrált genealógiáját készítették el. A kötetet a Rákospalotai önkormányzat támogatásával a Rákospalotai Evangélikus Egyházközség jelentette meg. Gyülekezet-történeti összefoglalót Domonyi Csizmadia Pál írt benne, ajánlót pedig Ponicsán Erzsébet parókus, illetve Erdélyi Csaba helyettes lelkész.

Terus néni

Egy gyülekezeti ünnepség keretében ismerhettem meg nyolc évvel ezelőtt a közösség ma már százhetedik életévében járó hűséges tagját, Matuz Jánosnét. Terus nénivel készítettem interjúm az *Evangélikus Élet* 2011. november 6-i számában jelent meg – akkor kilencvenkilenc éves volt. Amikor a beszélgetésünk során megkérdeztem tőle, mit jelent számára az imádság, így válaszolt: „Mégkönnyebbülést. Eddig már olyan sok mindenen átsegített a Jóisten! Amikor a családban is voltak bajok, és könyörögtem hozzá, mindig megsegített. Most is minden reggel, amikor felébredek, imádsággal kezdem a napot. Először is magamért imádkozom. Hálát adok, hogy az éjszaka megtartott minden baj nélkül, és megköszönöm, hogy újra láthatom az ő szép napját. Aztán a családtagokért – köztük fiamékért, két unokámért, négy dédunokámért – imádkozom külön-külön. Utána a betegekért, az időjárásért. Hogy segítse az embereket az ő érdemük szerint.”

Emlékszem, Terus nénivel a templomba menet a BKV-buszon találkoztam. Amikor népviseletes ruháját és kezében az *Evangélikus énekeskönyvet* megláttam, rögtön sejtettem, ő is oda tart, ahova én. A számára oly fontos lelki hajlékról így

vallott az említett interjúban: „Küzdelmes volt az életem, de az ének és az imádság mindig sok erőt adott. Hatéves voltam, amikor édesanyám kézen fogva elvitt a templomba. A szüleim minden reggel jártak istentiszteletre. Annyira megszoktam a templomba járást, hogy én nem tudok a templomtól megválni. Amíg az erőm engedi, nekem ott a helyem.”

Teremtő Istene tavaly még engedte, hogy vasárnaponként néha ott legyen a templomban. Látása-hallása erős romlásával idén azonban már csak ágyban fekvéssel beszélgethet Megváltójával.

Szótlan prédikáció

Gyülekezeti vendéglátóim, Éva, illetve Pali bácsi a templom alagsorában található gyülekezeti teremről egészen a lélegzetelállító látképet kínáló tetőig kalauzolt körbe. Fentről nemcsak a palotai utcák házait

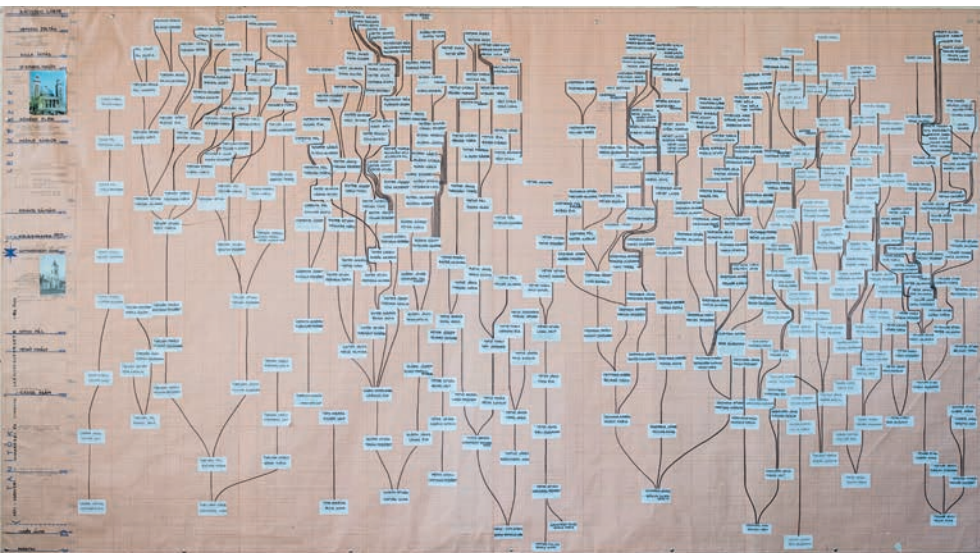
tekinthettem meg madártávlatból, hanem Pali bácsi egyik gyermekkori élménye is megelevenedhetett előttem. Amikor fiatalok focimeccs volt az egy utcával arrébb levő palotai stadionban, a lelkész engedélyével padokat vittek fel a lapos tetőre, és szinte páholyból szurkolták végig a mérkőzést. S ha már toronymagasságokban jártunk, többek között azt is megtudhattam, hogy a nagytemplomba átköltöztetett harang helyére a palotai evangélikusok 1987-ben a tatabányai gyülekezetből vásároltak harangot.

Az alsorsori gyülekezeti teremben Éva vette át a szót. Mint mesélte, a palotai népviselet hízmésmintáit a gyülekezet-hez kötődő, bár édesanyja után reformátusnak keresztelt Csernyik Juliska rajzolta elő annak idején. Ízelítőül ebből is lehet látni a terem sarkában berendezett minimúzeumban.

Néhány évvel ezelőtt az alsor egy másik részében a gyülekezet urnatemetőt alakított ki. Ennek lejárata a templom oltártere mellett, oldalt van. Bevallom, bármilyen ízlésesen alakították is ki odalent a helyet, hangulatomra óhatatlanul rátelepedett a földi búcsú szomorúsága.

Az urnatemető csarnokából feljőve pillantásom azonban a Jézus mennybemenetelét ábrázoló oltárképre esett. Számomra szótlán prédikációt, lelki ölelést nyújtó vigaszt és az „odaátban” való találkozás reményességét jelentette a rákospalotai templom oltárképe. Ezzel a mélyből az égbe tartó üzenettel engedett utamra azon a bizonyos márciusi délelőttön a „legek” temploma, amely immár hetvennyolc éve vár minden hívőt és keresőt.

■ BODA ZSUZSA

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Kárpátaljai segélyprogram

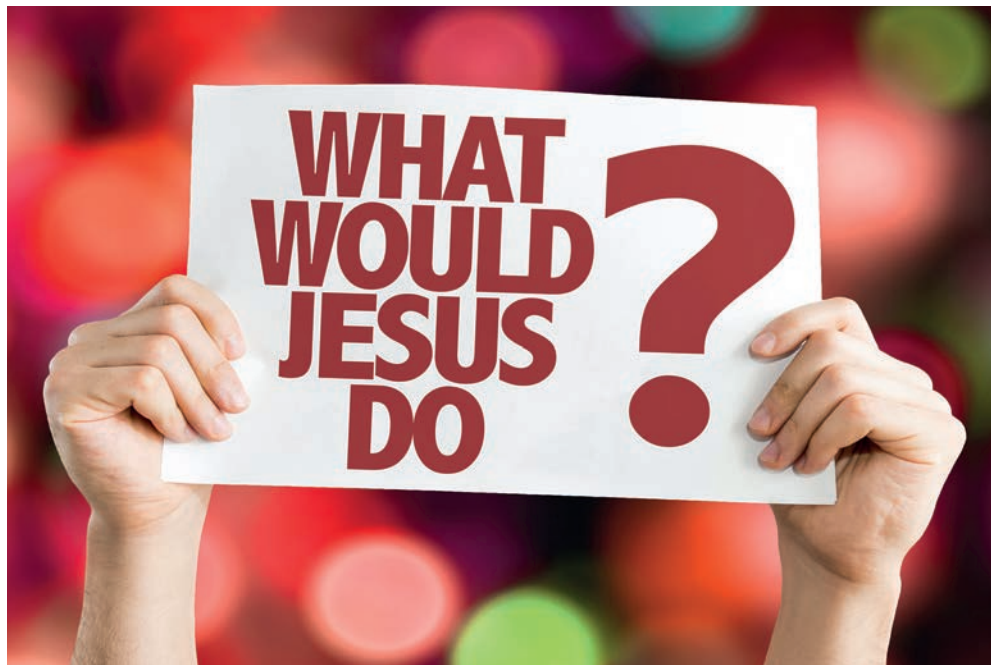
Újabb több száz családot segít tüzelővel és élelmiszerrel Kárpátalján az Ökumenikus Segélyszervezet a Megyei Jogú Városok Szövetségének támogatásával. Lehetőség nyílt ezáltal a segélyszervezet beregszászi fejlesztőközpontjának felújítására is.

Tüzelő- és élelmiszer-adományok osztásával folytatódott március végén a Megyei Jogú Városok Szövetsége (MJVSZ) által támogatott másfél éves segélyprogram Kárpátalján. A 2017 őszén kezdődött, az Ökumenikus Segélyszervezet két évtizedes munkájába illeszkedő tevékenység során eddig összesen 3350 élelmiszer- és higiénés csomagot, valamint több mint 225 tonna biobrikettet osztottak ki az Ökumenikus Segélyszervezet munkatársai Beregszászban és a járásban nagycsaládosoknak, fogyatékkal élőknek és egyedülálló nyugdíjasoknak.

Az Ökumenikus Segélyszervezet kárpátaljai tevékenységének kiemelt területe a hátrányos helyzetű gyermekek iskolán kívüli fejlesztése. Az MJVSZ összesen százmillió forintos támogatásából megújulhatott a segélyszervezet beregszászi fejlesztőközpontjának épülete is, amely így alkalmassá vált arra, hogy Tanoda típusú (hetven gyermek részére speciális fejlesztőprogramok heti rendszerességgel, szociális kompetenciák fejlesztése, angol nyelvi, matematikai fejlesztés, illetve korrepetálás), valamint Biztos Kezdet Gyerekház típusú tevékenységet is ellásson (tizenhat kisgyermek – hároméves korig – és szüleik támogatása).

A MJVSZ által támogatott segélyprogram bejezéseként a következő hetekben ismét adományokban részesül több száz rászoruló kárpátaljai család. Az Ökumenikus Segélyszervezet munkatársai 1171 élelmiszer-csomagot osztanak ki, és egyenként 250 kilogramm biobrikettet adnak át 358 beregszászi vagy a járásban élő rászoruló nagycsaládosnak, fogyatékkal élőknek, illetve egyedülálló nyugdíjasnak. Az adományok házhoz szállításának költségeit szintén az Ökumenikus Segélyszervezet állja, ez további segítséget jelent a rászorulóknak.

■ Forrás: MÖS

Mit tenne Jézus?

Egy szlogen születése

WWJD – olvashatjuk a rejtélyes rövidítést karkötőkön, pólókon, könyvjelzőkön, falvédőkön. A „Mit tenne Jézus?“, azaz „What Would Jesus Do?“ szlogen milliós profitjai mögött azonban kezdetben nem a nyereszkeskedés szándéka állt, a mottó eredeti megalkotója pedig egy fillért sem látott mindebből. Annak a kalandos és részben szomorú történetnek jártunk utána, amely az egyik legnépszerűbb keresztény szlogen születése mögött áll.

A szlogen keletkezését Charles Monroe Sheldon amerikai prédikátor nevéhez kötik, aki az 1800-as évek végén a kansasi Topekában szolgált. Sheldon 1886-ban tartott egy prédikációs sorozatot, melynek visszatérő kérdése mindig az volt: mit tenne Jézus? A prédikátor a vasárnap esti szertartások népszerűségét szerette volna növelni, és hétről hétre nehéz morális helyzetekről szóló történeteket hozott. A tanmesék kimenetelét mindig csak a következő héten árulta el, így nem csoda, hogy a kíváncsiságtól vezérelt hallgatóság ismét részt vett a szertartáson. A „mit tenne Jézus?“ költői kérdéssel lezárt prédikációk egész héten át foglalkoztatták a híveket, a hallottak nem szálltak el, amint kiléptek a templom kapuján.

Tíz évvel később Sheldon népszerű prédikációi könyv alakban is megjelen-

tek *Az Ő nyomdokain, avagy Mit tenne Jézus?* címmel. Könyvében a lelkész eljátszik a gondolattal, hogy mi lenne, ha a keresztények egy évig minden döntésüket erre az egy kérdésre alapoznák. Egy ügyetlenség folytán azonban a kiadója nem védette le a szerzői jogokat, így több könyvkiadó is megjelentette az írást, szinte fillérekért. Ennek eredményeként Sheldon műve több mint harmincmillió példányban kelt el, és felkerült az ötven legolvasottabb könyv listájára is. A prédikátor bosszankodás helyett azonban inkább örült, hogy ennek a szerencsétlen eseménynek köszönhetően üzenete nagyobb közönséghez is eljutott, és így még többen ismerhették meg Jézus nevét. Akadtak azonban olyan kiadók is, amelyek kisebb honoráriumokkal köszönetet nyilvánítottak a szerzőnek, melyek összértéke Sheldon 1946-ban bekövet-

kezett haláláig is csupán a tízezer dollárt érte el.

Az írás üzenete egy másik szinten is bizonyított, amikor 1900-ban a *The Topeka Capital-Journal* főszerkesztője egy hétre felajánlotta Sheldonnak az újság teljes kreatív felügyeletét. A prédikátor elfogadta az ajánlatot, és elhatározta, hogy úgy fogja vezetni a lapot, ahogyan azt Jézus tenné. Sheldon közreműködésének köszönhetően néhány napon belül a tizenkét-tizenöt ezres előfizetői szám több mint háromszázötvenezerre nőtt! A változtatások között a dohány- és alkoholreklámok betiltása is szerepelt, valamint az alkalmazottak nagyobb megbecsülése. Sheldon eltörölte a hierarchikus rendszert, és mindenkit úgy kezelte – még a gondnokot is –, mintha szerkesztő lenne.

A WWJD rövidítés és a karszalagok gyártása azonban nem Sheldonhoz köthető. Janie Tinklenberg 1989-ben elolvasta Sheldon könyvét, melynek üzenete mélyen megérintette. Tinklenberg elhatározta, hogy ifjúsági szolgálóként a fiatalok figyelmét is ráirányítja erre a kérdésre. Szerette volna, ha tanítványai a mindennapi döntéseiket Jézus cselekedetei alapján hoznák meg. De hogyan bizonyosodhat meg arról, hogy a gyerekek észben tartják a tanítást? Tinklenberg elhatározta, hogy az akkoriban nagyon divatos barátságkarkötők mintájára legyártat háromszáz karszalagot, rajtuk a

szlogennel. Azonban a „Mit tenne Jézus?” mondat túl hosszú volt, így született meg az ikonikus WWJD rövidítés. Az ötlet sikeresnek bizonyult, mivel a karkötő nemcsak örök emlékeztető a gyermekek csuklóján, hanem a rövidítés miatt akár egy jó beszélgetésindító is, amely lehetőséget ad az evangelizálásra.

Tinklenberg akkor sem vette észre, hogy véletlenül aranybányára bukkant, amikor az első háromszáz karkötő elkelt, és még többet követeltek tőle. A karkö-

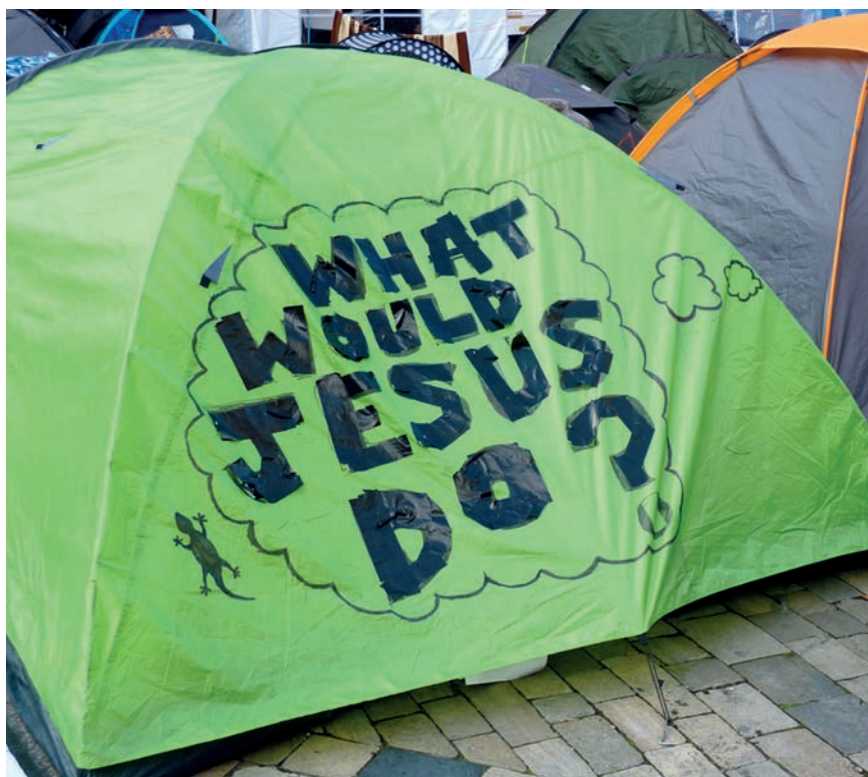
tőket előállító Lesco cég, tapasztalva, hogy a termék népszerű, önálló gyártásba kezdett, és sajátjaként milliószámra adta el a karkötőket. Más vállalatok is felfigyeltek a Lesco sikerére, és követték a sorban. Mire Tinklenberg feleszmélt volna, a WWJD már mindenhol és mindenütt ott szerepelt.

A mai napig több millió terméket adnak el ezzel a szlogennel, és Sheldonhoz hasonlóan Tinklenberg és gyülekezete sem lát semmit a haszonból. Kezdetben Tinklenberg boldog volt, hogy üzenete ilyen sokakhoz elért, véleménye azonban megváltozott, amikor meglátott egy négyszáz dolláros nyakláncot a WWJD felirattal, majd egy keresztény szempontból erősen megkérdőjelezhető társasjátékot. Az üzenet védelme miatt Tinklenberg jogi úton szerette volna orvosolni a problémát, és megpróbálta levédetni a szlogent. Próbálkozása azonban meghiúsult, hiszen túl sokáig várt a lépéssel, így Sheldonéhoz kísértetiesen hasonló helyzetben találta magát.

Garrett Sheldon politológusprofesszor, Charles Monroe Sheldon dédunokája a következőt nyilatkozta a szlogen profitorientált felhasználásáról: „Ironikus, hogy [a vállalatok közül] egyikük sem teszi fel magának a kérdést: mit tenne Jézus? Vagy már feltették, és úgy döntöttek, Jézus nem fizetne, így nekik sem kell.”

■ HARMATI DÓRA

Az írás eredetije március 8-án jelent meg a Kötőszó evangélikus blogon.

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

Milyen az evangélikus böjt?

Sokszor érzem evangélikus körökben, hogy a böjt szóról egyből valami távoli, elvont üzenet jut eszünkbe, melyet főleg a katolikus egyházhoz – vagy szabadkeresztyén, esetleg karizmatikus irányzatokhoz – tudunk kötni, nekünk pedig fogalmunk sincs, hogy egy „jó lutheránusnak” mi a dolga ebben a negyven napban.

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ

Bevallom, fiatalkorom óta foglalkoztat a böjt kérdése. Az Ószövetségben viszonylag hangsúlyos, kegyes szokásként olvashatunk róla, Jézus azonban a tanítványaival nem böjtölt, sőt amikor ezért számonkérte őt a korabeli vallási elit, határozottan visszautasította: „Nem az teszi tisztátalanná az embert, ami bemegy a száján, hanem ami kijön a szájából, az teszi tisztátalanná az embert.” (Mt 15,11) Bár a böjtölés az evangélikus szokásrendből már szinte teljesen kikopott, tudjuk azért, hogy az ógyházi hagyományban igen határozottan megjelent mint az önmegtartóztatás, mi több, egy idő után az önsanyargatás egy formája, nemsokára pedig mint érdemszerző cselekedet.

A „jó lutheránus” olvasó pedig máris borzong – nagyon helyesen, mert Luther a páli és jézusi tanításra alapozva határozottan szembement azzal a gondolattal, hogy cselekedeteinkkel érdemeket, sőt akár az üdvösségünket is megszerezhetnénk. „Akik életükben és halálukban nem az ő jóindulatára, kegyelmére és jóakarására támaszkodnak, hanem ezeket másutt vagy önmagukban keresik, mindazok megszegik ezt a parancsolatot [az elsőt

– a szerk.], és valósággal bálványimádók, még akkor is, ha minden más parancsolatot megtartának is, és az összes szentnek az imádsága, böjtölése, engedelmsége, tisztasága, büntelensége az övék volna is.” (Luther Márton: *A jócselekedetekről*)

Fontos azonban látni, hogy akkor is hanyagul járunk el, amikor a böjtöt egy letűnt kor túlhaladott istentiszteleteként aposztrofáljuk. A látszat ellenére a böjtnek ez a megítélése se nem evangélikus, illetve ami ennél jóval fontosabb: se nem biblikus. Az Újszövetségben is rengeteg utalást és tanítást találunk a böjtről és a helyes gyakorlatáról (Mt 6,16; Mt 17,21; Mk 2,20b; ApCsel 13,2; 2Kor 6,5 stb.).

Ha a helyes böjt mibenlétén gondolkodunk, fontos meghatározunk mindegyikét magának a böjtnek a fogalmát. A böjt lényege nem a méregtelenítés, nem a tápanyagmegvonás, még csak nem is az önostorozás, jócselekedetek felhalmozása vagy olyasmi, amivel ki lehetne könyörögni valamit Istentől. Az egyik legérthetőbb leírást Ézsaiás próféta könyvének 58. fejezete adja: „Nekem az olyan böjt tetszik, amikor leoldod a jogtalanul fölrakott bilincseket, kibontod a járom köteleit, szabadon bocsátod

az elnyomottakat, és összetörsz minden járomot!” (Ézs 58,6 – érdemes elolvasni a teljes fejezetet.)

A helyes böjt hangsúlya nem rajtam van, azon, hogy én mit teszek. A hangsúly azon van, aki elrendeli a böjtöt: „Nekem az olyan böjt tetszik...” Azon, hogy úgy tartsak önvizsgálatot, hogy abban a legkevésbé legyek előtérben, hanem sokkal inkább Urunk és az, ami neki tetszik, amit ő akar kiformalni. Luther azt mondja – ugyancsak *A jócselekedetekről* című írásában – a böjtről: „Azért, amint már mondtuk, a böjtölésnél, virrasztásnál és munkánál ne a magában való cselekedetet tartsuk állandóan szem előtt, se a napokat vagy azok nagy számát, se az ételeket, hanem azt, hogy az elbizakodott, buja Ádámot megakadályozzuk vágyaiban.”

Sokszor olvassuk a Bibliában, hogy kiélezett helyzetekben, kifejezetten nehéz időkben istenkövető emberek böjttel erősítették Istennel való kapcsolatukat. Isten Ézsaiás szájából a korabeli vezetőkhöz szól, ahogy egykor Jézus a gazdag ifjúhoz: az elé járuló embertől nem azt kéri, amit könnyen odaad, hanem azt, ami a szívében Isten előtt helyezkedik el, vagy azt, ami olyan mélyen rejtőzik, hogy megtalálásához a böjt nem hétköznapi cselekedetére van szükségünk, ki kell lépünk hozzá a mindennapi rutinból.

Hogyan böjtöljön tehát a „jó evangélikus”, az evangélium jó hordozója? „Kézzel, lábbal, szívvel, szájjal” – ahogyan azt az ifjúsági dalban énekeljük. Úgy, hogy ez a negyven nap szent idő lehessen. Az Istenhez fordulás, a kapcsolat megújítása az ő fényében, az ő igéjének tükrében való önvizsgálat – erről szól a böjt. Ha csoki nélkül, akkor csoki nélkül, ha hús nélkül, akkor hús nélkül. A cél az óemberünk megsanyargatása, Istennel való kapcsolatunk erősítése, hogy Krisztus által ellenállhassunk régóta zaklató kísértéseinknek.

Ehhez nem valami „bűnös élvezetet” kell megvonnunk magunktól, hanem valamit még inkább vagy újra oda kell szentelnünk Istennek – gyakran a legdrágábbat.

■ RICZINGER PÉTER

Az írás eredetije március 6-án jelent meg a Kötőszó evangélikus blogon.

Luther Márton a böjtről

[...] Sajnos sok elvakult ember azért sa nyargatja magát (akár böjtöléssel, virrasztással vagy akár munkával), mert azt hiszi, hogy ezzel jócselekedetet végez, és magának nagy érdemeket szerez; az önsanyargatásnak annyira nekibuzdul, annyira tönkreteszi testét, hogy ebbe csaknem belebolondul. De még ezeknél is sokkal elvakultabbak azok, akik a böjtölést nemcsak az időtartam és a mennyiség szerint ítélik meg, hanem az ételek neme szerint is; azt hiszik, hogy sokkal jobb, ha nem esznek húst, tojást vagy vajat. [...] Böjtölésükkel nem is akarnak mást elérni, csak azt, hogy magát a cselekedetet elvégezzék, és azt hiszik, hogy ha ezt megtették, akkor már minden rendben van. Arról meg nem is szólok, hogy sokan meg úgy „böjtölnek”, hogy hallal meg más böjtös étellel jól „teleböjtölik” a hasukat, és annyit vedelnek rá, amennyi csak beljükhöz fér, úgyhogy a hús, tojás és vaj fogyasztásával sokkal inkább megközelítették volna a böjtölés igazi fogalmát, és sokkal nagyobb nyereséggel böjtölhettek volna. Az ilyen „böjtölés” a böjtnek és Istennek egyenes megcsúfolása.

Azért nem bánom, ha valaki saját tetszése szerint határozza is meg a böjt napját, időtartamát és ételeit, feltéve, hogy az illető mindig tekintettel van testére is. Csak annyit böjtöljön, virrasszon és dolgozzék, amennyit teste buja vágyának megfékezése megkíván, és még akkor se többet, ha azt a pápa, az egyház, a püspök, a gyóntatóatya vagy bárki más parancsolta is; a böjtölés, a virrasztás és a munka módját, mértékét ugyanis sohasem az idő, a napok és ételek határozzák meg, hanem a testi vágy és kény fokozódása vagy gyengülése. Mert a böjt, a virrasztás és a munka csak azok fékezésére és elfojtására vannak rendelve. Ha a testi vágy nem volna meg bennünk, akkor nem lenne különbség evés és böjtölés, alvás és virrasztás, munka és henyelés között, és az egyik éppen olyan jó lenne, mint a másik.

Huszadszor. Ha valaki azt tapasztalná, hogy testi vágyát jobban fokozza a halétel, mint a hús vagy tojás, akkor ne egyék halat, hanem húst. Ha azonban azt tapasztalná, hogy a böjtöléstől szédül és zúg a feje, vagy hogy gyomrának és testé-

nek ártalmára van, vagy hogy testi vágyának elfojtására nincs is szüksége, akkor egyáltalán ne is böjtöljön; egyék, aludjék, pihenjen annyit, amennyit az egészsége megkíván, tekintet nélkül arra, hogy ezzel vét-e valami egyházi vagy szerzetesi törvény ellen vagy sem. Ugyanis semmiféle egyházi vagy szerzetesi törvény nem követelhet és nem írhat elő több böjtölést, virrasztást és munkát, mint amennyi a testiség és kény megfékezésére és elfojtására szükséges. Aki azonban túllő a célon, és olyan mértéktelenül eszik, alszik, hogy az már a testnek kárára van, vagy pedig többet böjtöl és virraszt, mint amennyi a

Azért, amint már mondtuk, a böjtölésnél, virrasztásnál és munkánál ne a magában való cselekedetet tartjuk állandóan szem előtt, se a napokat vagy azok nagy számát, se az ételeket, hanem azt, hogy az elbizakodott, buja Ádámot megakadályozzuk vágyaiban. [...]

De óvakodnunk kell azoknak a megbotránkoztatásától is, akik ezt még nem értik meg, és akik nagy bűnnek tartják azt, ha valaki nem az ő szokásuk szerint böjtöl vagy eszik. Ezeket szeretettel kell oktatnunk; nem szabad őket lenéznünk vagy viselkedésünkkel készakarva megbotránkoztatnunk őket, hanem jól meg-

A TENERIFEI (SPÁNIAIORSZÁGI) MEGVÁLTO-TEMPLOM BELSŐ TERE

testi vágy elfojtására szükséges, és ezzel annyira tönkreteszi szervezetét, hogy a feje is szédül bele, az ne képzelje, hogy ő ezzel „jócselekedetet” vitt véghez, és ne is mentegesse magát semmiféle egyházi vagy szerzetesi törvénnyel. Az ilyen ember önmagát teszi tönkre, és valósággal öngyilkosságot követ el. A testet ugyanis nem azért kaptuk, hogy természetes életét és működését megöljük, hanem hogy buja vágyát elfojtsuk, kivéve, ha a testi vágy olyan erős, hogy a szervezet megromlása nélkül nem tudnánk ellenállni.

okolva meg kell magyaráznunk nekik eljárásunk helyes voltát, és így lassanként vezessük őket erre a belátásra. Ha azonban nyakaskodnak, és nem hallgatnak ránk, akkor csak hadd menjenek a maguk útján, és cselekedjenek a maguk esze és belátása szerint. [...]

Forrás: Luther Márton: A jócselekedetekről. Megjelent a Luther Válogatott Művei 2. – Felelősség az egyházért című kötetben (szerk. Csepregi Zoltán; Luther Kiadó, Budapest, 2017, 67–69. o.).

Harmincéves a Mevisz

Idén is lesz Bárka-passiókörút

A Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség, közismertebb nevén a Mevisz 1988. december 17-én alakult meg. Az évfordulós ünnepségsorozat nyitánya múlt év adventjének egyik szombatján, a hagyományos Bárka-karácsony alkalmával zajlott. Az Evangélikus Élet magazinban akkor egy hosszabb lélegzetű cikk elevenítette fel a szervezet létrejöttét, a kezdetek nem épp akadálytalan esztendeit. Írásunkban Vértesy Máté elnökségi tag és Gyulai Ágnes irodavezető a már hosszú évek óta hagyományos mozgássérült-passióra irányítja a figyelmet.

FOTÓ: VARGA GÁBOR-VARGOSZ

Mára látszólag egyetlen szakcsoport maradt meg az egyesület keretein belül: a Bárka, a fogyatékkal élők szabadidős tevékenységeit szervező csoport. Az ebben részt vállaló önkéntesek viszont okkal érzik úgy, hogy épp ez az a tevékenység, amely magába sűríti a Mevisz lényegét.

Adventi megerősítés

Még mindig kapunk visszajelzéseket arról, hogy a „születésnap” adventi program önmagában is megmutatta a szervezet sokszínűségét és egymás elfogadásának fontosságát. Százhusz fő – köztük az alapítók, akiket tréfásan „harminc-pluszosoknak” nevezünk – és a jelenlegi „táborosok” együtt kísérleteztek a BibLab programon, és táncoltak a kerekesszékeseknek átalakított koreográfiára. Németh Zoltán „régibárkás” lelkész igehirdetése és dr. Fabiny Tamás püspök köszöntője újabb lendületet adott a ránk váró feladatok megvalósítá-

sához. A Mevisz igyekszik a régi értékeket képviselve megmaradni, ugyanakkor folyamatosan megújulni és megfelelni a jelen, illetve a jövő kihívásainak.

Mozgássérült-passió

A jelentősebb programok sorát az idén tizenhatodik alkalommal megrendezendő mozgássérült-passióval folytatjuk.

Ismert, hogy minden évben egy kis csapat indul útra, hogy a fogyatékkal élők és segítők együtt mutassák be Krisztus szenvedéstörténetét. E passiókörútnak két alapvető – már az alapítók által meghatározott – célja van. Egyrészt hogy segítse a sérülteket az önkifejezésben és az adni képes emberekként való megmutatkozásban. Másrészt azzal, hogy Krisztus szenvedéstörténetének szereplőit fogyatékkal élő emberek jelenítik meg, a gyülekezetek ember- és istenképe is formálódik. Ezenkívül persze szeretnénk, ha ezek az előadá-

sok rámutatnának az átgondolt akadálymentesítés fontosságára is...

A passió szereplői az ország különböző pontjairól érkeznek. A szövegkönyv közös megírása, a próbahétvége és az előadások hetében együtt töltött idő, a közös élmények minden évben szoros közösségre kovácsolják a mozgássérült és nem mozgássérült szereplőket, komoly lelki beszélgetéseknek is teret nyitva gazdagítanak ezáltal minden résztvevőt. Külön örülünk annak, amikor az előadások után ugyanezt élhetjük át a helybeli testvérekkel is.

Legtöbbször sokféle képpel látunk már passió-előadást, azonban a könnyes szemekből és a végén a hosszú, meglehetősen kegyetlenül érzékeljük, hogy ezek az előadások különösen nagy hatással vannak a gyülekezetek tagjaira.

Belső elköteleződés

A kis csapat nagyon sokat készül a passiókörútra. Törekszünk arra, hogy ne csak átadni tudjuk Isten szeretetét, hanem mi magunk is átérezzük annak a súlyát, mi is történt ott és akkor Jeruzsálemben.

Egy sérült embernek olykor talán könnyebb azonosulnia a szenvedéstörténet bizonyos helyzeteivel. Gúnyolódások, várakozás egy kínos helyzetben, függőség egy másik ember döntéseitől – megannyi ismerős szituáció. Ugyanakkor eljátszani, bemutatni valamit a reá figyelő gyülekezet vagy iskolai gyereksereg előtt nagyon ösztönző, lelkesítő és vigasztaló tud lenni. A legtöbb egykori szereplő még ma is konkrétan emlékszik jelenetekre, részletekre, az előadás során látott arcokra, mosolyokra.

A passiókörút alkalmával minden évben más-más gyülekezeteket látogatunk meg; idén Békéscsaba és környéke a cél. Várjuk a testvéreket a békéscsabai, a szarvasi és a tótkomlói evangélikus templomba, illetve a mezőberényi iskola csendesnapjára. A körút lezárása nagypénteken lesz Budapesten, a Deák téri evangélikus templomban. Találkozunk, hogy együtt vihezzük tovább Urunk feltámadásának örömhírét! ■

Sorozatok és vendégek

Nem tudom, az adventi és böjti sorozatok ötletét honnan loptuk, de nagyon népszerűek voltak. Egy héten át minden este más és más lelkész hirdette az igét, tehát hat különböző hang, stílus, vérmérséklet és küllem hordozta az áldott üzenetet. Jó volt ez és nagy lehetőség. A mi életünkben is sokféleképpen szólt az íge. Isten követe volt számunkra szerzetes pap és kocsmatöltelék, zene, ének, könyvek, tehát szerettük ezeket az alkalmakat. Prédikáció után ráadásul még a vacsora mellett jó kis beszélgetések is voltak, kapcsolatokat ápolunk, egymás hite által épültünk. Kell ennél több?

Egy darabig normálisan is ment a dolog. Aztán történt egy kis gikszer. A sorozatokra kezdett rákapni a többi gyülekezet is. A lelkészek rohagáltak jobbról balra, szöszéket cseréltek, futottak a következő alkalomra, szóval pont a dolog jó íze veszett el. Egy nap aztán eljött a vég.

A férjem csalódottan tette le a telefont.

– X. se vállalja – csóválta a fejét. – Későn kezdtek el szervezni.

– Későn? Mi? Hiszen még november sincs! – méltatlankodtam.

– Tele naptárak viszont már vannak – biccentett reménytelenül.

Törtük a fejünket, mi legyen. A katolikus papok hajnaltól napestig repesztnek a falvak között. Őket képtelenség elkapni. A reformátusok mifelénk állandóan építkeznek. Azok is mozdíthatatlanok. A miénk épp az imént mondták le sorban a felkérést. Kis homlokrancolás, körömrágás, sóhajtozás után pattant ki férjem fejéből az ötlet: hívjunk laikusokat!

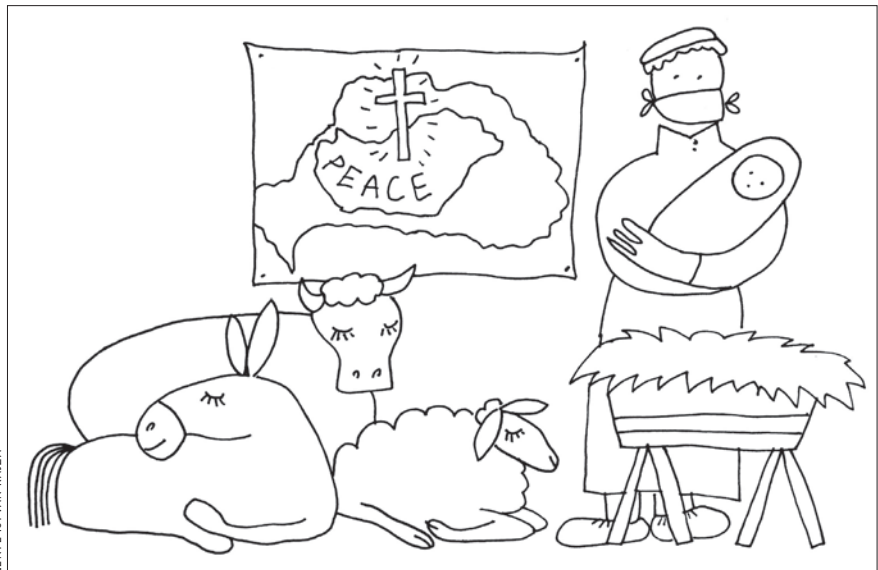
Ezen én rögtön könnyesre nevettem magam. A nem alföldiek kedvéért elmondom az okát vidámságonnak. Nálunk, ott hon laikusnak a... nos, a rendkívül gyenge képességűeket nevezik. Mulatságosnak tűnt elképzelni, hogy ülünk a gyülekezeti teremben, és tátott szájjal várjuk, be tudja-e fejezni a mondatot laikus testvérünk. De a férjem gyorsan kiábrándított:

– Ne neved! Igazság szerint egyházi értelemben te is laikus vagy! – és elmagyarázta a fogalom valós tartalmát.

A presbitérium elég hamar és könnyen rábólintott: jó, a túlterhelt egyházi

személyek helyett hívunk csak nyugodtan laikusokat. És aztán fél óra alatt öt prédikálni kész embert is ajánlottak a környező gyülekezet lelkészei. De a hatodik este, az nem akart gazdára lenni sehogy sem.

Ötleteink persze lettek volna a mi környezetünkben is. Csak az a baj, hogy ha valakit elég jól ismer az ember, annak a hátrányait is elég jól ismeri. Józsi bácsi ha szót kap, vagy négy óra hosszat nem fog levegőt sem venni, nehogy leállítsák. Gazsi bácsi a mély hite ellenére is hallgathatatlan, mert a sváb és a magyar nyelv különös elegyében még szlovák feleségének szókinéséből is be-beilleszt néhány

LENTE ISTVÁN RAJZA

kifejezést. István bácsi, a kackiás bajuszú nagy magyar minden létező alkalmat megragad, hogy bizonyítsa, Mária eredetileg magyar származású volt. Péter bácsi pedig a betlehemi jászolról nyilván az istállózó állattartásra fog asszociálni, és azt elemzi majd hosszasan.

Szóval: maradjunk a realitás talaján. Valaki más kell. De kicsoda?

– Tudom már! – csapott a homlokára a férjem. – Hívjuk meg az öcsédet!

A testvérem kertész, fiatal, lelkes, presbiter, szokott bizonyoságot tenni. Hurrá, jobb már nem is lehetne! Öcsém meglepődött a felkérésen, de aztán megtisztelő feladatként fogadta. Jó, készül, jön.

Csodás! Megvan az egész sorozat. Plakátot készítettünk: „Imahét laikusok-

kal”. Ez ellen én még mindig berzenkedtem egy kicsit, de nem találtunk jobb szót, amely kifejezte volna vendég igehirdetőink státuszát.

És jött az első nap, amelyen kiderült, hogy az Y.-beli meghívott bácsi is hosszasan beszél, és hamisan énekel, viszont sokat. Kedden meghallgattuk a Z.-i egyházfit, aki szerint „ha a gyülekezeti tagok nem szemetelnének annyit a templomban, Jézusnak meg se kellett volna születnie”. Szerdán a csacsi, az ökör és a juhok békés természetét állították elének példaként Urunk fogadására. Csütörtökön a nem steril körülmények közötti szülés veszélyeit fedte fel előttünk egy orvos testvér. Pénteken a magyar népnek a világbéke helyreállításában játszott szerepét ismerhettük meg.

És jött a szombat, amikor is öcsém kiállt, és nagyon izgult, rettenetesen zavarban volt, de az ígéről beszélt, üzenete volt a mondanivalójának, időben befejezte az alkalmat. Vagyis minden teljesen normálisan ment.

Szó, ami szó, büszke voltam a testvéremre, úgyhogy csak a dicséret bezsebelésére megkérdeztem egy néit a gyülekezetből, milyennek találta az alkalmat.

– Hát mit mondjak, szép volt! – felelte. – Különösen ahhoz képest, hogy laikus.

Öcsém kikerekedett szemmel meredt rá, a férjem meg minden fegyelmeztetését latba vetve próbált nem nagyon hahotázni. Mert az a megkérdezett néni – ha hiszik, ha nem – alföldi volt!

■ FÜLLER TÍMEA

Selyemsálam

Most elárulok nektek egy titkot magamról: kislánykoromban volt egy hernyóm. Rengeteg állat vett körül, de ez a hernyó különösen kedves volt számomra. Egyrészt mert gyönyörű volt, másrészt mert kinyitotta nekem a világot. (Kutyatejszender hernyója volt különben. Kerestetek rá az interneten a képére, tényleg szépséges.) Színes volt, csikos és pöttyös egyszerre, a feje piros, hátul pedig, mint valami kiskutya, billegő piros-fekete farkát csóválgatta, ahogy komótosan haladt a levelek

között. És mindig csinált valami érdekeset. Legtöbbször evett, vagy lánctalpszerű mozgással haladt előre.

Öcsémrel sok időt töltöttünk a megfigyelésével. Jegyzeteket készítettünk róla, mit eszik szívesen, és mit nem fogad el. Néha megmértük, mennyit nőtt a hossza. A súlyát sajnos nem tudtuk, anyukám hallani sem akart róla, hogy a konyhai mérlegéhez hozzáérjen a „csúfdög”. Mi viszont pompás állatnak tartottuk. Még idomítani is megpróbáltam, mint valami nemes vadat. Az ujjamon

mászott, és egyet a kedvenc levelei közül kicsit magasabbra tartottam az orra előtt. Akkor ügyesen fölbillent érte, és elvette.

A nyári szünet egyik legizgalmasabb része volt nevelgetni, figyelgetni ezt a különleges teremtményt. Aztán egyszer csak nyoma veszett. Én bögtém, hogy valami talán fölfalta. Öcsém a gonosz szomszéd gyerekeket vádolta, hogy biztos ellopták. Apukám meg leült mellém, és elmesélte, micsoda átváltozásokon mennek keresztül életük során a lepkék. Ez a metamorfózis, már biztosan

hallottatok róla. Petéből lárva (ez volt a mi hernyónk is), lárvából báb (amely egy becsomagolt, alvó lényre hasonlít), bábból kifejllett lepke (más néven imágó) lesz.

De ezzel nem ért véget a lepkészás a családban. Mert apukám azt is elmesélte, hogy a nagyiék eperfái (van, ahol szederfának nevezik ugyanezt a növényt) milyen fontosak voltak az ő gyerekkorában. A mi vidékünkön is próbálkoztak akkorig sokféle egzotikus dolog megtermelésével. Az akkori gyerekek házi kedvence mifelénk így lett a selyemhernyó.

Ez a kis lárva szőrös, fekete csúfságként bújik ki a petékből, hogy aztán egyen és egyen és egyen és egyen hat héten át. Mivel a hernyók óriási tempóban nőnek, többször vedlenek, hogy a kinnőtt bőrt egy új, nagyobbbal váltsák fel. A méretük végül a hét-nyolc centimétert is eléri, és szőrös feketéből csupaszhévíré válnak. Amikor elérik a végleges méretüket, egy ágon selyemfonalat eresztenek, és azzal körültekerik magukat. Így, ennek a gubónak a rejtekében változnak át lepkévé.

Persze a lerakott körülbelül ötszáz pette közül kevésnek adatik meg, hogy végigjárja valamennyi fejlődési szakaszát. A legtöbben meleg levegőn kiszárvá végzik. Az emberek ezért tenyésztik őket. Amikor a

gubó lakója elpusztult, letekerik róluk az értékes selyemfonalat, amely gubónként körülbelül ötszáz-háromezer méter hosszú. Ez a szál olyan vékony, lágy és fényes, hogy némi átalakítás után csodálatos textilek elkészítésére lesz alkalmas.

A valódi selyem drága és ritka. Olyan könnyű, hogy nem kilogrammban, hanem grammokban mérik. Olyan leheletnyi finom, hogy egy hatalmas kendő is átfér egy karikagyűrűn. Mindeközben igen erős, jó nedvszívó és szépen festhető, díszíthető.

Na, amikor ezt megtudtam, az volt az a pillanat, amikor hét-nyolc éves kislánycént elkezdtem vágni egy selyemsálra.

Aztán sok év telt el. Még csak látni sem láttam selyemsálat, kizárólag képen. Amikor meg a valóságban megpillantottam, sajnos az ára is rá volt tűzve. Maradjunk annyiban, hogy több nulla volt a végén, mint amennyit megengedhetek magamnak. Később lett selyemfestő barátom, akinél rendszeresen megcsodálhattam a gyönyörű, összefolyó színekkel díszített finom textilt. Mindig megrendelésre készítette, és az elkészült remekműveket soha senki nem hagyta ott nála. Néztem, ahogy dolgozik: mint egy álom, úgy született meg minden selyemkép. Meg is tapinthatam a drága alapanyagot.

A még keretre nem feszített selymet áthúztam a karikagyűrűmön. Tényleg könnyedén átfért. A drogériában fogselymet vettem, amely több összesodort, finom szálból áll, és valóban nagyon erős. De selyemsálam nem lett.

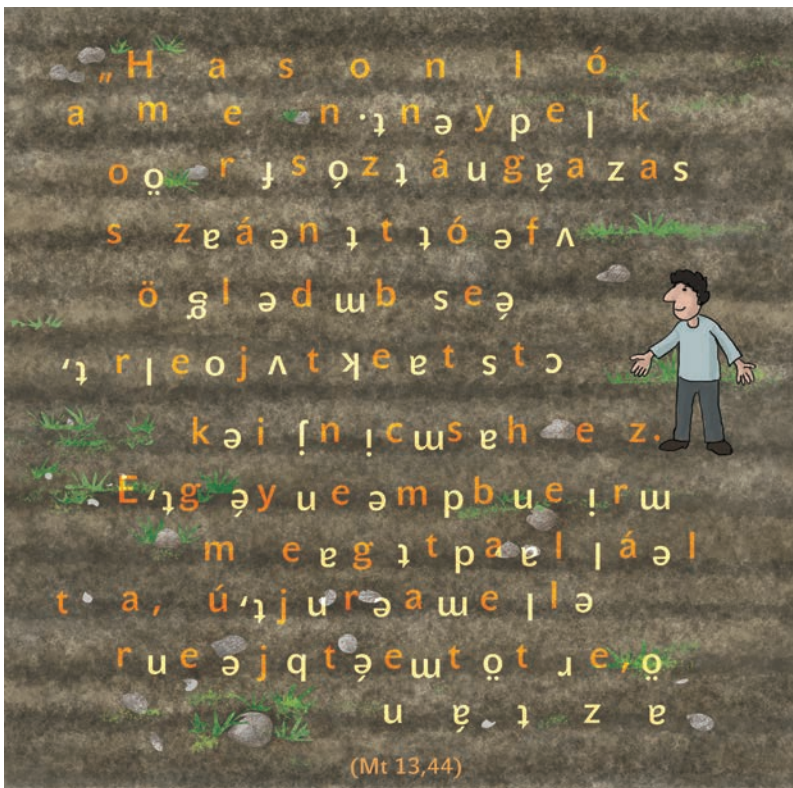
Egészen az elmúlt hétig. Egy használatruha-kereskedésben éppen meséléshez kerestem könnyű kendőket, amikor a kezembe akadt egy gyanúsán vékony anyag. Selymes volt, puha, elképesztően finom, szinte súlytalan. Megkerestem rajta a feliratot: „Silk 100%”. Ezt nem hiszem el! Ez nem lehet igaz, biztosan van valami csali ebben. Körülnéztem, hol a kandi kamera. De nem volt.

Aztán hogy tovább kerestéltem, még egy és még egy előkerült. Hatalmas, csodálatos, könnyű kendők. Az egész nagyon megrendített. Megkérdeztem az eladót, látott-e már selymet. „Persze – felelte –, majdnem mindig van.” Aztán egy kicsit felpillantott a papírjai közül: „Meg kell nézni, nincs-e valami színhiba rajta, mert az előfordulhat.”

Micsoda?! Majdnem mindig van? És lehet – de csak lehet! –, hogy van rajta valami színhiba? (Mi az a színhiba?) Nekem a selyem maga volt érdekes! És évek óta járok ide, valószínűleg több mint száz selyemsál és kendő hevert már az orrom előtt anélkül, hogy észrevettem volna őket. Szinte szédültem. Száz százalék selyem, finom és könnyű, tökéletes, és fillérékért az enyém lehet rögtön.

Kifizettem a nevetséges árat, hazavittem a „kincseimet”, és óvatosan átmostam őket. Még mindig vártam, hogy történik valami váratlan szörnyűség. Szétesnek vagy elporladnak a kezemben, de semmi ilyesmi nem történt. A három selyemsál (a két barátomnak és nekem) már kint lengedezett a szélben, amikor rájöttem, hogy valahol valaki nem tudta, nem értette meg, micsoda kincset érő dolog birtokosa. Úgy adott túl rajta, hogy eszébe sem jutott a több száz gubó, az elkészítéshez szükséges rengeteg emberi munka, a természet csodálatos terméke, a selyem és hozzá a festő fantáziája, a színek csodájának értéke.

A selyemkendőmről eszembe jutott a hernyóm, amelynek azóta valószínűleg az ük-ük-ükunokája rágcsálja valahol a világon a leveleket. És talán van valahol egy kislány is, aki rácsodálkozik pompás mintázatára. Meg eszembe jutott egy példázat is, amelyet Jézus mondott Isten országáról. ■

BÓDI KATALIN RAJZAI

A narancsszínű betűkön lépegetve eljuthatsz az elrejtett aranymondásig

Autó eladó. Első tulajdonostól jó állapotú, ötéves Kia Carens 1.6 GDI EX eladó. Magyarországon újonnan forgalomba helyezett; szervizkönyvvel; garanciális, 102 910 kilométert futott. 135 lóerős, benzines, elsőkerék-meghajtású. Hátsebességes manuális váltó, ABS, ASR, tempomat, szervokormány, centrálzár, automata klíma, vezetőoldali, utasoldali és függőnylégzsák, elektromos ablak elől és hátul, elektromos tükör, színezett üveg, CD-s autórádió, autótelefon. Műszaki vizsga érvényessége: 2019. április. Ár: 3 399 000 forint. Érdeklődni: balint.antal@lutheran.hu; telefon: 20/824-6369.

Ahogy te látod – cikkírói pályázat evangélikus fiataloknak

A Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója – az egyház 1%-os kampányának jegyében – pályázatot hirdet 14–18 év közötti fiatalok részére *Ahogy én látom* címmel.

A pályázók maximum három írással pályázhatnak, amelyekben saját gyülekezetük, gyülekezeti alapítványuk vagy evangélikus iskolájuk életét kell érdekfeszítően bemutatniuk.

Az RTF vagy Word formátumban e-mail-csatolmányként beküldendő kéziratok terjedelme maximum három A4-es oldal, azaz legfeljebb 5400 karakter lehet (Times New Roman betűtípus, 12-es betűméret, másfeles sortáv). A kísérő e-mailben kérjük feltüntetni a pályázó nevét, életkorát, valamint a bemutatott intézmény (gyülekezet, alapítvány) nevét és pontos címét.

A kéziratoknak – „Ahogy én látom” tárgymegjelöléssel – 2019. április 15-én éjfélig kell beérkezniük a Luther Kiadó e-mail-címére: kiado@lutheran.hu.

A pályaműveket a kiadó szakmai zsűrije értékeli, az eredményről minden pályázót e-mailben értesítünk.

Díjak: a legjobb írásokat közzétesszük egyházunk médiafelületein, továbbá az első három helyezett ingyenesen vehet részt a Luther Kiadó szervezésében 2019. július 7–13. között tartandó budapesti médiatáborban.

Luther Kiadó

Pályázati felhívás nevelési-oktatási intézmény vezetői álláshelyének betöltésére. Az Alberti Evangélikus Egyházközség presbitériuma pályázatot hirdet az Alberti Evangélikus Egyházközség Óvodája óvodavezetői (magasabb vezető) munkakörének betöltésére. A jogviszony időtartama: határozatlan idejű jogviszony. A foglalkoztatás jellege: teljes munkaidő. A vezetői megbízás határozott időre, öt évre, 2019. augusztus 1-jétől 2024. július 31-éig szól. A munkavégzés helye: 2730 Albertirsa, Pesti út 104. A munkakörbe tartozó, illetve a vezetői megbízással járó lényeges feladatok: az intézmény szakszerű és törvényes működtetése, az óvodavezetői feladatok ellátása a vonatkozó jogszabályok és munkaköri leírás alapján. Illetmény és juttatások: az illetmény megállapítására és a juttatásokra a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény, valamint a 326/2013. (VIII. 30.) számú kormányrendelet rendelkezései, továbbá a Magyarországi Evangélikus Egyház vonatkozó jogszabályai az irányadók. Szolgálati lakást nem tudunk biztosítani. Pályázati feltételek: főiskolai szintű óvodapedagógusi végzettség és szakképzettség • a pedagógus-szakvizsga keretében szerzett intézményvezetői szakképzettség vagy a szakképzettség megszerzésének legkésőbbi határideje: 2019. június 30. • legalább öt év óvodapedagógus-munkakörben szerzett szakmai gyakorlat • az intézményben pedagógus-munkakörben fennálló, határozatlan időre, teljes munkaidőre szóló alkalmazás vagy a megbízással egyidejűleg pedagógus-mun-

kakörben történő, határozatlan időre, teljes munkaidőre szóló alkalmazás • a jelentkező evangélikus vallású, konfirmált legyen • lelkeszi ajánlás.

A pályázat tartalma: a pályázó munkahelyének, beosztásának bemutatása • részletes szakmai önéletrajza • az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programja, szakmai helyzetelemzésre épülő fejlesztési elképzelései. A pályázat mellékletei: a legmagasabb iskolai végzettséget igazoló okiratok másolata; a pályázat befogadása esetén az eredeti okiratok bemutatása • érvényes erkölcsi bizonyítvány • nyilatkozat arról, hogy a pályázó hozzájárul személyes adatainak a pályázattal összefüggő kezeléséhez.

A munkakör legkorábban 2019. augusztus 1. napjától tölthető be. A pályázat benyújtásának határideje: 2019. május 15. A pályázati kiírással kapcsolatosan további információt Szilák-Túri Krisztina lelkész asszony nyújt a 20/824-6505-ös telefonszámon. A pályázatok benyújtásának módja: postai úton, a pályázatnak az Alberti Evangélikus Egyházközség címére való megküldésével (2730 Albertirsa, Pesti út 106. Pf. 18). A borítékra kérjük ráírni: intézményvezetői pályázat. A pályázatok benyújtására és közzétételére vonatkozó hatályos előírásokat a Magyarországi Evangélikus Egyház 2005. VIII. tv. 60. §-a, a 2011. CXC. törvény a köznevelésről, valamint a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) Emmi-rendelet tartalmazza.

Ökumenikus találkozó. Minden hónap harmadik vasárnapján, áprilisban 16 órakor ökumenikus találkozóra, istentiszteletre és előadásra várjuk az érdeklődőket a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székházába (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.), a földszinti tanácsterembe *Az egyház egységéért – az év egészében* gondolat jegyében. Az április 21-i előadás témája: *Fizika, folyamatos teremtés – Krisztus-hit*. Előadók: Békássy Csaba fizikus, dr. Erdélyi Csaba egyetemi docens és prof. dr. h. c. Széchy Béla József lelkész, a Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend apátja. A teljes liturgiájú, eucharisztikus (úrvacsorai) istentisztelet ígértetésének témája: *Csend – Krisztusra összpontosító meditáció*. A szent szolgálatot dr. Hegyi Balázs római katolikus plébános végzi. Szeretettel várjuk a korábbi Farkasréti Ökumenikus Közösség, a volt KÖT, a Fokoláre, az Ökumenikus Lelkészkonferencia, a hittudományi egyetemek, valamint az International Ecumenical Fellowship régi és új érdeklődőit, barátait, különös hangsúllyal a tabániakat is.

Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend

Akkreditált mentálhigiénés lelkigondozó szakirányú továbbképzést hirdet 2019 szeptemberétől a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézete az Evangélikus Hittudományi Egyetemen és a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolával együttműködésben. A felvétel kritériuma: BA, MA, főiskolai vagy egyetemi hitéleti végzettség, egyházi ajánlás és személyes alkalmasság. A képzés időtartama 4 félév, 560 óra (havonta 2 nap + 2 intenzív képzési hét). Jelentkezési lap és bővebb információ az SE Mentálhigiéné Intézet honlapján található: Mental.semmelweis.hu. A képzésről személyes tájékoztatást ad dr. Török Gábor Pál (telefon: 20/663-2389; e-mail: torok.gabor@public.semmelweis-univ.hu).

Középpontban a lutheránus ifjúság

Az erdélyi lutheránus ifjúsági találkozó a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház és az Evangélikus Ifjúsági Keresztyén Egyesület legnagyobb, kétévente megszervezett ifjúsági megmozdulása. Az evangélikus ifjúsági munka csúcsmegrendezvénye, seregszemléje a fesztivál; itt találkoznak az egyházközségek ifis csoportjai határon belülről és túlról. A negyedik Köz-ép-pont július 9–13. között várja az érdeklődőket Tusnádfürdőn.

Ha kíváncsi vagy, miként lehet a 21. század kihívásai között megélni a kereszténységet, hogyan lehet hitről, identitásról, családról és szeretetről gondolkodni, akkor látogass el te is Tusnádfürdőre!

A negyedik Köz-ép-pont központi kérdésére – „...szeretsz-e engem?” (Jn 21,16) – nemcsak Simon Péternek kellett válaszolnia, hanem korunkat és benne minket is provokál ez a kérdés. Simon Péter háromszori tagadása ugyanannyi bizonyágtételt igényelt, konkrét kérdésekre konkrét válaszokat várt. Őt a feltámadott Krisztus kijózanította. Felismerte, mekkorát hibázott azzal, hogy nem adott igazán hitelt Jézus szavainak, hanem a maga igazát hajtogatta. Amikor szembe-sült a valósággal, megdöbbenve vette tudomásul, hogy milyen rövidlátó, tévelygő ember volt. Jézus azonban nem számonkéréssel hozta rendbe Péter életét, hanem rámutatott a magát másokért odaadó igaz szeretetre.

Azóta kétezer év telt el, de ma is nap mint nap így jön el hozzánk a feltámadt és megdicsőült Krisztus. Ő az, aki hozzánk hajol, és megkérdezi: „Szeretsz-e engem? Hozzám tartozol-e?” Életformánk válasz lehet: „Igen, Uram, én is szeretlek téged, hozzád tartozom!”

A találkozó a szervezők számítása szerint összesen mintegy háromszáz résztvevővel zajlik majd. A rendezvény célja a közösség építése, erősítése, keresztény értékeink, valamint hagyományaink megismertetése, népszerűsítése. A meghívott előadók a keresztény hit, a nemzeti öntudat és a cselekvő szeretet szerint vezetnek végig a találkozón.

Magyarországról a fesztiválra összesen száz látogatót várnak a szervezők (ifjakat, kísérőikkel együtt), túljelentkezés esetén a regisztráció beérkezésének sorrendje a döntő! A részvételi díj egy főre húszezer forint (teljes ellátás: reggeli, ebéd, vacsora, valamint a sátorhelyek díja). Ezt az összeget a magyarországi résztvevők esetében teljes egészében a Magyarországi Evangélikus Egyház fedezi.

A tervek szerint a lányok számára fedett szállás áll majd rendelkezésre, a fiúk sátorban lakhatnak. A sátrakról és a szükséges egyéb felszerelésekről mindenkinél egyénileg kell gondoskodnia.

A magyarországi résztvevők online úrlapon – egyházunk országos irodája gyülekezeti és missziói osztályának honlapján: Gyulmisz.lutheran.hu – regisztrálhatnak április 30-ig; túljelentkezés esetén a regisztráció beérkezésének sorrendje a döntő! Kiskorú jelentkezők esetében szülői beleegyező nyilatkozat szükséges; ennek linkje a regisztráció befejezésekor megjelenik, a dokumentum letölthető.

A regisztráció során a jelentkezők választhatják a közös busszal való utazást. Ennek díja 11 000–15 000 Ft/fő, amely nem része a támogatásnak. A közös busszal utazók – ha igényt tartanak rá – utasbiztosítást köthetnek. Ennek várható költsége körülbelül 2500 Ft/fő.

A regisztráció során a jelentkezők választhatják a közös busszal való utazást. Ennek díja 11 000–15 000 Ft/fő, amely nem része a támogatásnak. A közös busszal utazók – ha igényt tartanak rá – utasbiztosítást köthetnek. Ennek várható költsége körülbelül 2500 Ft/fő.

SZELI NOÉMI és SZIDOLY ROLAND,
a Köz-ép-pont magyarországi kapcsolattartói

Virágos Szentföld

Izraelről ma az embernek – főként ha járt már ott, vagy épp készül egy zarándokútra – elsősorban a bibliai szent helyek jutnak az eszébe. Templomok, amelyek már vagy ezerhatszáz éve állnak ugyanott, mint a Születés temploma Betlehemben vagy a Szent Sír-templom Jeruzsálemben. És sorban a többi fontos hely, amelyek mind az Ószövetséghez, mind az Újszövetséghez kötődnek: Tel Dán, Tel Sheva és Ábrahám, Tel Megiddo és Jósiás király, Názáret és Kána, no meg a Genezáreti-tó körüli helyek, Jézus Krisztus urunk kedves helyszínei. De az ember várja a találkozást a „könyv népével” is, az Izrael Múzeumban, ahol a holt-tengeri tekercsek kiállított része nyugtázza le a látogatót. Vagy a szombat esti sokadalom a „Kotel”-nél, a siratófalnál, ahol a magyar szemnek egzotikus öltözetű ortodox és haszid zsidók imádkoznak szünet nélkül. És vonzó a modern Izrael is, mert kiváló borokat lehet kóstolni a Golan Heights borászatban a Golán-fennsíkon, és mellette egy

olívafeldolgozó üzem is kínál a magyar szem számára izgalmas látnivalókat.

Január-február táján Izrael azonban mással is megajándékozza az arra járókat.

Ha ősszel érkezik a landolni készülő gép a Ben-Gurion nemzetközi repülőtérre, szembeszökő, milyen száraz is minden. Hiszen alapesetben áprilistól kezdve egy

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk, virágvasárnap ünnepén hálát adunk neked, hogy egy gyülekezetként, egy közösségként fordulhatunk hozzád most, a nagyhét elején.

Imádkozunk hozzád az előttünk álló nagyheti alkalmakért, áldásodat kérjük mindezekre. Áldásodat kérjük a nagycsütörtöki istentiszteletre, a közös úrvacsoravételre a gyülekezet közösségében. Áldásodat kérjük a nagypénteki istentiszteletre, amelyen közösen élhetjük át Jézus Krisztus Urunk értünk való halálát.

Áldásodat kérjük mindazok számára, akik igei szolgálat, kórus-szolgálat útján vagy másként teszik még érthetőbbé és átélhetővé Jézus Krisztus Urunk szenvedéstörténetét. Áldásodat kérjük gyülekezeteinkre, egyházunkra, mert szükségünk van olyan ünnepekre, amelyeken megérinted szívünket és lelkünket igéd és Szentleked által.

Urunk, kérünk, segíts bennünket, hogy legyen egy jó szavunk mindazokhoz, akik – betegség vagy más akadály miatt – nem tudnak ezen a héten eljönni a gyülekezet közösségébe. Hadd érezzék meg ők is, hogy idetartoznak, hiszen lélekből velünk együtt élnek meg az ünnepnapok üzeneteit.

Urunk, kérünk, segíts el bennünket ahhoz, hogy a gyerekeknek és a fiataloknak is olyan ünnepeket készítsünk elő mind a templomban, mind otthonainkban, amelyeken megértik az ünnep lényegét. Kérünk, adj számunkra nyugodt felkészülési időt, hogy az ünnepnapok ajándékként megváltozhasson életünk minősége.

Urunk, kérünk, segíts mindannyiunkat ahhoz, hogy a gyászolók fájdalmát enyhíthessük, hogy valóban vigasztaló közösséggé válhassunk a húsvétra készülve. Kérünk, ezen a héten is állj a betegség terhével viselő mellett, könnyíts szenvedéseiken, nyújts számukra vigaszt.

Urunk, kérünk, ajándékozz meg mindannyiunkat a húsvétvárás tiszta és igaz lelkiületével. Ámen.

csepp eső sem esik arrafelé, októberre ezért már minden barna és sárga. Persze a csepegtető öntözésnek hála, a drága vizet a szükséges mennyiségben mindig eljuttatják a növényekhez – de ez még nem teszi üde zölddé a tájat.

A tél viszont meghozza az ígéret földjére a csapadékot. Igaz, mostanában arafelé is panaszkodnak a szárazságra, de a téli hónapokban mégis több eső esik, mint máskor. És ettől egy csapásra kiszökdül és virágba borul a táj! A Hermon-hegy majd háromezres csúcsait ugyan még hó borítja, de a hólé már bő vizű folyókban zúdul alá a Jordán völgyébe. S magyar szemnek szokatlan látvány: emitt éppen szüretelik a legutoljára érő Valencia narancsot, amott meg már virágzik az őszi barack. A szőlőkarókon már jó húszcentis hajtások ígérnek a bőséges termést, a búza meg már térdig ér. Májusban lesz az első

lönféle szellőrózsák közül már messziről mutatja magát a tulipiros, koronás szellőrózsa (*Anemone coronaria*), mely virít kék, fehér és rózsaszínű változatban is. Bár nem tartozik a liliomok közé, mégis ezt a virágot nevezik ma is a mezők liliomának.

Januártól március végéig sárgállik a koronás margitvirág (*Chrysanthemum coronarium*). Különleges máltai keresztet formáz kék színű szirmaival a *Ricotia lunaria* (nem találtam magyar nevét). És már messziről kiemelkedik a rét növényei közül a pompás aszfodélosz (*Asphodelus aestivus*), magassága elérheti az egy métert is.

Egy színes csokornyí izelető tejjel-mézzel folyó Kánaán természeti szépségeiből... A virágos mezőt látva mi is szinte egygyé válunk a hegyoldalban összegyűlt sokasággal. Alul, a tó vizén megcsillan a napfény, a túlso parton párába olvad a Golán szürke tömbje. Letelepszünk mi is

A SZERZŐ FELVÉTELEI

aratás, majd újra vetnek, és az év végén megint aratnak. Igen, egy évben kétszer is. És zöldek a dombok, a hegyek, ameddig a szem ellát, mindenütt virágszőnyeg virít. Amit a természet elspórol a forró nyári hónapokban, most két marokkal adja vissza.

És a mezei virágok sorában itthon ismeretlen vagy ritkán látott fajok vídámítják az arra járókat. Az egyik „bibliai domb”, a Tel Azeka oldalában, tetején találtam ezeket a csodás virágokat, mint a halványlila perzsa cikláment (*Cyclamen persicum*), nemesített változata itthon a virágárusoknál megvásárolható. A kü-

a füre. Körülöttünk a langyos szellőben bólogatnak a tarkabarka virágok. Az emberek lassan elcsendesednek. Jézus pedig megáll a tóparton, széles mozdulattal a virágokra mutat: „Mit aggódtok a ruházatért is? Figyeljétek meg a mező liliomait, hogyan növekednek: nem fáradoznak, és nem fonnak, de mondom nektek, hogy Salamon teljes dicsőségében sem öltözködött úgy, mint ezek közül akár csak egy is. Ha pedig a mező fűvét, amely ma van, és holnap a kemencébe vetik, így öltözteti Isten, nem sokkal inkább titeket, kicsinyhitűeket?” (Mt 6,28–30)

■ LUPTÁK GYÖRGY

BEMUTATKOZIK A SOPRONI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

Isten szeretetében évszázadokon át

Magyarország legrégebbi evangélikus gyülekezetének története csaknem egyidős a reformációval. Luther wittenbergi fellépését követően néhány éven belül, az 1520-as évek elején már a reformáció szellemében prédikáltak Sopronban, 1565-től pedig önálló, megszervezett gyülekezetben gyakorolták hitüket a soproni lutheránusok. Sőt a város hamar evangélikus többségű lett, és évszázadokig az is maradt.

Akkor is kitartott a gyülekezet, amikor az ellenreformáció időszakában egy időre templom nélkül maradt: a korábban a katolikusokkal közösen is használt templomokat el kellett hagyniuk. Előbb Lackner Kristóf polgármester Fő téri háza, majd hosszabban Eggenberg hercegné házának udvara vált állandó evangélikus istentiszteleti helyé. 1676-ban költözött a gyülekezet a soproni belváros azon területére, ahol most is áll a templom. Előbb fából, majd kőből készült kisebb templomok helyére 1782-83-ban épült fel a ma is álló, kétezer-ötszáz férőhelyes, dupla karzatos templom. A torony felépítése sokáig váratott magára. Előbb a türelmi rendelet

megkötése, később pénzügyi nehézségek hátráltatták a munkát, így a torony felszentelésére 1867-ben került sor. E toronyban lakik az a négy harang, amely istentiszteletre hívja a gyülekezetet.

A templom belső terének ékessége az 1730-ból származó barokk oltár, amelyet a gyülekezet a Bécs melletti Kahlenberg – II. József által felosztott – kamalduli remetességének templomából vásárolt meg. Az oltárkép Fischer Vince festménye 1805-ből. A keresztelőkút a régi fatemplomból való 1677-ből, Krausz Jakab kőfaragó munkája. A templom mai orgonája 1884-ben készült a Walcker cégnél, három manuálja és ötvenkét regisztere van.

Sokáig Sopron volt a dunántúli evangélikusság egyik legjelentősebb központja, egy ideig itt zajlott az országban a lelkészképzés is. A második világháborút követően hatalmas törést jelentett a helyi német lakosok 1946-os kitelepítése, ezzel az egyházközség létszáma tizenegyezerről ötezerre csökkent. A hamarosan következő államosítás iskolákat, intézményeket vett el a gyülekezettől, mégis, e nehézségek között is hűségesen tartotta

Evangelikus istentisztelet a Duna Televízióban

Április 14-én, virágvasárnap 11 órától istentiszteletet közvetít a Duna Televízió a soproni evangélikus templomból. Igét hirdet Pelikán András igazgató lelkész.

hitét a közösség. A rendszerváltás után újra nagy evangélikus intézményhálózat működik a városban: óvoda, általános iskola, két középiskola, szeretetotthon, házi betegápoló szolgálat, temető, múzeum, levéltár és könyvtár.

A gyülekezet ma is kétnyelvű, szinte minden korosztályban és témában megszólítja híveit és az érdeklődőket magyarul és németül is. Isten szeretete őrizte meg évszázadok viharai közben is, és adja áldását a következő generációknak. Róla tesz tanúságot az egyre növekvő városban az evangélikus közösség, beléveti reménységét a mai kor kihívásai között is. ■

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Böjt 6. vasárnapja (Palmarum) – 2Móz 12,21–28

Minek is az ünnepe virágvasárnap?

Milyen jó lenne, ha gyülekezeteinkben úgy ébredhetnénk ezen a vasárnap reggelen, hogy lennének fiatalok és gyerekek mellettünk, akik felteszik a kérdést: mit is ünneplünk ma? Mi pedig gyakorló evangélikus felnőttként a helyzet magaslatán lennénk, és a 21. század stílusában tudnánk megválaszolni ezt a kérdést. Spontán válasz nem biztos, hogy sikerülne, de elindulni mégiscsak tudnánk eddigi ismereteink alapján. Próbálkozzunk meg most együtt a felelettel!

tósége lesz arra, hogy Isten szabadítását személyesen meghallja, megérezze és el is fogadja.

Virágvasárnap testtartása, amit a szabadulás nagy eseménye kiváltott az egész népből: „Ekkor mélyen meghajolt a nép, és leborult.” Olyan pillanat ez, mint amikor megérintjük a számítógépünkön a „delete” billentyűt, és eltűnik minden, ami addig felgyülemlett a képernyőnkön. Indulhatunk újra! Tiszta lappal. Már nem az számít, ami addig volt. Lehet újra első lépéseket tenni.

Nem kell félni az addigi mulasztásoktól, nem kell tartani a felgyülemlett gondolatoktól és érzelmektől, mert most igazi lehetőségünk nyílik arra, hogy valóban elkötelezzük magunkat Isten mellett.

A megszabadulás éjszakai pillanatai után a nép éberen és feszülten várta Mózes jelzését az indulásra. Isten szabadítása mindig mozgásra, indulásra, lépésekre szól. Nem statikus kegyelmi állapot ez, hanem dinamikus és indító.

A Jeruzsálembé bevonuló Jézust is meghajolva, alázatosan és egyszerűen vették körül azok, akik megéreztek benne a Szabadítót és Megmentőt. Ezért is kísérték énekkel, útra terített ruhákkal és boldog reménységgel. Akkor ott az ő jelenlétében minden élesen kirajzolódott. A kontúrok tiszták és erősek voltak, be lehetett kapcsolni Jézus útjába.

Nekünk ma ugyanígy el kell indulnunk. Lépnünk kell! Mozdulnunk! Generációknak együtt lenne jó énekelni,

kérdezni és felelni az ünnepi hét első napján.

Én nagyon hálás vagyok azért, hogy egyszer nagyon régen, négy- vagy öt éves koromban beálltam szülőfalum virágvasárnap körmenetébe, idős emberek feleleteit hallgathattam, és a tavaszi virágok illatát belülről éreztem. Ma visszagondolva olyan emlék ez bennem, mint amit Reményik Sándor írt le a *Processio* című versében:

*Valami ködös oltárkép felé
Örök ideleln a zarándokút,
Hiába kérjük, hogy mi végre, meddig,
A régi zsoltár elhal, de újak újra kezdik,
Örök ideleln a zarándokút.*

Sohasem késő első lépést tenni, gyermekeknek válaszolni vagy éppen beállni egy menetbe virágvasárnap, hogy illata, dinamikája és közössége életre szólóan magával ragadjon.

■ SZABÓ LAJOS

Imádkozzunk! Istenünk, adj nekünk igazi ünnepet ma és ennek a szent hétnek minden napján. Ámen.

JOSEPH MALLORD WILLIAM TURNER: A TIZEDIK CSAPÁS EGYIPTOMBAN (1802 KÖRÜL)

Nem volna elég csak azt mondani nekik, hogy Jézus jeruzsálemi bevonulását ünnepljük. Az sem, ha a páskaünnepet emlegetnénk. Precízebb lenne talán az eredeti bibliai ige megismétlése: „És ha majd megkérdezik tőletek a fiatalok, hogy mit jelent ez a szertartás, akkor így feleljetek: páskaáldozat ez az Úrnak, mert kihagyta Izrael fiainak a házaik Egyiptomban, amikor megverte Egyiptomot, de a mi házaikat megkímélte.” Őseink csodálatos megmenekülésére gondolunk. Arra, hogy az ő házaik kimaradtak a szörnyű pusztításból. Ezzel már nagyon közel kerülünk a lényeghez, hogy azt valóban elmondjuk a következő generációnak. Isten szabadításának csodájára emlékezünk, és ebben az emlékező örömben mi, mai utódok is hálát adunk Istennek. Ez a hálaadás az ünnepünk témája.

Azt is el kellene mondanunk, hogy ez a vasárnap még nem a nagy ünnep, de már annak a hétnek a kezdete, amely kiemelkedik az egyházi esztendőből. Jézus Krisztus megváltó munkájára koncentrálunk egy egész héten át. Felidézzük az eseményeket. Előadjuk templomainkban az evangéliumi történetet. Ma még lila marad az oltárterítő, de nagycsütörtökön átvált fehérre, másnap feketére, végül húsvét hajnalára ragyogó hófehérre szépül. Mert végül minden megújul, és minden erőt kap. Mindenkinek lehe-

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (április 14.) Felkarolta szolgáját, Izráelt, hogy megemlékezék irgalmáról. Lk 1,54 (5Móz 26,15; Jn 12,12–19; Fil 2,5–11; Zsolt 69,17–37) Aki gyakran éneklí esti liturgiánkat, a vesperát, annak ez a mondat dallammal együtt szólal meg. *Magnificat*, Mária éneke. Benne az ősi remény, hogy Isten majd rendet tesz a földön. Ezt éneklí *Lukács evangéliumában* a fiatal nő, akinek az élete nagyon is összezavarodik ebben az időben. De érzi és tudja, hogy eljött az a pillanat, amikor Isten beavatkozik az embernek, az ő népének, a világnak az életébe. Talán ma újra ez a nap van. A beavatkozás a feje tetejére is állíthat mindent, olykor nem könnyű elviselni, de a tudat, hogy Isten itt van, cselekszik – mindennél többet ér. Lehet, hogy nem teljesíti be vágyainkat, lehet, hogy máshogy lesz, mint reméltük, de Isten jelenléte mindennél többet ér.

Hétfő (április 15.) Jézus mondja: *Így most ti is szomorúak vagytok, de ismét meglátlak majd titeket, és örülni fog a szívetek, és örömtöket senki sem veheti el tőletek.* Jn 16,22 (Zsolt 85,7; Mt 26,6–13; Mt 26,69–75) A nagyhét elején vagyunk. Szomorú ez a hét? Minden bizonnyal szomorú eseményeket gondolunk végig. Másfelől viszont tele van a jövő ígéretével. Jézus búcsúzik tanítványaitól. Az új korszak az előző befejezésével jár. Olyan ez, mint a szülés, mondja Jézus. Olykor személyes életünkben is vannak ilyen fordulók. Minden nehézség, fájdalom azonban eltörpül amellett, ami kinyílik az újban.

Kedd (április 16.) *Istenem, te tudod, milyen balga voltam, vétkeim nincsenek elrejtve előtted.* Zsolt 69,6 (Mt 6,13; Jób 38,1–11; 42,1–6; Mt 27,1–14) Dávid jó király. A jósága abban van, hogy őszintén ki tudja tárni az életét Isten előtt. Sok ostobaságot és gazemberséget elkövetett. Azért jó király mégis, mert az érzékenysége megmaradt. Megvan az a pont, amikor kész Isten elé állni. Nem rejtőzködik, mindent Istentől vár. Életünkben sok kárt okozunk magunknak, de legfőképpen másoknak. Minden ilyen tett elvesz belőlünk is valamit. Csak Isten adhatja meg a visszafordulás, a megbánás útját. Magunktól lehullanánk a mélybe. Csak az az érzékenységünk maradna meg még, amellyel ezt tudjuk mondani Isten előtt: Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened!

Szerda (április 17.) *Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen épült város.* Mt 5,14 (2Sám 23,3–4; Lk 22,1–6; Mt 27,15–30) A boldogmondásokban Jézus nagyon érzékeny életet vázol fel. Nem könnyű ez az élet. Sír, szenved az igazságtalanságtól, bántja a békétlenség, kicsit naiv, de végtelenül

reménykedő. Összességében nagyon érzékeny. Ki tud így élni? Ki bírná ki a világ szenvedéseit, nyomorúságát ezzel az érzékenységgel? Az érzéketlenség az életképes. Csakhogy Jézus azt mondja, az érzékenység a boldogság maga. Karakteres a világban, mint a só vagy a világosság, és látszik, mint a hegyen épült város.

Csütörtök (április 18.) *Ekkor megfordult az Úr, és rátekintett Péterre. Péter pedig visszaemlékezett az Úr szavára, amikor azt mondta neki: Ma, mielőtt megszólal a kakas, háromszor tagadsz meg engem. Azután kiment, és keserves sírásra fakadt.* Lk 22,61–62 (1Sám 16,7c; Jn 13,1–15.34–35; 1Kor 11,[17–22]23–26[27–29.33–34a]; Mt 27,31–44) Hány ígéretünket, vállalásunkat, lelkes indulásunkat, elkötelezett ügybuzgóságunkat tagadtuk meg! Befejezetlen történetek, félbehagyott sorsok, torzóban maradt alkotások vannak mögöttünk. Hogy kiegészülnek-e ezek Krisztus pillantásában? Nem hiszem. Magunkkal hurcoljuk örökké. De talán a helyükre kerülnek, talán bocsánatot nyernek, talán lehetünk még újra lelkesek, elszántak, igazak. Ez az úrvacsora.

Péntek (április 19.) *[A megfeszített gonosztevők közül az egyik] így szól: Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljössz a te királyságodba! Jézus így felelt neki: Bizony mondom neked, ma velem leszel a paradicsomban.* Lk 23,42–43 (1Móz 41,52; Jn 19,16b–30; 2Kor 5,[14b–18]19–21; Mt 27,45–56) Lehet még jövőről beszélni a bitófán, a halál várásakor, a kiüttlanság ezen pontján? Lehet kérni, várni, remélni? Jézus azonban nem csodálkozik. Neki is ez a kezdet, a kiindulópont. Így kerül jó barátságba ezzel az emberrel, így rezdülnek együtt, így találhatnak egymásra. Ezt nevezik megváltásnak.

Szombat (április 20.) *Halld meg, Izráel: az Úr a mi Istenünk, egyedül az Úr!* 5Móz 6,4 (Jn 17,3; 1Pt 3,18–22; Mt 27,57–66) Csönd. Nagyszombat a csend ideje. Nem szólnak még a harangok sem. Mit is mondhatna az ember? Halott az Isten? Ez a gyász napja. Nem lehet letudni valami fölényes „ügyis feltámad!” szlogenel! Ez a nap annyira valódi, amennyire nagy a veszteség. Csönd. Egyszer csak a csöndben halkán, a reménytelenségből halk reménykedéssel megszólal az ősi ima, a *sömá*, amely a világot tartja: „Halld meg, Izráel: az Úr a mi Istenünk, egyedül az Úr!” És nemcsak Izráel, hanem a város, a világ, a kereszténység, mindenki hallja meg, mert ez a mondat a csöndből szólal meg. Először alig hallhatóan, aztán egyre hangosabban, hogy végül átsapjon majd húsvéti örömeinkbe, a halál átsapjon életbe.

■ KOCZOR TAMÁS

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Istentisztelet Izsóppal

A pilisi lutheránus gyülekezet alapításának éve 1722, jelenleg is álló temploma 1758–1787 között épült. Nagy segítségére volt a közösségnek gróf Beleznay Miklós, aki az építkezés anyagi háttérét biztosította. A templom azóta is az eredeti állapotát őrzi, csak a németek által a második világháború végén felrobbantott torony szorult újjáépítésre. Az elmúlt években a teljes templomot műemlékhez méltó igényességgel újíttotta fel a gyülekezet.

A Pilisi Evangélikus Egyházközség lelkészei közül kiemelkedik Sárkány Sámuel; 1890–1905 között, amikor ő töltötte be a bányai evangélikus egyházkerület püspöki tisztét, Pilis volt a püspöki székhely. 1958-tól harminchét éven keresztül itt szolgált D. Keveházi László országosan is ismert lelkész – később az egyházmegye espere – és felesége, Keveháziné Czégényi Klára, akiknek lelkiismeretes szolgálata alatt a legnehezebb időkben is épült a gyülekezet.

A közösség jelenleg háromezer-négyszáz tagot számlál, ezzel a város legnagyobb és az ország egyik legnépesebb

evangélikus ekléziája. Jelentős szolgálati terület a gyermekekkel, ifjúsággal való foglalkozás: több gyermek- és ifjúsági csoport, konfirmandus-, gyermek- és ifjúsági tábor színesíti a gyülekezet életét.

Az egyházközség vezetése mindig szem előtt tartotta az idősek, a rászorulóknak segítségét. 2012-ben intézményi keretek között kezdte meg munkáját a Pilisi Evangélikus Szeretetszolgálat. Jelenleg több területen – támogatott lakhatás, házi segítségnyújtás, időskorúak nappali ellátása, szociális és népkonyha, bölcsődei gondozás – végez áldozatos munkát.

Az ének és a zene szintén kiemelt helyen áll a gyülekezet életében. Az országos hírű Izsóp ének- és zenekar közel harminc éve működik. Az együttes zenei repertoárját többnyire a finnországi és afrikai gospelénekek határozzák meg, amelyeket kiegészítenek saját szerzemények is. Számítalan daluk tett szert országos népszerűsége, többségük a mai napig közkedvelt a keresztyén ifjúság körében. Az Izsóp ének- és zenekar legújabb CD-je 2018-ban jelent meg *Északi fény* címmel.

Evangelikus istentisztelet a Magyar Rádióban

dr. Fabiny Tamás püspök.

Április 19-én, nagypénteken 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió a pilisi evangélikus templomból. Igét hirdeti

Az egyházközségi alapítvány, a Pilisi Evangélikusok Erős Vár Alapítványa minden évben jelentős kulturális és missziói programokat szervez.

A gyülekezet jelenlegi lelkészei (2017 óta) Kárnyáczki Eszter és Szöllősi István Sándor beosztott lelkészek. A nagypénteki istentiszteleten dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke hirdeti az igét, a liturgia szolgálatát a gyülekezet lelkészei végzik. Az istentiszteleten közreműködik majd az Izsóp ének- és zenekar is Jansik Ildikó vezetésével; a gyülekezeti énekeket Keveházi Márta kántor kíséri. ■

Nagycsütörtök – Ez 34,23–25a

Új szövetség

MARIANO SALVADOR MAELLA: AZ UTOLSÓ VACSORA (1794 KÖRÜL)

Nagycsütörtök az úrvacsora szereztesének ünnepe. Ebben a szentségben Isten ajándékoz meg minket. Bűnbocsátó szeretetét kínálja nekünk. Ahol bűnbocsánat van, ott élet és üdvösség is van – tanítja Luther a *Kis kátéban*.

Pál apostol és Lukács evangélista szerint Jézus saját vérén szerzett új szövetségről beszélt az utolsó vacsora alkalmával, amikor meghagyta, hogy ezt cselekedjük az ő emlékezetére. Az úrvacsora ünneplése tehát Krisztus emlékére történik. Fontos, hogy soha meg ne feledkezzünk róla, aki bűnbocsánatot, életet és üdvösséget ajándékozott nekünk.

Nyilván többről van itt szó, mint pusztán emlékezésről. Az úrvacsorai kenyérben és borban maga Jézus, az élő Krisztus van jelen. A Biblia nyelvén a vért tekintjük az élet hordozójának. Itt azonban különös hangsúlyt kap a vér azért is, mert Isten új szövetsége Jézus halálával lépett életbe. Ez a szövetség ugyanis testamentum, végrendelet. Amikor Jézus vére kiömlött a golgotai keresztfán, akkor lépett érvénybe az új szövetség.

„*Én, az Úr megmondtam!*” Bár minden képzeletet felülmúl, amit ebben a drága szentségben nekünk ajándékozott az Isten, mégsem szánta meglepetésnek. Előre kijelentette, megmondta. Hirdették a próféták, s majd az apostolok tanúskodtak róla. Közben maga Jézus jelentette ki az utolsó vacsorán, amikor kezébe vette a kenyeret és a bort, és tanítványainak adta: „...ez az én testem... e pohár az új szövetség az én vérem által, amely tiértetek és sokakért kiontatik bűnök bocsánatára.”

A történelem folyamán sokat vitatkoztak a teológusok az úrvacsora felett: mi a lényege, mi a titka, hogyan történik? Annak idején Luther tiltakozott minden emberi magyarázat, filozófiai spekuláció ellen, és csökönyösen ragaszkodott a Jézus által kijelentett ígéhez: „...ez az én testem...” Tehát Jézus valóságosan jelen van az úrvacsorában. Hogyan történik ez? Ezt a csodát nem megmagyarázni kell, nem is lehet, hanem hálaadással kell elfogadni. Igen, ez a legfontosabb: ő megmondta. Akkor tehát higgyek neki! Higgyem, hogy ő tényleg jelen van az úrvacsorában.

Ezékiel próféta szerint az új szövetség lényegét Isten így jelentette ki, hogy békéjük legyen azoknak, akikkel szövetséget köt. Ez a béke, békesség a jót, az áldást, az életet jelenti, végső soron az üdvösséget. Isten azt tervezte, hogy megbékél a bűnös emberrel. Krisztus véérért megbocsát, és akkor helyreáll a harmonikus közösség Isten és ember között.

Isten kemény ítéletet hirdetett a választott nép pásztorai felett. Ezek a pásztorok Isten megbízásából voltak a nép lelki és politikai vezetői. Sajnos hűtlen pásztoroknak bizonyultak. Ezért Isten a sok gyarló szolgája fölé egyetlen igazi, jó pásztorot rendelt, Jézus Krisztust, aki a pásztorokat is megmentheti, bűnbocsánatot, új életet és üdvösséget ígér nekik. Egyetlen! Ez a kizárólagosság a döntő. Egyedül benne bízhatom, egyedül benne van reménységem!

Én is azok közé tartozom, akik úrvacsorai közösségről álmodoznak a más felekezetű Krisztus-hívőkkel is. Azt már tudjuk, hogy (hit)tanbeli kompromisszumokkal nem sokra jutunk. Főlegesen erőltetni a tanításbeli különbségek összerosását. Minél több szemszögből kutatjuk és világítjuk meg az úrvacsora szentségének áldásait, annál gazdagabbak leszünk, és közelebb kerülünk az igazsághoz. Viszont az a bizalom, amellyel az egyetlen Pásztorra bízom az életemet, az a szívből fakadó hit, amely Jézus Krisztushoz köt engem, ez lehet az alapja az úrvacsorai közösségnek.

Akik szívből szeretik Jézust, és benne reménykednek, azok mind Krisztus egyházának tagjai, függetlenül attól, hogy tanításbeli eltérések alapján evangélikusoknak, reformátusoknak vagy katolikusoknak vallják magukat.

■ KOVÁCS LÁSZLÓ ATTILA

Imádkozzunk! Úr Jézus Krisztus! Te vagy a mi Pásztorunk. Irgalmazz nekünk! Adj békességet! Köszönjük, hogy jelen vagy közöttünk, és ma is hívsz minket egyházadba. Köszönjük, hogy az úrvacsorában átélhetjük a veled és a benned reménykedőkkel való közösséget. Ámen.

Nagypéntek – Hós 6,1-3

Ha hűtlenek vagyunk is, ő hű marad

Nagypéntek eget is megrengető eseményére mindig is megrendülve gondolunk. Jézus szenvedése, halála még a gyermekeket is érzékenyen érinti. A felnőttek pedig már azt is felfogják, hogy mindez értünk és helyettünk történt.

Igénk visszanyúlunk az Ószövetség világába, amikor a nép még idegen istenek után futkosott. Hóseásnak parázna nőt, egy hűtlen asszonyt kellett feleségül vennie. Isten ezzel mutatta be, hogy közte és népe között megromlott a viszony. Annyira belebonyolódott a nép a maga által okozott gonoszságok hatalmába, hogy többé nem tudott belőle szabadulni. Ezért küldte Isten előbb a prófétákat, hogy próbálják jobb belátásra bírni a népet, végül pedig megszületett Fiát, hogy ő szabadítsa meg népét bűneiből.

„Isten vagyok én, nem ember. Szent vagyok köztetek.” (Hós 11,8) Úgy érezzük, mintha ott lennénk mi is a kereszt alatt, és látnánk a történeteket. Jézus mint valóságos Isten és valóságos ember áll előttünk nagypéntek eseményeiben. Csodáljuk, ahogyan tűri a csapásokat, a gyalázást, megaláztatást és kínt, amelyet el kell szenvednie. Nem gondolhatjuk, hogy könnyű neki, hiszen Isten ő! Irgalommal tekint a megtérő latorra, imádkozik kíntól. Átéli az Istentől való elhagyottság gyötrő magányát. Valóságos emberként szörnyű fájdalmai vannak, és a szomját oltó ecetet is elfogadja. Mégsem hátrál meg, nem szabadul a keresztről.

„Az Úr megsebez, de meg is gyógyít, megver, de be is kötöz bennünket.” Sokan úgy érzik, mintha nekik még Krisztus Urunk fájdalmainál is többet kellene elviselniük az életben. A mi szenvedéseinknek általában van valami okuk. Nem vigyázunk magunkra, nem élünk sem a Tízparancsolat, sem az aranyzsabály, sem a két nagy parancsolat szerint, és ennek vannak következményei! Eredendő bűnösségünk okán nem tudunk nem vétkezni. Jézus azonban teljesen bűntelen volt, és magára vette a mi szennyesünket is.

Minden igehirdetésben, de különösen a nagypéntekiben hangsúlyos, hogy Isten nem hagy minket elveszni a bűneinkben. Mindig felcsillan egy reménysugár: Isten kész arra, hogy háta mögé vesse bűneinket, és vétkeinkre többé ne emlékezzen. Már Hóseásnál is elhangzik az evangélium: „Két nap múltán életre kelt, harmadnapra feltámaszt bennünket.” Ezt a prófétai ígét is ugyanolyan jól ismerhette Jézus, mint Ézsaiás szavait, akít gyakran idézett. Tanítványait is felkészítette arra,

hogy neki szenvednie kell, és meg kell halnia, de a harmadik napon feltámad. Bárcsak így tudnánk hinni mi is az Úr ígerteiben, és követnénk a próféta útmutatását: „Jöjjetek, térjünk meg az Úrhoz...”

„...halott voltam, de íme, élek örökkön örökké...” (Jel 1,18) Jézus értünk elszenvedett halálát nem lehet elbagatellizálni. Neki is csak egy földi élete volt, ahogyan nekünk is csak egy van. Halálával elvégezte földi küldetését. Engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig. Azért, hogy ne csak ő élhessen örökkön örökké, hanem mindazok is, akik hisznek benne, és követik őt.

Ebben a Krisztus-követésben nagyon sok lehetőségünk van arra, hogy megháláljuk az ő értünk vállalt szenvedését és halálát. Ismerjük fel, hogy bár mi sokszor vétkeztünk ellene, sokszor voltunk hűtlenek vele szemben, ő akkor sem dobott el bennünket, hanem bekötözött és megvigasztalt. Elénk futott, mint a tékozló fiát hazaváró szerető apa, magához ölelt, és úgy tekintett ránk, mintha már meghaltunk volna, de feltámadtunk, elvesztettünk voltunk, de ő megtalált – Jézus Krisztus által!

■ KOSKAI ERZSÉBET

MUNKÁCSY MIHÁLY: GOLGÓTA (1884)

Imádkozunk! Köszönjük, Urunk, hogy újra átélhetjük nagypéntek mélységét és húsvét magasságát. Állj mellénk a szenvedésben, hiszen te is szenvedtél. Segíts alázatosan elhordoznunk gyengeségeinket, és add, hogy a te haláladra, büntőlő véredre és az örök élet ajándékára tekintsünk. Biztass minket, hogy olyan bizonyosságunk legyen ígéreteid felől, mint ahogyan minden reggel felkel a nap. Urunk, légy irgalmas hozzánk! Ámen.

Semmi drámai, ez is csak egy péntek

Az Országos Diákszínjátszó Egyesület március 22–23-án rendezte meg harmincadik országos fesztiváljának nyugat-dunántúli regionális fordulóját Szombathelyen, a Vas Megyei Művelődési és Ifjúsági Központban, a Weöres Sándor Színház

stúdiójában és az evangélikus közösségi teremben.

Több mint tíz csoport – mintegy száz diák – vett részt a diákszínjátszó-találkón a márciusi hétvégén; még a határon túlról is érkezett színjátszó csoport. Téma- és darabválasztás szempontjából is nagyon színes volt a repertoár, a klasszikusoktól kezdve a modern és saját alkotásokig sokféle előadást láthattak az érdeklődők.

A Reményik Suliszínház az evangélikus gyülekezeti teremben állt színpadra *Semmi drámai, ez is csak egy péntek* című produkciójával, amellyel a legjobb szerkesztett játéknak járó különdíjat nyerte el. A szakmai zsűri kimagaslónak értékelte, hogy a diákok a saját írásaikból, dalaikból és improvizatív zenei ötleteikből merítve állították össze az anyagot. Kiemelték a kiválóan megalkotott lírai képi világot is.

■ Forrás: Credoradio.hu

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk, nehéz ma bármit is mondanunk. Nehéz felemelni a fejünket a szegénytől. Nehéz rád tekinteni és megszólítani téged, mert pontosan tudjuk, hogy miattunk kellett Jézusnak átélnie azt a sok szenvedést és szomorúságot.

Amikor őszintén magunkra nézünk, látjuk azt a sok sötétséget, amelyet igyekszünk elrejteni mások elől, és talán magunknak sem akarjuk beismerni, hogy bizony bűnökkel terhelt az életünk. Persze azért érezzük legbelül, hogy nagypéntek miattunk történt. A mi bűneink következménye, a bántó szavaink, gonosz gondolataink, ártó tetteink következménye. Az engedetlenségünk, önhittségünk és önféjtségünk következménye. Kérünk, bocsáss meg ezért nekünk.

Add, hogy ne akarjuk letagadni a felelősségünket, hanem merjünk szembenézni a bűneinkkel és a gyengeségünkkel. Add, hogy beismerhessük: miattunk halt meg Jézus Krisztus a Golgota keresztyén. Ugyanakkor láttasd meg velünk azt is, hogy nem csupán miattunk halt meg, hanem értünk is!

Add, hogy ne csak a gyász fájdalmát és a bűneink sötétségét láthassuk, hanem kegyelmed fényét is, amely megvilágítja a te szeretetedet. Azt a szeretetet, amelyben a bűneink ellenére is részesítesz bennünket. Urunk, hálás szívvel köszönjük neked, hogy te annyira szeretsz, hogy nem sajnáltad tulajdon fiadat sem értünk. Elmentél a végletekig azért, hogy megmentes bennünket.

Köszönjük a bűnbocsánat ajándékát és az örök élet lehetőségét. Kérünk téged, add, hogy merjünk bízni benned. Erősíts Szentlelkeddel, hogy ezután akaratod szerint tudjunk élni és cselekedni! Segíts, hogy mi is ugyanolyan szeretettel tudjunk embertársaink felé fordulni, amilyen szeretettel te szeretsz bennünket! Ragyogja be a mai napunkat is a te szereteted! Ámen.

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek

(f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem

(tamytam@t-online.hu),

DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate

(ezsu@lutheran.hu),

KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus

(eleonora.kovacs@lutheran.hu),

STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – Életem igéje,

Tallózó (evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu),

1085 Budapest, Üllői út 24.

Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518

- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója

(balint.antal@lutheran.hu)

- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.*

(2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu

- Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ

- Árusítja a kiadó.

- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési

ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt.

Hírlapüzletg telefonszámán:

06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.

- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy

postautalványon. Az előfizetési díj belföldön

(illetve Románia és Szlovákia területén)

negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy

évre 15 600 Ft, más európai országba egy

évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi

országba egy évre 61 400 Ft (195 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező

lemondásokat tudjuk az azt követő hónap

elsőjével regisztrálni, ellenkező esetben még

egy hónapig jár az újság.

- Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg

és nem küldünk vissza.

- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

9 770133 130004

KÖNYVAJÁNLÓ

Varga Gyöngyi Élők földje

1890 Ft

Az áldások és ígérek, az imádságok és biztatások azokhoz szólnak, akik tudják: a **jó szavak** mind kapuk – rajtuk keresztül **kitárulhat kis világunk a nagyobb Valóság felé.**

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Evangelikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.
bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Lélekkel, ismerettel

Magyarországi
Evangélikus Egyház
Technikai
szám: **0035**

Az egyházi mellett civil 1%-odról se feledkezz el,
gondolj az evangélikus alapítványokra!

Minden adózó **2019. május 20-ig** juttathatja el felajánlását az adóhatósághoz.

További információk: egyszazalek.lutheran.hu

